

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan s izjeto ponedeljka in dneva po prazniku

SCLOVENECE

Cekovni račun Ljubljana številka 10.650 in 10.349 z inzerate.

Uprava: Kopitarjeva ulica številka 6

Odgovor skrivnim elementom

Novoletna izjava predsednika senata dr. Antona Korošca, v kateri je v zvezi z inozemsko propagando, ki skuša rušiti tako naš notranji, kakor naš zunanji mir, opozoril na tajno razrušujoče delo prostozidarskih lož v Jugoslaviji, je zbudila splošno pozornost in odobravanje, v prizadetih krogih in med prijatelji lože pa seveda nemilo presenečenje in nervozne odgovore, ki pričajo, da je dr. Korošec, pač ena največjih avtoritet na področju notranjepolitičnega življenja in razmer v naši državi, zadel v črno.

Odgovoril je našemu voditelju prav za prav samo eden, drugo so samo komentarji več ali manj sramežljivih simpatizerjev framasonstva, ki v svoji naivnosti verjamejo, če res verjamejo, da je ta družba glavni steber svobodomiselnosti in svobodoljubja v stari Evropi. Pa še omenjeni odgovor je anonimen, zakaj nihče na svetu ne ve, kdo so tisti, ki so ta odgovor sestavili in so zanj odgovorni, saj nam podpis »Uprava Velike Lože Jugoslavije« ne pove imena njenega velikega mojstra in njenih drugih funkcionarjev; celó tajnik, ki je tudi našemu listu poslal ta zanimivi dokument, je svoje ime zamolčal in se skril za neki »sekretariat«. Ker naš politični svet, ki je osnovan na javnem delovanju in očitovanju ter na pravni in moralni odgovornosti posameznikov in posameznih družb za njihovo politično udejstvovanje, tudi na drug način ne more izvedeti, kdo so tisti, ki so se 3. januarja t. l. zbrali ponoči na seji, v kateri je bil omenjeni odgovor sklenjen, zato nima ta dokument nobene druge vrednosti, kakor da ponovno sam potrjuje z demokratičnimi načeli in metodami nezdružljivo tajno delovanje elementov, ki s takimi skrajno redkimi izjavami skušajo javnim oblastem in činiteljem ter vsej publiki samo zamazati oči, da ne bi mogla kontrolirati njihovega dejanskega skrivnega počenja in mišljenja. Že zaradi svoje anonimnosti odgovor »Uprave Velike Lože Jugoslavije« (ki pa ni edina loža te vrste v državi) ne more torej s kakršno koli upravičenostjo pričakovati, da bi našel v naši javnosti vero. Tudi žig, ki so ga neznani možje napečatili na svoj odgovor, sam po svojem, v nerazumljivem tajnem jeziku sestavljenem napisu in skrivnostni podobi v srednjeveškem stilu le spričuje, da gre za družbo s skrivnimi pravili, obredi in nameni, o kateri je zgodovina že povedala svoje: da so imela in ponekod še imajo rušilen vpliv na kulturno in javno življenje krščanskega sveta ter po svojem tajnem značaju in delovanju (glej znani deli framasonstvu prijaznega E. Lennhoffa: Die Freimaurer 1928 in Politische Geheimbünde 1930, obe v Amalthea-Verlagu, Dunaj) ne spadajo v naš čas.

Anonimna izjava »Velike Lože Jugoslavije« se sklicuje na neka, baje ne vemo katerega dne in leta ministru notranjih del predložena in od njega odobrena pavila ali »konstitucije«, kakor framasoni v srednjeveško-judovski terminologiji to imenujejo. Nepristranska zgodovina pa je odkrila, da je framasonstvo v službi potrebe svoje skrivno delovanje, čigar smernice so določene v tajni konstituciji, za katero ne bi smeli nihče na svetu izvedeti, če izdajalec noče, da ga zadene najhujša kazen, maskiral se nekimi več ali manj nedolžnimi, za javnost namenjenimi pravili. In zato nam tudi odgovor »Velike Lože Jugoslavije« pove le, kar svet že par sto let ve: da svobodni zidarji obožujejo nekega malika, »Veliki Tvorca« imenovanega, da so odločni zagovorniki svobodne vesti, vere in mišljenja ter nasprotniki vsakega nasilja ali tiranije pa da so veliki rodoljubi, ki se tudi v politiki »ravnaajo izključno po masonskih principih«. Toda svet ve tudi to, da se za spoštovanjem »Velikega Tvorca« skriva najfanatičnejše sovraštvo do krščanskega Boga in vere ter cerkve čisto v duhu nespravljivega srednjeveškega hebrejstva, ki ga danes odklanjajo pošteni in prosvetljeni judi sami, da so svobodomiselnost načela framasonstvu le pretveza oziroma geslo, pod katerim dosledno ruši krščanski politični in moralni red, pod katerim je rovalo tako proti monarhijam kakor proti ljudovladam, če niso ustrezale framasonstvu, in pod katerim je v preteklem desetletju našega veka ščitilo komunizem, da bi z njegovo pomočjo uničilo katoliško Španijo, potem ko se mu je za nekaj časa s pomočjo »ljudske fronte« posrečilo, dobiti vajeti francoske vlade popolnoma v roke in okužiti velik del evropskega razumnštva. In dočim je to tako zelo strpno, za spoštovanje svobodne vesti, prepričanja in vere tako zelo navdušeno prostozidarstvo razburjalo svet s protesti, če se je kakšnemu anarhistu, brezbožcu ali z radikalnimi socialnimi in kulturnimi nazori prežetemu intelektualcu skrivil las, niso častilci »Velikega Tvorca« imeli nikoli besede graje, obžalovanja in sočutja, ko je boljševiski ateizem preganjal krščansko in vsako vero sploh in je iztrebljal ter iztrebljal naprej vsako versko občestvo, hujše ko rimski cesarji.

Zato nihče, kdor količnej pozna zgodovino te skrivne družbe, ne more verjeti »legalnim pravilom« raznih lož, ki predstavljajo samo špansko steno, za katero spletarijo v korist svojim namenom in se vrtikajo tudi v notranjo in zunanjo politiko Jugoslavije ter bi tudi sedanjim kočljivi in težki položaj radi izrabili v prid framosonskega »Velikega Tvorca«, ki mu očividno smer naše zunanje politike ni všeč,

Sovjeti so vrgli proti Fincem 16 divizij, to je 300.000 mož

Sovjetsko uradno poročilo priznava, da se boji razširjajo že na njihovem ozemlju

Zeneva, 9. jan. dl. Vojaški strokovnjak »Journal de Geneve«, divizionar Grosselin, objavlja sledeče številke o moči sovjetske vojske. Rdeča armada je organizirana v treh odsekih, in sicer zahodni, vzhodni in srednji odsek. Zahodni odsek šteje v mirni dobi 51 pehotnih divizij in 18 konjeniških divizij ter se rekrutira iz evropskega dela Rusije. Vzhodni odsek ali transbajkalski odsek šteje 25 pehotnih divizij in 7 konjeniških divizij. Sestavljen je iz Urala, Sibirije in Srednje Azije. Srednji odsek obsega 16 pehotnih in 4 konjeniške divizije in je sestavljen iz Povolžja, Kavkaza in Transkavkazije.

Na finsko bojišče so Sovjeti splošno vojno vrgli 16 pehotnih divizij z vsemi pripadajočimi vrstami orožja. Sovjetska divizija šteje okrog 18.000 mož, torej je rdeča armada, ki je splošno bila poslana na finsko bojišče, štela približno 300.000 mož. Pozneje so tem četam bile dodeljene še nove divizije.

Finska poročila

Helsinki, 10. jan. AA. Reuter: Po zadnjih vestih, ki so prispele v Helsinki in ki se niso uradno potrjene, se nadaljujejo hudi boji med Finci in Sovjeti v okolici Salla. Sovjetske čete so zavzele postojanke zahodno od Salla. In se upirajo hujše, kot pa njihovi tovariši pri Suomisalmiju. Prav tako so sovjetske čete prišle do onih oddelkov, ki so se umaknili v sosesčini. Na tem od-

seku se splošno opaža večja delavnost na strani sovjetskih čet.

„Oklopne sani“

Helsinki, 10. jan. t. Havas: Sedaj, ko so bili Sovjeti po zaporednih bitkah pri Tolvajervi, Soumisalmi in Raati vrženi nazaj čez mejo proti Uhti, Repoli in Petrozadovsku na sovjetskem ozemlju, po finskih bojiščih ni večjih bojev, razen severno od Ladoškega jezera. V bitki pri Raati so Finci zajeli tudi nekaj oklopnih sani na zračne vijake. Inozemske agencije so raztrobile, da so to neko »tajno sovjetsko orožje«. Finski generalni štab je objavil, da to ni res, da je to orožje v severnih deželah že precej časa poznano in ga imajo vse skandinavske države, tudi Finska. V bitki pri Raati so Finci ujeli 40 sovjetskih častnikov, med njimi tudi načelnika divizijskega štaba. General, ki je poveljeval uničenim sovjetski diviziji, je padel v bližini Pilojeve.

Rdeča poročila

Moskva, 10. jan. AA. Agencija Taas objavlja poročilo ljenjengradskega vojnega okrožja, ki pravi, da so se 9. jan. vodile borbe med finsko in sovjetsko pehoto pri Uhti (globoko v Sovjetiji!) in da so se morale sovjetske čete umakniti več kilometrov vzhodno od Soumisalmija. Operacije patrol na odseku pri Repoli in Petrozadov-

sku (obe mesti v Sovjetiji!) so se nadaljevale. Na Karelijski ožini je streljalo topništvo.

Pred novo bitko

London, 10. jan. t. Reuter. Finsko poslanstvo je dobilo poročila iz Helsinkijev, da so Sovjeti zbrali na novo izredno številne čete pri Salli o jezeru Kianta in da morajo Finci pričakovati najkrajšem času novih hudih napadov.

Italijanski protest v Berlinu

Berlin, 10. jan. c. Italijanski generalni konzul v Berlinu, Vercetti, je obiskal zunanje ministrstvo in tam zahteval, da naj nemške oblasti takoj ukinejo zaporo nad blagom, ki so ga Italijani poslali Fincem na pomoč. Nemške oblasti so zaplenile 35 vagonov italijanskega orožja, ki je bilo na poti na Finsko. Generalni konzul Vercetti je poudaril, da Sovjetska Rusija Finski ni napovedala vojne in da zato Italija lahko pošila orožje na Finsko, ne da bi s tem kršila nevtralnost. Nemške oblasti so tudi ustavile 20 italijanskih letal, ki so bila na poti na Finsko.

Rim, 10. jan. c. Snoči je bila v Rimu velika dobrodelna prireditev. Cisti izkupiček je šel ves za Fince. Na prireditve je prišlo tudi več članov vladarske družine. Nastopil je tudi slavni pevec Gigli.

Boji na zahodni fronti

Nemški bombniki z bombami in strojinicami napadajo angleške trgovske ladje

V zraku

Berlin, 10. januarja. AA. DNB. Vrhovno poveljstvo sporoča:

Nemška vojna letala so pred in po 9. januarju izvedla ogledniške polete proti Angliji in vzhodni škotski obali. Pri tej priliki so naša letala napadla 4 oborožene vojne in trgovske ladje, in sicer dve ogledniški ladji, ki sta spremljali 2 trgovski. Nenadno so posadke teh ladij obsule z ognjem nemških letal. Pri obrambi pred tem napadom so bile vse te ladje potopljene, naša letala pa so se vrnila.

Na suhem

Francosko in nemško vojno poročilo z zahodne fronte javljata, da leži nad fronto megla, ki je omogočala bolj živahno delovanje izvidniških patrol.

V Francijo so prišli prvi trije kanadski polki, in sicer dva Montrealska in eden iz Quebeca. Kanadčane so na francoskih tleh z navdušenjem pozdravili.

Na morju

London, 10. jan. t. Reuter. Angleški parnik »Rothsay Castle« (7.500 ton) se je na zahodni obali Škotske ponesrečil. Zadel je na čeri in dobil hude poškodbe. Kako se je to zgodilo, še ni pojasnjeno. Posadka je vsa rešena, odnošeno je del posadke ostal na ladji, da jo straži, dokler ji ne pride pomoč. Verjetno se morajo angleške ladje zaradi nevarnosti podmornic gibati bolj v obalnih vodah in so izpostavljene nevarnostim, ki jih skrivajo raztrgana obrežja Škotske.

Angleška trgovska ladja »Oak Grove« (1.935 ton) pa je bila potopljena od bomb, ki so jih na njo metali nemški bombniki. Posadka je le delno rešena. Poveljnik je dejal, da eta ladja napadla dva bombnika. Eden je metal bombe, drugi streljal s strojnico.

Danski ladji »Ivan Kendrup« (2.400 ton) in »Freddy« (950 ton) pa nista bili potopljeni in so sprva razširjena poročila o njihovi potopitvi neresnična.

Veliki angleški potniški parnik »Dunbar Castle« (10.000 ton) je na južnovzhodno angleški obali naletel na mino. Parnik je odhajal v Južno Afriko in vozil s seboj 48 potnikov. Ladja se je v par minutah potopila. Vsi potniki, med katerimi je bilo 9 otrok, so rešeni. Posadka je štela 150 oseb in so tudi vse rešene. Le kapitan je dobil pri eksploziji mine smrtonosne poškodbe.

Nemška bombnika sta napadla angleško trgovsko ladjo »Northwood« (1.146 ton), na katero sta vrgla 40 bomb. Toda niti ena ni zadela. Bombni-

kakor mu ni bila všeč že v letih, ko se je v blagor Jugoslavije in njene neodvisnosti začela s srečnim prelomom s preteklostjo in se kljub srdi »Velikega Tvorca« srečno nadaljuje. Več o tem so pisali francoski listi, ko so razpravljali o vzrokih in krivici strašnega marsejskega atentata, in komur se je obtožbe zde strašne, jih ima na vpogled v tem časopisu, kadarkoli hoče, kakor se more prepričati takoj in brez težave v Lennhoffu, da prostozidarstvo stremi za eno svetovno republiko in eno svetovno vero» po zamislu »Velikega Tvorca«.

Kot zaključek vsega tega moremo s hrvatskim narodnim zastopnikom dr. Schollom, ki

ka eta ladjo tudi obstreljevala s strojinicami, a brez škode. Protiletalski top ladje je zadel en nemški bombnik. Napad je trajal 10 minut.

Angleška admiraliteta javlja, da je v preteklem tednu zasegla 6.200 ton blaga, namenjenega Nemčiji. Od začetka vojne do danes je samo Anglija zasegla od sedaj skupno 544.000 ton nemškega blaga.

Razmerje vojnih brodovij obeh taborov ob začetku leta 1940

Angleži izjavljajo, da »gledajo mirno v bodočnost«

London, 9. jan. dl. Najnovejši angleški podatki dajejo dober pregled o moči vojnih brodovij vojskujočih se držav v početku l. 1940.

Anglija navaja za sebe sledeče številke: bojne ladje 14, nosilke letal 6, križarke 58, rušilci 180, podmornice 60.

Francija: vojne ladje 7, nosilke letal 1, križarke 18, rušilci 59, podmornice 77. Skupno torej Anglija in Francija: velike bojne ladje 21, nosilke letal 7, križarke 76, rušilci 239, podmornice 137.

Nemčija: bojne ladje 4, nosilke letal 0, križarke 6, rušilci 22, podmornice 61.

Nemci poročajo o vojnem plenu na Poljskem

Berlin, 10. januarja. AA. DNB: Po vojni na Poljskem je prišla v nemški gospodarski prostor vsa poljska industrija sladkorne pese z 61 tovarnami in letno proizvodnjo nad pol milijona ton. Od tega je 25 tovarn v novi pokrajini Gdansk, v zahodni Poljski in v Poznanju. Veliki solni rudniki pri Vjelički in Bohniji se razprostirajo v dolžino 445 km in so široki 20 km. Nahajališča petroleja v Jaroslavu, Jaslu in Saneku so povečala dosedanje letno proizvodnjo petroleja od 150.000 na 200.000 ton. Znana tekstilna industrija v Lodžu ima 1700 tovarn. Od tega je 500 tovarn, ki se morejo pristojevati k industrijskim podjetjem velikega sloga. Del teh tekstilnih podjetij je že v rokah Nemcev. Kemijska industrija Poljske s približno tisoč podjetij proizvaja znatne količine kemikalij in raznih na pol predelanih proizvodov, umetno svilo itd. Treba je omeniti tudi novo sre-

dišče kemijske industrije v okrožju Saidomjersz z bogatimi zalogami mangana, fosforja, fosforita, pirita, svinca in žvepla. Poljska industrija lahko proizvede mnogo več kot pa je potrebno za domačo porabo.

Za povečanje nemške gospodarske sile je končno velikega pomena obilna proizvodnja v množičnih premovalnikih ter v visokih pečeh, ki jih imajo v Gornji Šleziji in na področju Dombrove. Tu je 70 peči za proizvodnjo jekla, 20 visokih peči, 7 električnih peči in 4 tovarne za izdelovanje cevi razen tega pa še številne jeklene topilnice, tovarne za emajlirane izdelke, mehanične delavnice, 16 svinčenih topilnic itd. V generalni guberniji Krakov imajo topilnice pri Sparakovic in Ostrovici. V vseh teh industrijskih podjetjih delajo s polno paro. Nemško vojno gospodarstvo se je s temi novimi pridobitvami zelo okoristilo.

Cerkvene dragocenosti zasežene

Pariz, 10. jan. t. Poljska tiskovna agencija PAT v Franciji poroča: Nemške oblasti so odredile, da se morajo vse dragocenosti, ki so lasti cerkve, popisati in se bodo spravile v Nemčijo. Popis se je začel. Vodijo ga posebne komisije.

Nemške oblasti so nadalje izdale naredbo, da smejo samo gotove določene trgovine s živili, ostati pristopne za Poljake. Vse ostale trgovine pa, in te so v večini bodo morale pri vходу nabiti v nemškem in poljskem jeziku: Vstop Poljakom prepovedan. Ljudje se bojijo, da bodo izpostavljeni stradanju, posebno se, ko so bile že vse živežne zaloge na Poljskem pobrane in odpravljene v Nemčijo.

Politični zapiski

Ali bodo volitve?

Belgrajska »Politika« prinaša članek, kjer govorijo o govorinah, da bodo kmalu volitve, ter o pospešenem delu za volivni zakon. Nato pa pravi: »Pospešeno delo za volivni zakon je povzročilo, da se bolj živahno govori o volitvah. V dobro poučenih krogih trdijo, da sam podpredsednik vlade g. dr. Vladko Maček pospešuje vprašanje volitev ter se v njemu bližnjih krogih trdovratno razirja govorice, češ da bodo volitve prav kmalu, mogoče celo že konec svedana. Znano je, da dr. Maček neprestano stoji na stališču, da je treba volitve v narodno skupščino in hrvatski sabor čim prej izvesti. Ali pa se bodo ta naziranja g. dr. V. Mačka uresničila, se bo videlo te dni.

Skoraj dobimo srbsko in slovensko banovino

Pokrajinski srbski list »Moravski glasnik« prinaša novico, ki jo je bil dobil iz zanesljivega vira, češ da se bo preurejanje države v nakrajšem času nadaljevalo. List pravi, da bomo dobili prav v kratkem dve banovini poleg Hrvatske, in sicer srbsko ter slovensko. Banovina Srbija bi bila razdeljena v šest županij, ki bi imele svoj sedež tam, kjer so zdaj sedeži sedanjih banskih uprav, namreč v Banjaluki, Sarajevu, Skoplju, Nišu, Novem Sadu, Cetinju. Belgrad pa bi še za naprej ostal svoja upravna enota. List tej novici dostavlja, da se bo skoraj videlo, ali se bo to zgodilo in kdaj se bo zgodilo.

Ljuba Davidović Bosni in Hercegovini

Voditelj demokratske stranke g. Ljuba Davidović je poslal svojim prijateljem v Bosni in Hercegovini javno pismo, ki ga prinaša belgrajska »Politika«. Stari voditelj v tem pismu med drugim naglašajo, da govori vsem Bosancem in Hercegovcem brez razlike vere. Nato pa pravi: »Te misli so me vodile, ko sem pred 6 leti s svojimi tovariši predlagal, naj v novi ureditvi države Bosna in Hercegovina, ki k njej naravno spada tudi južna Dalmacija, ustvari svojo osrednjo prehodno enoto, ki bo sredi med tisto okoli Zagreba in ono okoli Belgrada. Za to sta bila dva vzroka. Prvi vzrok je bil ta, ker bi ta osrednja dežela s svojim mešanim značajem nekako ublažila, nevtralizirala ostra nasprotja posebnih nacionalizmov, srbskega in hrvatskega, da bi preprečila mejo med Srbi in Hrvati, ki je nikakor ni mogoče pametno postaviti... Drugi vzrok je ta, da je Bosna in Hercegovina odprta luknja južne Dalmacije, katere bi ji bile dane v upravo. Mislim sem, da bi bil greh do naroda Bosne in Hercegovine, ko bi kdo hotel trgati naravne vezi in pota k blagostanju. Moja misel ni na nobeni strani raketela na odziv. In zdi se, da je ni sile, ki bi sedanji tok mogla zavrniti nazaj. To naj ostane poznejšim rodom... Vse, kar moremo zdaj storiti, je to, da ob delitvi države v tri enote ljudstvo ob teh nesrečnih mejah razume, kak je njegov življenjski interes, da bo vse svoje sile združil za boljše prihodnost... Sedemdeset let dopolnjujem te dni, ko pišem to pismo. Te dni, ki mi jih Bog še da preživeti, bi želel preživeti v upanju, naj bi Bosna in Hercegovina, ko se ni spopolnila moja želja, da bi postala ta dežela jugoslovanska Svica, vsaj ne postala jabolko razdora.« Nato kliče Ljuba Davidović vse Bosance in Hercegovce, naj tudi v teh razmerah združijo svoje sile za Jugoslavijo.

Ameriški hrvatski list napada Slovence

V zagrebškem »Obzoru« beremo: »Čikaški Jugoslovanski list ostro kritizira pisanje lista »Hrvatski list and Danica Hrvatska« zaradi napada na Slovence v Clevelandu.« Jugoslovanski list v svojem članku trdi, da »Hrvatski list and Danica Hrvatska« nekulturno napada Slovence v Clevelandu zgolj zaradi tega, ker so skupaj s Hrvati in Srbi reprezentativno obhajali 1. december.

Dolžnost hrvatskih katoličanov

Sarajevski »Katoliški list« prinaša uvodni članek pod naslovom »Na okup«, kjer med drugim tudi tole naglašajo: »Danes jih je mnogo, ki mislijo, da se je položaj spremenil. Hrvatska banovina jim je oprostil roke. Zdjaj smo sami svoji in zdaj bomo med seboj začeli poravnati svoje račune. V našem slogu. Brezobzirno, z ostro osebnostjo in strankarsko noto. Ali je to tega priložnost samo po sebi, je seveda drugo vprašanje. Dozdeva pa se nam, da nam to večkrat tuja stran podtika in vsiljuje. Posredno ali neposredno. Tukaj imajo vmes svoje prste tudi notranji sovražniki naše svobode ter plačanci zunanje, komunistične propagande. Po neslogi se narodi najlaže onesposablja za svobodo in odpor. Svojo hišo šele zidamo. Naša svoboda je šele brez socialne vsebine. Brez tega pa ni nič vredna. V takih okoliščinah je zločin zažigati streho nad glavami s prepričanjem, z neodgovornimi akcijami, svojeglavostjo, eksplozivnostjo, nerealnim kritiziranjem ter samovoljo. To pa vse v veselje zoprnikom in spletarkarjem. Svoboda nalaga dolžnosti. Svobode ni brez narodne discipline. Še vedno za nas vse velja geslo: Na okup! Še vedno so časi največje odgovornosti in najbolj skrupuloznega takta. Sveta mora biti avtoriteta vodstva, ki gotovo le dobro hoče. Katoličani, v tem moramo v narodu prednjačiti. Podpirajmo slog, disciplino in mir! Naša dolžnost je tudi v tem oziru biti najbolj dalekovidni ter se samozavestno in požrtvovalno premagovati!«

»Hrvatska Svijest« v Zagrebu zaplenjena

V Zagrebu je bila zaplenjena prva številka na novo izšla lista »Hrvatska Svijest«, ki ga izdaja profesor Slavič. List je v svoji prvi številki grdo napadel Srbe, nakar je banska oblast banovine Hrvatske začela dobivati pritožbe, zakaj tak list ni zaplenjen. Banska oblast je izdala zaradi tega pojasnilo, ki je objavljeno tudi v belgrajskih listih. Banska oblast pravi, da je postopala po zakonu ter je list takoj zaplenila, kakor hitro je bil predložen državnemu pravdniku. Medtem pa se na podlagi tiskovnega zakona ne da preprečiti, da ne bi naročnik iz tiskarne ne vzel med tem tiskanih listov. Če je izdajatelj list razposlal, je to krivda zakona, ne pa povračanje pred piscem. »Hrvatski Dnevnik« pa pravi, da je sicer prav, da je bil ta list zaradi napadov na Srbe zaplenjen, da pa bi morale oblasti po drugih krajih tudi tako postopati, kadar kak list žali Hrvate. Za noben narod pa ni večje žalitve, kakor ta, če mu očitaš, da ni narod. To leti menda na pisanje srbskih listov, ki pišejo o Bunjevcih.

Politični položaj v znamenju volitev in preurejanja države

Za popolno preureditev države

Članek vseuč. prof. dr. Ilića zahteva pred volitvami ureditev slovenske in srbske enote

Belgrad, 10. jan. m. Po političnem zatijju, ki je vladalo ob božičnih praznikih, je bil današnji dan spet prava slika močne politične razgibanosti. Večina ministrov se je vrnila v Belgrad. Danes je spet izšlo dnevno časopisje ter v svojih izdajah načenja aktualna politična vprašanja, med katerimi se vedno zavzema prvo mesto državne preureditve in poslanskih volitev. S tem vprašanjem se je bavila tudi zadnja vladna seja dne 4. januarja, kar je v svoji izjavi časnikašem potrdil tudi minister dr. Konstantinović. Na tej seji je vlada že na podlagi doslej izdelanih načrtov novega volivnega zakona in na podlagi mnenj, ki so jih izrekli na sejah člani političnega odbora ministrov sprejela vse glavne osnove, po katerih naj se izdela nov volivni red. Minister dr. Konstantinović je božične praznike porabil v ta namen, da je izdelal verjetno zadnjo redakcijo novega volivnega zakona v smislu sklepov zadnje vladne seje. Ta načrt je »Slovenec« že objavil in po njem so ga ponatiskali še drugi jugoslovanski časopisi.

Okolnosti, da je vlada popešila izdajo novega volivnega zakona, je seveda v politični svet znova vrgla na površje vprašanje poslanskih volitev. O tem vprašanju se zdaj splošno govori. Navajajo se razlogi za in proti volitvam. Splošno mnenje je — to potrjuje tudi članek današnje »Politike« — da zahteva čimprejše poslanske volitve podpredsednik vlade dr. Maček, ki bi rad imel obenem tudi volitve za hrvatski sabor. »Politika« tudi navaja,

da bi po zatirjanju okolice dr. Mačka mogle biti volitvi že konec februarja.

Poleg »Politike« se z bodočimi poslanskimi volitvami peča tudi današnja izdaja tednika »Napred«, v katerem g. prof. dr. Ilić v uvodniku »Pomen volitev« poudarja važnost bodočih poslanskih volitev zaradi izvršenih sprememb v našem državnem organizmu. Navaja tudi možnost za rešitev hrvatskega vprašanja. Poudarja, da je reševanje hrvatskega vprašanja pomenljiv začetek reševanja preureditve države, z drugimi besedami, pričelo se je reševanje ustavnega vprašanja. Pot, ki jo določa sama sedanja ustava, ni bila sprejeta. Prav tako ne način, ki ga je predložila v svojem poročilu demokratska koalicija in srbska združena opozicija. Način rešitve Hrvat. vprašanja z uporabo sedaj že splošno znanega § 116 sedaj veljavne ustave ne predstavlja formalne ustavne revizije in tudi ne ukinitve ustave. Stanje, ki se je ustvarilo z uporabo navedenega paragrafa, ima značaj začasnosti, ker ga bosta morala odobriti nova skupščina in senat. Pa tudi potem bo ta začasnost še ostala. Izginila bo samo v tem primeru, če bi potem vsi ukrepi, ki so bili izdani na podlagi § 116 ustave, tudi formalno prešli v sestavo same ustave.

Če se ta izjemnost, z njo v zvezi pa tudi začasnost želi sedaj ustvarjenemu stanju odvzeti, se je treba lotiti redne spremembe ustave. Predlogi o tem bi morali vsebovati vse tiste ustavne predpise, od katerih se je odstopilo pri izdajanju ukre-

pov na podlagi § 116. Bodoča skupščina bi po mnenju g. dr. Ilića skupno s senatom mogla samo predlagati spremembo ustave, kar pa skupščini ne bi dajalo značaj ustavotvorne skupščine. Po tej ugotovitvi dr. Ilić omenja že svoječasno stališče, ki si je pri vseh političnih krogih priborilo prvo mesto, da je treba pred poslanskimi volitvami izvesti sporazum do konca, to je, ne ostati samo pri banovini Hrvatski, zanemariti pa vprašanje srbske in slovenske samoupravne enote.

G. dr. Ilić pravi tako: »Z rešitvijo hrvatskega vprašanja se je preureditev države samo začela, ne pa dovršila. Zaradi tega tudi sama rešitev hrvatskega vprašanja ni popolna, temveč samo delna. Popolna bo šele tedaj, ko se bo preureditev države izvedla do konca in se bo v njej jasno odredil tako položaj delov kakor tudi položaj celote in tudi njihovi vzajemni odnosi. To bo tudi naravni predmet ustavne revizije, po kateri poti se tudi edino morejo dobiti relativne trajne rešitve. To nič ne ovira, temveč govori prav obratno vse za to, da se na način, kakor se je odredil položaj hrvatskega dela, odredi položaj tako slovenskega kakor tudi srbskega dela in kakor tudi same državne celote. Šele potem, ko bo problem tako rešen v celoti, bo moglo ljudstvo na volitvah in po skupščini izreči svojo sodbo o tej rešitvi. Brez tega lahko pride v nevarnost tudi to, kar se je zdaj že delno rešilo. Ljudstvo hoče imeti čisto in jasno stvar in ko vidi eno, hoče videti tako drugo in tretje kakor tudi celoto. Tej negotovosti želji ne more nihče nič ugovarjati in toliko manj, ker v popolnosti ustreza tako vsakemu posameznemu kakor tudi splošnim koristim.

Nikdar ni dobro ločiti stvari, ki se že po naravi ne morejo ločiti. Zato g. dr. Ilić ponovno opozarja na vse nevarnosti, če bi se vprašanje državne preureditve še nadalje zanemarljivo in bi se poslanske volitve postavile pred to vprašanje. Zato je po besedah g. dr. Ilića neobhodno potrebno, če se hoče dobiti prava odločitev ljudstva, da se mora predenji tudi samo vprašanje pravilno postaviti. Edini način je ta, da se izda začasna rešitev tudi za druge dele skupnosti kakor tudi za samo skupnost in se z vsem tem stopi pred ljudstvo. Šele tedaj bodo volitve dobile svoj polni pomen in bodo začetek vsestranske ureditve našega političnega življenja.

Tako misli večina politične javnosti, ki ne more razumeti, da bi mogel iti kdo na volitve v tako neurejenih razmerah, kakor so sedaj, in v tako hudem času, kakor ga doživljamo, in dopustiti, da bi se volivni boj vodil o tako težkem in važnem ter še vedno odprtem vprašanju, kakršno je vprašanje preureditve drugih pokrajin izven banovine Hrvatske.

Verjetno bo že jutri dopoldne seja ministrskega sveta, ki bo prinesla v tem pogledu več jasnosti.

Zmaga slovenskih šahistov v Novem Sadu

Belgrad, 10. jan. m. V Novem Sadu so bile finalne tekme za prvenstvo Jugoslavije v šahu. Kot finalisti so se srečali Ljubljanci in Novosadci. Zmagali so ljubljanski šahisti z rezultatom 4½ (1) proti 2½ (1). Podrobni rezultati so naslednji: mojster Vidmar ml.: mojster Bröder. Nedokoncana partija je bila poslana zvezi v oceno. — Mojster Preinfalk (Ljubljana): Kulžinski (Novi Sad) remis. — Prof. Gabrovšek (Ljubljana): Čanišić (Novi Sad) 1:0. — Sikošek (Ljubljana): Ilić (Novi Sad) 1:0. — Dr. Gabrovšek (Ljubljana): Ognjanović (Novi Sad) 0:1. — Gerzinić (Ljubljana): Reuter (Novi Sad) 1:0. — Slokan (Ljubljana): Atanacković (Novi Sad) 1:0.

Belgrad, 10. jan. m. V Novem Sadu je bila seja upravnega odbora Jugoslovanske šahovske zveze, ki jo je vodil njen predsednik, bivši minister Stevan Čirić. Slovensko šahovsko zvezo je na seji zastopal vseuč. prof. Miro Kasal. Na seji so sprejeli sklep, da jugoslovanski šahisti še nadalje priznavajo Jugoslovansko šahovsko zvezo v Zagrebu za svojo vrhovno instanco in dajejo popolno avtoriteto obstoječi šahovski zvezi. Na programu za prihodnje leto so medmedne tekme Belgrad — Zagreb — Ljubljana. Velikonočna mojstrska tekma bo v Somboru ali v Belgradu. Na seji so sklenili, da ne sprejmejo resolucije, da se sedež mednarodne zveze prenese iz Haaga v Buenos Aires.

Sestanek balkanskega sporazuma drugi mesec v Belgradu

Belgrad, 10. jan. AA. V jugoslovanskih službenih krogih potrjujejo vest, da bo redni letni sestanek sveta Balkanskega sporazuma 23. in 24. februarja v Belgradu.

Za popotnike v Italijo

Belgrad, 10. jan. AA. Po dobljenih obvestilih, smejo potniki in turisti, ki potujejo v Italijo po najnovejših predpisih za zdaj nesti v Italijo 250 efektivnih italijanskih lir, in sicer 200 lir v bankovcih pa 10 lir, 50 lir pa v kovancem denarju. Do sedaj jim je bilo dovoljeno nesti s seboj po 300 italijanskih lir. Razen zgornjega zneska efektivnih ital. lir potniki in turisti, ki potujejo v Italijo, lahko nabavijo preko pooblaščenih zavodov in »Putnika« do 3000 lir v kreditnem pismu in do 2500 lir v hotelskih bonih (iz deviznega in valutnega oddelka Narodne banke kr. Jugoslavije).

Huda zima po vsej državi

Belgrad, 10. jan. m. Iz vseh delov države poročajo o hudem mrazu in o velikih snežnih zametih, ki divjajo po vseh delih države. Hud mraz je tudi v Belgradu, kjer zavija še huda košava.

Osebnosti

Belgrad, 10. jan. AA. V imenu Nj. Vel. kralja in z ukazom kr. namestnikov sta na predlog finančnega ministra prestavljena: za carinskega kontrolorja 7. skupine glavne carinarnice v Ljubljani Ciril Svajger, dozdaj v Bosanskem Brodu, in na carinarnico prve vrste v Celju za carinskega inšpektorja 6. skupine Viktor Fabjani, dozdaj v Mariboru. Napredoval pa je za višjega carinskega kontrolorja 6. skupine Viktor Kregar v Ljubljani. Z odlokom finančnega ministra pa sta bila premeščena: za pomožnega carinika glavne carinarnice v Belgradu Dragi Drašković, dozdaj v Ljubljani, in za carinika 8. skupine glavne carinarnice na Sušaku Anton Hamer, dozdaj v Mariboru.

Belgrajske novice

Belgrad, 10. jan. m. Organi tukajšnje policije so dans v Poštni hranilnici aretirali znano tatlico Marijo Horvat iz Sabotice.

Čudno vreme v Sovjetiji

Moskva, 10. jan. b. Prirodni pojavi v Sovjetski Rusiji so letos zares nenavadni. Medtem ko v srednji Rusiji vlada silovit mraz in prav tako v nekaterih delih severa, je mraz na jugu, zlasti v Ukrajini, še hujši ter je tam temperatura padla izpod 20 stopinj Celzija. Posebno hud mraz je zavladal v Odesi, kjer je pričelo zmrzovati celo morje, kar že desetletja niso zabeležili. Zaradi tega so se pojavile težave za plovbo v Odesi. Z druge strani pa poročajo, da je v polarnem morju prišlo do nenadnih sprememb. Z ledolomilec »Stalin« javljajo, da je od večera na danes prišlo do ogromne spremembe vremena. Ta ledolomilec je prišel na pomoč ledolomilcu »Sjedovcu«. Še večeraj je vladala temperatura — 31 stopinj Celzija, danes pa je naenkrat zapihal topli veter in je temperatura poskočila na +2 stopinj Celzija. V roku 12 ur je znašala razlika v temperaturi celih 33 stopinj Celzija. Namesto mraza in snežnih viharjev je pričelo deževati. Davi pa so v Moskvi zabeležili temperaturo — 30 do — 32 stopinj Celzija. Promet na ulicah je skoraj popolnoma zastal. Čestna železnica vozi z največjimi težavami in le vlaki podzemse železnice vozijo normalno. Sole so zaprte, ker ni mogoče pregrejeti sob. Istočasno prihajajo poročila iz Srednje Azije, da je tam zavladala nenavaden visoka temperatura. Tako je v zadnjih 15 dneh narasla v Usbekistanu temperatura za +20 stopinj Celzija. Takšnih temperaturnih razlik v sedanjem času niso zabeležili zadnjih 50 let.

Jugoslovanstvo v božičnih belgrajskih listih

Zagrebski Obzor piše o božičnih izdajah belgrajskih listov ter naglašajo: »V božičnih številkah belgrajskih listov je bilo priobčeno nekaj člankov o jugoslovanstvu, ki kažejo, da je o tem vprašanju v srbskih javnih delavcih več mnenj, da pa vsi žele, da bi jugoslovanstvo tako ali drugače utrdilo Jugoslavijo. Ta želja je prav tako očita v članku Slobodana Jovanovića v Srpskem glasu kakor v članku Adama Pribičevića v Pravdi, čeprav oba gledata na vprašanje z različnih vidikov. G. Jovanović se potočuje za jugoslovanstvo kot državno torej politično idejo, ki jo želi povezati s srbskim in hrvatskim nacionalizmom. G. Pribičević pa, čeprav tega glasno ne izraža, pravi, da mora jugoslovanstvo biti iskreno, ne pa prikrita srbska hegemonija. Božične številke belgrajskih listov mnogo pišejo o Strossmayerju, češ da je bil odločen in iskren borec za sodelovanje Srbov in Hrvatov. Vendar razen lepih besed o jugoslovanstvu razen v Pribičevićevem in Jovanovičevem članku ni nič konkretnega, iz česar bi človek lahko sklepal, kak so si pisci zamišljali sodelovanje Hrvatov in Srbov. V članku g. Jovanovića se celo kaže želja, da bi v novi državni ureditvi srbska enota zavzela prevladujočo položaj. Morda je najvažnejše v vseh teh člankih naglašanje, da bi Srbi morali biti nosilci jugoslovanske ideje tudi, če bi Hrvati končno odrekli. Zdi se, da je mnogo srbskih javnih delavcev, ki sodijo, da je treba povedati srbski javnosti, da je Jugoslavija, kakor koli je že notranje urejena, vendar le najboljša jamstvo za neodvisnost in napredek srbskega naroda. Toda od tega priznanja je treba iti še naprej ter iskreno delati, da bi nova državna ureditev bila taka, da bi v Jugoslaviji ne le srbski, temveč tudi hrvatski in slovenski narod našla najmočnejše varstvo svojih interesov in najširšo možnost za razvoj svojih sposobnosti.« — Lepe so te deklaracije z ene in druge strani. Še lepše pa bo, ko bosta ena in druga stran že enkrat resno začeli izvajati v dejanju, kar Slovenci s polno pravico zahtevamo.

Srbi in Hrvati v Hercegovini

Minister brez portfelja HSS dr. Bariša Smoljan je te dni dal »Hrvatskemu Dnevniku« o razmerah v Hercegovini izjavo, kjer med drugim pravi: »Razmerje med Hrvati katoličani in muslimani v krajih banovine Hrvatske so normalni ter vsi politiko banovine Hrvatske vsak dan bolj razumevajo. To mi zlasti dokazuje konferenca uglednih muslimanov v Mostarju. Vsi navzoči muslimani so iskreno odobrili mojo razlago. Pri Srbih vidim gibanje v bolj radikalni smeri. Zdi se, da prav v zadnjem času dajejo ton zlasti mestnemu prebivalstvu ljudje Ljotičeve ideologije, ki je načelno zoper sporazum. Škoda je pri vsem tem le to, da istočasno ne povedo kakoga drugega dobrega izhoda... Pri srbskem kmetu v banovini Hrvatski in zunaj nje pa se sporazum drugače presoja ter mislim, da bo prav srbsko selo politiko sporazuma najkrepkeje podprlo.«

Hudi učinki zapore nemškega izvoza

London, 10. januarja, AA. Reuter. Po poročilih ki so jih dobili uradni krogi, se je učinek zapore nemškega izvoza že pokazal. Poročila o tem prihajajo iz vseh krajev. Upeh te akcije se vidi najbolj iz dejstva, da transporti in zavarovalne družbe prosijo za potrdila o poreklu blaga od strani britanskih in francoskih konzularnih zaopisnikov. V londonskih krogih imajo pred očmi možnost poskusa, da se izgrajajo določbe o dokazovanju porekla blaga, ter so bili zaradi tega izdani varnostni ukrepi. Znani so poskusi, da se v nevtralnih državah ustanove tovarne, katerih lastniki bi bili Nemci in v katerih bi se predelovalo blago izključno nemškega porekla. V Londonu naglašajo, da se takšno blago ne smata za čisto nevtralnino in da je podvrženo prav istim predpisom, kakor ostalo nemško blago namenjeno izvozu.

Čudne govorice po odhodu angleškega vojnega ministra

London, 10. januarja, t. United Press: Ker ministrski predsednik v svojem govoru niti z besedico ni omenil odstopa vojnega ministra Hore Belisha, razen z namigom, »da mora v sedanjem času, dokler traja vojna, zapustiti vsa osebnostna čustva in brezobzirno storiti vse, kar misli, da je prav«, trajajo ugibanja o ozadjih tega odstopa dalje. Slišijo se najbolj različne domneve, katere spadajo brez dvoma na polje domišljije. Toda, dokler ne bo prišla uradna pojasnitev, bodo krožila in našla vernih poslušalcev dovolj.

Tako se govori po Londonu, da je Hore Belisha, ki je po krvi žid in silno ambiciozen, sebi pripravil položaj ministrskega predsednika. O njemu so že govorili, da hoče postati drugi »lord Disraeli«, ki je bil tudi židovskega pokolenja in je dosegel najvišje časti v angleškem imperiju s svojimi velikimi umskimi sposobnostmi. O Hore Belishi govorijo, da si je plačeval svojo lastno reklamo, da je imel na razpolago svoj tisk, da si je po svoje urejeval najvišje vojaške čine v armadi in da je govoril po bližnji in daljni okolici, da bo on naslednik ministrskega predsednika, ter podobno.

Govori se z veliko vneto, da se je sprl s stari generali, ki jih je vse preveč priganjal in da se je vmešaval v načrte generalnega štaba.

Govorijo nadalje, da se je proti njemu uprl francoski generalni štab, češ, da je njegov vpliv razkrojevalen za enotno vodstvo vojne.

Silno značilno pa je, da je francoski vrhovni poveljnik Gamelin že istega dne, ko je Hore Belisha odletel iz vlade, izročil najvišje odlikovanje legije časti vrhovnemu poveljniku angleških čet generalu Gortu, kakor da bi hotel s tem poudariti svojo zadovoljnost s tem spremembo.

Po Londonu gredo tudi novice, da je treba pričakovati še nadaljnjih sprememb v vladi sami. O Chamberlainu samem govorijo, da ni zadostno odločen. Francozi bi na čelu angleške vlade radi videli Churchill, ki je odločen in ki je bil od nekdanjega zagovornik odločne protinemške politike. Churchill bi po francoskem mnenju z vsemi silami silil na odločitev ter bi napel vse angleške sile tudi na kopnem, da bi čim prej prišlo do zaključka vojne in do zmage. Tudi nekateri drugi ministri so na tem — tako pripovedujejo — da bodo odleteli in nadomeščeni z bolj energičnimi ljudmi, kakor jih potrebuje vojna doba.

Poljska vojska v Franciji uradno ustanovljena

Pariz, 10. jan. AA. Havas: Predsednik poljske vlade general Sikorsky in predsednik francoske vlade Daladier sta izmenjala pismi ob podpisu sporazuma, ki se nanaša na ustanovitev poljske vojske na Francoskem. V svojem pismu general Sikorsky pravi mimo drugega, da bo poljska vojska, ki je bila ustanovljena na Francoskem, opravljala svojo dolžnost, zvesta slavni tradiciji Poljske. Pravi, da se bo poljska vojska v Franciji borila z ramo ob rami s francosko vojsko do zmage.

Daladier pa je v svojem pismu poudaril tradicionalno poljsko-francoske vezi ter pravi, da je sporazum, ki je bil dosežen med poljsko in francosko vlado, še en dokaz globoke povezanosti in nezlomljive volje, da se doseže zmaga in premaga napadalec.

Zagrebska vremenska napoved: Mraz, jasno. Zemska vremen. napoved: Po vsej državi še hujši mraz. V severnih krajih delno jasno, ponekod sneg. V Podonavju košava, v Primorju burja.

Rim, 10. jan. AA. Stefani: Zaradi pobijanje isokih cen in njihovega neupravičenega navajanja je bil ustanovljen poseben ministrski odbor, v katerem so: minister za korporacije, prometni, gradbeni, prometni in trgovski minister, dalje generalni komisar vojne industrije ter zastopniki zvez industrijskih, poljedelskih in trgovskih namestencev.

Gospodarstvo

V obrambo vodnih mlinov

Vodni mlini morejo v sedanji dobi obhajati gotovo že drugo tisočletnico svojega obstoja! Če pogledamo na dolgo vrsto let obratovanja vodnih mlinov, opazimo, da se je mlinarstvo šele zadnjih 100 let moderniziralo. Pobudo za to je dala Amerika, kjer so od l. 1800 naprej nastajali veliki plovni umetni mlini v Pensylvaniji in na veletoči Mississippi. Iz Amerike so se umetni mlini razširili po Evropi. Tako so tudi v naših krajih polagoma začeli graditi umetne vodne mline na potokih, medtem ko je prvi plovni umetni mlin nastal na reki Dravi šele l. 1882. Postavil ga je ugledni pekovski mojster Jurij Zdravce v Središču. Nekaj let pozneje so tudi na Muri začeli modernizirati plovne mline. To je trajalo vse do l. 1931.

Leta 1931. je izšel zakon o izvozu pšenice in pšenične moke. S tem zakonom se je zavrglo nadej moderniziranja naših vodnih mlinov. Naši mali mlini odlej niso več izdelovali fine pšenične moke. S tem je bilo ustavljeno vse zboljšanje teh malih mlinov. Prvič v mlinarski zgodovini se je zgodilo, da mlinar ni mogel več izvrševati svojega posla tako, kakor je bil tega vajen. Vključ krivici, ki se mu je godila, pa ni obupal; trdno je veroval, da se bo ta krivica popravila.

Kot nekako odškodnino za škodo, ki jo je utrpelo malo mlinarstvo, je izšla čez par let naredba, da se mali potočni mlini oprostito pridobnine. To je blagodejno vplivalo na male potočne mline. Zadelo pa je plovne mline na rekah! Ti se niso oprostiti pridobnine, niti se jim ni dovolilo pavšaliranje pridobninskega davka. Pojavila se je zamisel, naj se vsi plovni mlini ukinejo! To storiti — ni bilo težko! Poleg pridobnine in drugih davkov se je predpisalo še takša 500 dinarjev za vsaki kamen na leto. S tem se je začela usoda naših plovnih mlinov. Na eni strani javne dajatve, na drugi strani pa konkurenca potočnih mlinov, kateri ne plačajo nobene pridobnine. Ali smo to dobili plovni mlinarji sedaj, ko bi mogli obhajati že drugo tisočletnico obstoja vodnih mlinov? Nekateri ljudje trdijo, da so plovni mlini krivi podvajanja rek? To pa absolutno ne drži, saj kdor od strokovnjakov pozna Wolfov sistem, bo dal meni prav. Pač pa tiči vzrok za odpravo plovnih mlinov neke drugo. To so velike mlininske industrije, katerim so ti nebogleni plovni mlini trn v peti. Te pa še dolgo ne bodo obhajale prve stoletnice svojega obstoja!

Tekom dolgih let so si vodni mlini s svojim postrvovalnim delom za dobrot ljudstva pridobili vsestranski ugled. Treba je samo vprašati ljudi, ki so z njimi v stikih, kakšno je njihovo tozadevno mnenje. Treba je sprožiti plebiscit vseh tistih, ki dajejo tem mlinom svoje zrnje in šele potem, če bi plebiscit izpadel v škodo plovnih mlinov, naj se ukinejo. Plovni mlini imajo pravico

do obstoja, če so pa komu na potu, pa naj jih odkupi in nikdo od mlinarjev se ne bo upiral. Bilo je l. 1912. Sprožila se je zamisel, zgraditi velike vodne centrale za elektrifikacijo naših krajev; ena centrala je bila mišljena v Ormožu, druga v Varazdinu. Iz Ormoža do Varazdina bi se zgradil 80 m širok kanal. Plovni mlini, ki obstojajo, bi se odkupili, vsak po 8000 kron, poleg tega bi dobili mlinarji, ki bi preuredili svoje bivše plovne mline na električni pogon, tok po režijski ceni. Iz tega se vidi, da so bila tistokrat naziranja odgovornih faktorjev drugačna kakor danes.

V interesu mirnega sožitja na deželi je, da se pust vsaki obrti svoboden razmah. Tukaj je kmetovalec navezan na obrtnika in obrtnost. S primernim obdaveženjem se nudi obema stanovoma možnost uspevanja, država pa obdrži stalne, gotove dohodke. To bi naj imeli pred očmi tisti, ki so odgovorni za red in pošteno gospodarstvo.

Glede intenzivnega izkoriščanja vodnih sil sem pa tega mnenja: Vodne sile naj se skuša, kjer se le da, izkoristiti. Ne smemo pozabiti, da je največji gospodarski zločin, če se pust vodna sila v nemar. Vodna sila je kapital, katerega je treba le dvigniti.

Pri nas v Sloveniji imamo toliko prilik za napravo električnih central. Potrebno je zainteresirati v prvi vrsti kr. bansko upravo. Ta naj razpiše veliko investicijsko posojilo, katero bo amortizirano tekom 20 let. Domačega kapitala je dovolj na razpolago, treba ga je samo mobilizirati. Kako se da to doseči, imamo zgleden primer v Italiji. Tam je skoraj ves kapital v službi domovine. In uspehi so zavirljivi: toliko reguliranih rek in potokov, moderne ceste itd.

Če pomislimo, da bi z racionalno elektrifikacijo pridobili dnevno ogromne množine električne energije, katero bi uporabili v našem gospodarstvu, ne smemo s tem odlašati, temveč čimprej z deli začeti. Samo dobre volje je treba in vse bi se dalo izvesti v procvit domovine.

Kar pa tiče zasebnega iniciativa, naj se je ne podcenjuje in naj se ji ne delajo zapreke, temveč naj se podpre s tem, da se ji gre tudi pri odmeri javnih dajatev na roko in ji tako pomaga do potrebnega razmaha.

To velja tudi za plovne mline. Dokler se ne bo izvedla pri nas obširna elektrifikacija, se jih naj pusti obratovati kakor do sedaj. Predpišejo naj se primerne dajatve tako, da bo eksistenčni minimum zagotovljen. Še je čas, da se to uravna. Zbornica za TOI v Ljubljani je stavila v tem smislu konkretne predloge, katere more oblast brez škode osvojiti. S previsokimi taksumi bi se pa plovno mlinarstvo uničilo, kar pa ni v interesu oblasti.

Sadrazec Peter,
član banskega sveta za mesto Ormož.

Dotok zlata v Ameriko

Lansko leto se je opazilo veliko gibanje zlata iz Londona v New York. V lanskem letu se je denarni zlati zaklad severnoameriških Zedinjenih držav povečal za 3,11 na 17,62 milijarde dolarjev. Amerika je v štirih mesecih vojne pridobila skoraj eno milijardo dolarjev zlata, ki je prihajalo največ iz Anglije.

Iz naslednjih podatkov je razvidno gibanje zlatih zakladov najvažnejših držav na svetu (v milijonih dolarjev):

dec. 1938 avg. 1939 dec. 1939

USA	14.511	16.645	17.620
Holandija	694	768	690
Belgija	581	614	609
Švica	695	582	554
Švedska	321	355	333
Norveška	89	107	103
Danska	53	53	53

Zlati zaklad skandinavskih držav bi se zmanjšal v večji meri, da niso imele skandinavske države znatnih deviznih rezerv, katere so lahko dale v promet. Zlati zaklada ne vsebuje podatkov tudi o kanadskem zlatu, kamor je prišlo mnogo zlata iz Anglije in tudi ne o japonskem izvozu zlata. Tako so severnoameriške Zedinjene države uvozile lani 125 milijonov dolarjev zlata iz Japonske (169 milijonov leta 1938 in 246 milijonov leta 1937).

★

Za dražbo krzna, ki bo v Ljubljani na vselejmu dne 22. t. m., je močno zanimanje tudi v inozemstvu in je pričakovati dovolj kupcev. Pošiljke krzna prihajajo iz vseh predelov države, mnogo slovenskih lovcev pa oddaja svoj letošnji plemeniti pridelek kar osebno v pisarni na vselejmu. Vse blago bodo strokovnjaki pregledali in prebrali. Kdor ima še krzno doma, naj ga nemudoma pošlje na naslov »Divja koža«, Ljubljana-Vselejmu.

Vpis v trgovinski register: Tvornice sekta Bouvier & drug, Goreja Radgona (družbenika zakonca Clotar in Katarina Bouvier v Gornji Radgoni), Antignit, družba z o. z. v Guštanju, glavnica 200.000 din, od tega aport 60.000 din, namen je proizvajati in razpečevati antignit patentirano ereditvo za naploek lesa, lepenke in drugih predmetov v zaščito proti ognju, poslovojni: Viternek Make in Sedej Karol, Brajce Pavletič, družba z o. z. v Ljubljani, trgovina z leom, glavnica 200.000 din, poslovojni: P. Rudolf, P. Ivan, P. Martin in P. Ana, laeni trgovci v Ljubljani, Sudostropa, trg. dr. z o. z. v Ljubljana, podružnica Belgrad, glavica 200.000 din, poslovojni Peter Tupanjanin Volta, družba z om. zavezov, tovarna elektrotehničnega materiala, Ljubljana, glavica 100.000 din, poslovojni Laiovič Milivoj, Trio, tržiška industrija obutve, Trzič, glavica 500.000 din poslovojni: Krofta Hanuš, Cilenšek Pankracij Janežič Matko in Verbič Jože.

Konkurz je razglašen o imovini Pregla Frica, trgovca z mešanim blagom v Zg. Pirničah, p. Medrode, prvi zbor upnikov 11. januarja, oglašati se je lo 20. januarja, ugotovitevni narok 1. februarja.

Poravnalno postopanje je uvedeno o imovini Feldina Mirka, trgovca v Mariboru, reg. pod firmo A. Feldin, trgovina z mešanim blagom na drobno, narok za sklepanje poravnave 12. februarja 1940, oglašati se je do 8. februarja

Konec poravnave: Uršič France, mizarski mojster v Ljubljani, Sv. Petra cesta št. 85.

Nove delniške družbe. V trgovinski register v Belgradu je bil vpisan družba Centralno-proizvodsko in trgovljiacko a. d. (osrednja proizvajalna in latna delniška družba) z glavnic 5 milij. din. Imiti upravnega odbora so: Pavle Popović Pecija, Novi Sad, Ljuba Tadić, Topola, Dušan Ostojić, Ru-ma dr. Milenko Berić, Belgrad, Borivoje Ivanović, Golobok, Veselin Oršić, Dalj, Milovan Mirović, Medjuzdrje inž. Kosta Kostić, Belgrad in dr. Rude

Pijecki Belgrad. Za predsednika družbe je bil izvoljen g. Pavle Popović-Pecija, za ravnatelja družbe pa Janko Lj. Badžak iz Mladenovca. — Minister trgovine in industrije je dovolil osnovanje delniške družbe Ferovolf v Belgradu z glavnic 11 milij. din, ki se bo bavila s trgovino s stroji, železom itd. Vpis delnic 11. januarja, ustanovni občni zbor 13. januarja. — Nadalje je dovoljeno osnovanje delniške družbe Kosovica, industrijska in trgovska d. d. v Belgradu z glavnic 5 milij. din (družba bo izdelovala in prodajala aparate za zaščito od dima, plinom itd.). Vpis delnic 15. januarja, ustanovni občni zbor 18. januarja.

Izgube trgovskega brodogoja. Po statistiki norveškega izvora so znašale izgube trgovskega brodogoja v svetu zaradi vojne do konca decembra: 220 ladij z 932.814 tonami ali 1.34% vse svetovne tonaje. Tako so znašale angleške izgube 99 ladij s 459.043 tonami ali 2.16% vse angleške tonaje, francoske 9 ladij s 54.600 tonami ali 1.85%, nemške pa 23 ladij s 138.741 tonami ali 3.09% vse tonaje. Naša država je zastopana v statistiki izgub z 1 ladjjo s 6371 tonami, kar je 1.55% vsega našega trgovskega brodogoja. Relativno je znatna izguba Romunije, ki je z 1 samo ladjjo s 6394 tonami izgubila 5.71% vse tonaje svojega trgovskega brodogoja. Skupne izgube nevtralec znašajo 88 ladij s 266.136 tonami ali 0.66% trgovskega brodogoja. So pa številne nevtralne države, ki niso do sedaj beležile še nobenih izgub.

Cene v Angliji so narasle od začetka vojne pa do 2. januarja 1940 za 32%. Da so posebno v zadnjem času cene narasle, je pripisovati oprostivni veza cen cina in ostalih kovin, ki so bile doslej uradno maksimirane.

Borze

Denar

10. januar.

Nemška marka 14.70—14.90

Ameriški dolar 55.—

Devizni promet na zagrebški borzi je znašal 3.513.715 din, na belgrajski pa 513.000 din. Prometa v efektih je bilo na belgrajski borzi 0.8 milij. din.

Ljubljana — uradni tečaj

London 1 funt	174.90—178.10
Pariz 100 frankov	98.85—101.15
New York 100 dolarjev	4424.37—4484.37
Zeneva 100 frankov	995.00—1005.00
Amsterdam 100 goldinarjev	2356.50—2394.50
Bruselj 100 belg	743.00—755.00

Ljubljana — svobodno tržišče

London 1 funt	216.08—219.28
Pariz 100 frankov	122.18—124.48
New York 100 dolarjev	5480.00—5520.00
Zeneva 100 frankov	1228.35—1238.35
Amsterdam 100 goldinarjev	2910.82—2948.82
Bruselj 100 belg	917.77—920.77

Ljubljana — zasebni kliring

Berlin 1 marka	14.70—14.90
Zagreb — zasebni kliring	
Solun 100 drahem	31.65—32.35

Belgrad — zasebni kliring

Solun 100 drahem	31.18—32.51
------------------	-------------

Curih, Belgrad 10, Pariz 998.5, London 1762.5, New York 45.9375, Bruselj 174.90, Milan 22.50, Amsterdam 237.55, Berlin 178.62, Stockholm 106.175, Oslo 101.35, Kopenhagen 86.10, Sofia 530, Budimpešta 79, Atene 3.35, Carigrad 3.50, Bukarešta 3.30, Buenos Aires 100.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 421—424

v Zagrebu 427 blago

v Belgradu 425—426

Ljubljana. Državni papirji: 7% inv. pos. 97 do 98, vojna škoda promptna 421—424, begl. obv. 75 do 76, dalm. agrarij 69—71, 8% Bler pos. 97 bl, 7% Bler. pos. 86.50—87, 7% pos. DHB 99 den, 7% stab. pos. 98—98.50. — Delnice: Narodna banka 7.800 den., Trboveljska 230—240.

Zagreb: 7% invest. posojilo 98 blago, vojna škoda promptna 427 blago, begl. obveznice 76 blago, dalm. agrarij 70.50 blago, 4% severni agrarij 51—52, 6% šumske obveznice 70 blago, 8% Blerovo posojilo 98 blago, 7% Blerovo posojilo 88 blago, 7% stab posojilo 98 blago. — Delnice: Narodna banka 7.800 denar, Priv. agrarna banka 196 blago, Trboveljska 230 denar, Sladk. tov. Osijek 110 denar, Osj. livarna 162.50 blago.

Belgrad: 7% invest. posojilo 98 denar, vojna škoda promptna 425—426 (425), begl. obveznice 75.50—76, dalm. agrarij 70—70.50, 6% šumske obveznice 68.50—70, 7% Blerovo posojilo 86.75 denar, 7% posojilo Drž. hip. banke 99 denar. — Delnice: Narodna banka 7.600 denar (7.500), Priv. agrarna banka 194.50 denar (190).

Zitni trg

Novi Sad. Koruza bačka in banaška stara nespremenjena, bačka nova 116—118, bačka nova paritet Indija 115—117. Tendence stalna, Promet elab.

Cene živine in kmetijskih pridelkov

V Lendavi, dne 5. januarja 1940 so bile cene sledeče: blki I. vrste 5—6 din, II. vrste 4.50 do 5 din; telice I. vrste 5 din, II. vrste 4 din; krave I. vrste 3 din, II. vrste 2.50 din, teleta I. vrste 6—7 din, II. vrste 5 din; prašiči špeharji 8.50 do

9 do 11, prašiči pršutarji 7.50 din za 1 žive teže. — Goveje meso I. vrste 12 din, II. vrste 10 din; svinjina 14 din, slanina 18, svinjska mast 22 din; čisti med 15—16 din za 1 kg. — Pšenica 200 din, ječmen 100, rž 155, oves 160, koruza 150, fižol 600, krompir 100, seno 75 din, slama 15, jabolka I. vrste 200, pšenična moka do 375, koruzna moka 200, ajdova moka 400 din za 100 kg. — Drva 105 din za kub. meter, jaja 1 din za 1 komad, mleko 1.50 din za liter, surovo maslo 28—32 za 1 kg. — Navadno mešano vino pri vinogradnikih 3.50 do 4.50 licer, finejše sortirano vino pri vinogradnikih 5 do 7 din za liter.

Zivinski sejem v Kranju dne 8. januarja 1940. Dogon: 33 volov, 21 krav, 10 telet, 12 svinj in 20 prašičev. Prodanih je bilo 19 volov, 10 krav, 10 telet, 14 svinj in 9 prašičev. Cene živini: voli I. vrste 6.50 din, II. 6, III. 5.50, telice I. vrste 6.50 din, II. 5, III. 4.50 din, teleta I. vrste 8.50 din, II. 7.50 din, prašiči špeharji 11.50 din, prašiči pršutarji 8.50—9.50 za 1 kg žive teže. Mladi pujski 7 do 8 tednov stari 150 din do 270 din za glavo.

Goveje meso I. vrste 14 din, II. vrste 12, III. vrste 10 din, svinjina 16—18 din, slanina suha 24—26 din, svinjska mast 22 din, čisti med 24 do 26, neoprana volna 24—26, oprana 36—38, goveje surove kože 12—14 za 1 kg. Cene kmetijskim pridelkom: pšenica 2.50—3, ječmen 2—2.25, rž 2 do 2.25, oves 2, koruza 1.75, fižol 6—7, krompir 1.50, lucerna 18.50, seno 1.25, slama 0.75, jabolka I. vrste 6 II. 5, III. 4 din, pšenična moka do 4, koruzni zdrob 3.50, koruzna moka 2.50—3.50, ržena moka 4 din, ajdova moka 4—6 din za 1 kg. — Drva 110 do 115 za kub. meter, jaja 1.50—1.75 za 1 komad, mleko 2 do 2.50 din za liter, surovo maslo 34—38 din za 1 kg.

Zivinski sejm

Zivinski sejem v Sevnici okraj Brežice dne 4. januarja 1940. Cene: voli 5 do 6 din, krave 3 do 5 din, junci 6 din, junice 5 do 6 din, debele svinje 7 din za kg žive teže. Mladi prašiči 150—180 din za par.

ŠPORT

Glej tudi poročila na 8. strani!

Državno prvenstvo v klasični kombinaciji

JZSZ razpisuje državno prvenstvo v klasični kombinaciji v dne 20. in 21. januarja v Bohinju. Tek na 18 km se vrši v soboto, dne 20. januarja popoldne, skoki za kombinacijo pa v nedeljo 21. januarja dopoldne. Po končanih skokih na inž. Hansenovi skakalnici za kombinacijo se vršijo še propagandni skoki.

Opozorjamo vse klube, da prijavijo svoje tekmovalce na predpisanih tekmovalnih prijavnicah do 16. januarja. Prijavnine ni. Tekmovalce za propagandne skoke ni treba prijaviti na prijavnicah, temveč samo na klubskih uradnih tiskovinah. Pravico prijave imajo vsi pri Zvezi verificirani tekmovalci, tekmuje se po saveznih določilih v razredih, tako za tek kot za kombinacijo. Propagandni skoki niso v razredih, klubi lahko prijaviijo poleg seniorjev tudi bolj rutinirane juniorje, imeti pa morajo zadostni trening na inž. Hansenovi skakalnici.

Vodstvo tekme bo od 18. januarja dalje v Bohinju pri Sv. Janezu. Točen čas starta za tek se bo objavil naknadno.

Darila: prvi in drugi v kombinaciji prejmeta darila, tretji plaketo. Prvi trije tekmovalci v drugem in tretjem razredu prejmejo plakete ako jih je prijavljenih najmanj šest od vsakega razreda. V primeru, da je manj prijav v enem razredu, bo vodstvo nagradilo samo dva tekmovalca.

Nadalje se opozarjajo klubi, da pravočasno rezervirajo prenočišča in prehrano, za kar naj se obrnejo direktno na Smučarski klub Bohinj, katerega je Zveza pooblastila za izvedbo tega tekmovanja.

Zveza si pridržuje pravico izpremembe tega razpisa.

III. zlet gorenjskih smučarjev

V zvezi s proslavo 10letnice GZSP, ter bo obsegal naslednji program:

1. Državno prvenstvo v alpski kombinaciji.
2. Podvezino prvenstvo v klasični in alpski kombinaciji seniorjev.
3. Podvezino prvenstvo v alpski kombinaciji za dame.
4. Vsa mladinska prvenstva podzveze.

Petek, dne 26. januarja 1940: ob 20 slavnostni občni zbor GZSP v hotelu »Pošta«, ob 21 zabavni večer.

Sobota, dne 27. januarja 1940: ob 9 žrebanje nastopnih števil za vsa tekmovanja ter eventualni zdravniški pregled; ob 9.45 slavnostna otvoritev 3. izleta gorenjskih smučarjev; ob 10 nastop tekmovalcev za tek na 18 km; ob 14 nastop tekmovalcev za smuk, dame in gospodje; ob 19 baklada po mestu in pozdrav gostov, tekmovalcev in meščanov pred mestnim domom; ob 20 velika športna veselica v Sokolskem domu.

Nedelja, dne 28. januarja 1940: ob 8 poklonitev Storiškim žrtvam in položitev venca na spomenik; ob 9.30 sprejem gostov na postaji; ob 9.30 nastop juniorjev in mladine za teke na 5 in 3 km; ob 9.30 slalom za juniorje in mladino; ob 10 pozdrav zastopnikov v mestnem domu; ob 11 nastop tekmovalcev za slalom gospodov, ob 11.30 nastop tekmovalcev za slalom; ob 14 otvoritev in blagoslovitev novo zgrajene smuške skakalnice; ob 14.15 skakalne tekme seniorjev, juniorjev in mladine; ob 18 razglasitev rezultatov in razdelitev daril v mestnem domu ter zaključek tekmovanja 3. izleta; ob 19 svečani zaključek izleta s sodelovanjem pevškega zbora in godbe na pihala ter zabavni večer s plesom v hotelu »Pošta«.

Vsi udeleženci 3. izleta naj se glede vseh informacij obračajo do 25. januarja 1940 naravnost na prirediteljni odsek GZSP na Jesenicah. Od 26. januarja t. l. dalje pa se bodo dobile vse informacije v izletni pisarni v Trziču vsak dan od 9 do 12 in od 15 do 20.

Vremenska poročevalska služba

Vremensko poročevalsko službo vršijo v zimskem času Slovensko planinsko društvo, Tujskoprometne zveze v Ljubljani in Mariboru ter Jugoslovanska športna zveza. Široko razpredena mreža stalnih poročevalcev o snežnih prilikah v raznih krajih Slovenije skrbi, da prispejo poročila vsak dan v predpoldanskih urah v glavna zbirališča, kjer se presodi njihova pravilnost. Pri tem vpoštevajo in primerjajo poročila iz bližnjih krajev posameznega okoliša ter se lahko ugotovi, ako ta ali oni poročevalci ni poslal pravilnega poročila. V takih primerih, kjer je jasno, da poročilo ne

more ustrezati dejanskemu stanju snega in vremena, se za dotični dan izločijo nepravilna poročila, ter se da poročevalcu potrebno pojasnilo in tudi navodila za nadaljnje pravilno poročanje. Strogo se pazi na to, da vremenska poročila odgovarjajo stanju snega, tako da morejo imeti planinci in smučarji polno zaupanje v pravilnost vremenskih poročil, ki jih objavljajo gori navedena društva dnevno v časopisih.

Pred božičnimi prazniki dne 22. decembra so glasila vsa poročila z Gorenjske, da je sneg osršen, ker je tudi odgovarjalo stanju, ker je 21. decembra v Sloveniji nekoliko deževalo. Dne 23. decembra se je na osršenjem snegu napravil sreč, ker je v noči dne 22. na 23. decembra bilo mirno in je temperatura na Gorenjskem znašala v nižjih legah povprečno —14, v višjih lega pa okrog —7. Po praznikih, dne 27. decembra je bilo poročilo pravilno, da je v dolinah jutraj ob 7 bil sreč, medtem ko je bil v gorah sneg osršen. Od 27. na 28. decembra je zapadlo nekaj suhega snega ter poročila pravilno navajajo, da je pršil na stari podlagi.

Vsem trem društvom daje vremenska poročevalska služba obilo dela ter je to zvezano tudi s precejšnjimi izdatki. Držijo se strogo načela, da morajo biti vremenska poročila o snežnih prilikah v vsakem primeru pravilna in da slabe snežne razmere ne smejo imeti vpliva na poročevalsko službo, čeprav turisti ne bodo posetili dotične kraje. Gre le za to, da se da turistom pravilna slika o snežnih razmerah. Ako bi kdo ugotovil, da vremensko poročilo za določen dan in ob določenem dnevu ne bi odgovarjalo resničnemu stanju, bodo SPD, Tujskoprometni zvezi v Ljubljani in Mariboru ter JZSZ hvaležni za opozorilo, da morejo primerno poučiti dotičnega poročevalca, oziroma, da poskrbijo za bodoča točna in pravilna poročila v dotičnem odseku.

Dvanajst zlatih kolajn na olimpijadi leta 1940

je bilo že v rokah športnikov

Neki švedski športni list piše te dni, da so bile vse velike priprave športnikov za olimpijske igre v Garmisch-Partenkirchenu ter v Helsinkih zaman ter navaja listo dvanajstih športnih panog, v katerih so imeli zlate kolajne že vnaprej zagotovljeni gotovi športniki. List omenja tele panoge in naslednje športnike:

1. Ragnhild Hveger (Danska) kravi na 400 metrov za dame.
2. Amerika, skok v višino ob palci.
3. Cor Kint (Nizozemska) 100 m hrbtno plavanje za ženske.
4. Taisto Maeki (Finska) tek na 5000 in 10 tisoč metrov.
5. Nemčija, met kladiva.
6. Harbig, Nemčija, tek na 800 m.
7. Finska, met kopja.
8. Haackney (Amerika), met krogla.
9. Amerika, tek čez zapreke na 110 m.
10. Watson (Amerika), deseterboj.
11. Adolf Kiefer (Amerika), hrbtno plavanje na 100 m.
12. Widmark (Švedska), kajak.

Pred seboj imamo torej prednjo listo, pri kateri pa bo tudi ostalo, kajti olimpijskih iger ne bo, četudi radi verjamemo, da se na njej ne bi dosti spremenilo. Le škoda, izredno velika škoda je,

Vprašanja dnevnega življenja:

Kakšna je naša prehrana?

Ljubljana, v januarju.

Od vseh strani pritiskajo težave nad nas in vse se vprašuje, kako bo z našim vsakdanjim zaslužkom, kako se bomo znali boriti za naš vsakdanji kruh in kako za našo prehrano sploh. Prehrana človeštva je pač temeljni problem vsega našega dnevnega snovanja in dogajanja; ta problem je sedaj še važnejši v teh zimskih mesecih, ko je ves človeški organizem odpornost proti različnim boleznim le tedaj, če dobiva pravičen in redni dotok živil. Narod, ki gladije ali nima zadostne hrane, ne more živeti v miru in zadovoljstvu, upira se in išče izboljšanja. Zelo daleč je motor k vsemu dobremu in hudemu — tako vsaj nas uči zgodovina. Dobro so poznali ta skrivnostni izrek že rimski cesarji, ko so s kruhom in igrami osvajali svet.

Ali ima naša hrana dovolj vitaminov?

Pravilni pomen naše prehrane pa so določili že tedaj, ko so razložili snovi v naši hrani, to je tedaj, ko je poljski znanstvenik Kazimir Funk določil snovi, brez katerih se človeški organizem ne more normalno razvijati. To so bili vitamini. Pravilna množina vitaminov v človeškem organizmu je tista, pri kateri kažejo široke ljudske plasti najmanjšo umrljivost in obolevanje. Človek rabi največ vitaminov: 1. v svoji razvojni dobi, ko je njegovo telo v rasti; 2. ženske ob nosečnosti, ko so povečane zahteve za zgradbo novih celic, in 3. pri okužbi in obolenjih, ko rabi telo več obrambnih sil proti mikrobom in za rekovalescenso. V vseh teh treh slučajih moramo človeškemu organizmu dovajati predvsem tako hrano, ki je bogata na vitaminih. Toda vitamini se zopet ne kopičijo v telesu, če jih v preobilici uživamo.

Poraba vitaminov in njih delovanje proti boleznim

Dnevna potreba vitamina A znaša 0.1–0.5 mg in je potreben pri infekcijskih boleznih kože in sluznic. Vitamin A je tekoni čelga leta v živilih in sicer v mleku, maslu, siru, špinatu, zelenjavi in svežem sočivju. V 100 g zelenjave je na pr. trikratna množina dnevne potrebe. Brez vitamina A pa je kislota zelje, krompir, ohrovt, koleraba itd. Zlasti siromašni ljudje so izpostavljeni pomanjkanju vitamina A in torej podvrženi zlasti kožnim boleznim.

Vitamina B potrebujemo 0.5 do 1 mg dnevno z ozirom na množino povzžitih ogljikovih hidratov. Glavni vir za B vitamin je kruh in sicer samo kruh iz grobo zmlete moke, kajti v belem kruhu skoraj ni nič vitaminov; dalje je ta vitamin v jajčnem rumenjaku, v ledvicah, jetrih, možganih, nahaja se pa tudi v zelenjavi, salatu in sadju.

Pomanjkanje vitamina C pa zlasti vpliva na spremembo in sestavo zob. Zobje postajajo piškavi zlasti pri otrocih. Vitamin C igra odločilno vlogo v borbi proti infekcijskim boleznim. Pobja zlasti difterije, tifuzne, stafilu in streptokoke (ki

igrajo veliko vlogo pri anginah, hripah in influencah). Odpornost krvi se dviga pri dovanju vitamina C. Dnevna potreba vitamina C je precejšnja in znaša 30–40 mg. Pomanjkanje vitamina C nastopa zlasti v zimskih mesecih zaradi pomanjkanja sadja. Potrebo po vitaminu C krijejo zlasti sadeži in največ citróna in jagode ter zelenjava. Zlasti mnogo vitamina C je v zreli sladki papriki. Najvažnejši vir vitamina C za zimske mesece pa je krompir, ki mora normalno pokriti 12% celokupne potrebe živil. V surovem kislem zelju je mnogo vitamina B in C, važen vir vitamina C pa je tudi sadni mošt. Konzervirani sadeži pa so brez vitamina C.

Dnevna potreba po vitaminu D je tisočkrat manjša. Vitamin D je zlasti v mleku, maslu, jajčnem rumenjaku in ribjem olju.

Ugotovljeno pa je, da se pojavljajo infekcijske bolezni po predhodnem obubošanju telesa na vitaminih. Potrebno bi torej bilo moriti množino vitaminov v dnevni prehrani, da bi se ohranilo ravno večje v organizmu.

Velika večina našega prebivalstva ima nezadostno prehrano

Pravkar smo našli nekaj glavnih snovi in hranil, brez katerih človeški organizem ne more shajati. Ugotovljeno je, da obsega podeželska hrana mnogo več takih snovi, ki krepe človeški organizem proti raznim boleznim zlasti infekcijskega značaja, mešansko prebivalstvo pa si lahko sicer kupuje silno raznovrstno hrano, ker pa nima pregleda nad raznovrstnostjo tega ali onega živilskega predmeta, hitreje klone raznim boleznim epidemičnega značaja. Toda razmeroma pravilna hrana se uporablja samo v trdnih in obsežnejših kmečkih domovih z razsežnejšimi posevci, sicer pa je naš

podeželski človek s svojimi malimi posestevci le slabo hranjen in torej izpostavljen hudim bolezenskim pretesom. Zlasti šoloobvezni otroci čutijo to pomanjkanje in je med njimi, posebno čisto razširjena rahitis.

Med kraje, ki imajo najslabšo prehrano, spadajo številni kraji v Prekmurju. Tako bi kmečka pečlanska družina v Turniških morala imeti 7 do 10 orolov zemlje ali v denarju 1000 din mesečno. Ljudje se hranijo zelo slabo. Kuhajo dvakrat dnevno, nekaj zaradi pomanjkanja živil, precej pa tudi zaradi pomanjkanja drv.

V Križevcih v Prekmurju se ljudje hranijo s preprosto kmečko hrano. Pozimi kuhajo trikrat dnevno, poleti pa zaradi dela enkrat ali dvakrat. Hrana je dobra in čista, mnogo pa je družin, ki živijo daljšo dobo v letu brez kruha in zabele.

Kakor v Prekmurju tako tudi v raznih krajih Slovenije prevladuje mala posest oziroma posest, ki v današnjih časih ni več donosna, pridelek ne zadostuje in je prebivalstvo navezano na postranski zaslužek. Brž ko tega ni, nastopi pomanjkanje hrane.

Danes se toliko govori in piše o obrambi prebivalstva pred pomanjkanjem glavnih življenjskih potrebščin na ta način, da se prepreči spekulacija z draginjo in da se prepreči tudi nesmiselno kopičenje živil. Pri vsem tem pa se moramo ozirati tudi na to, da pomanjkanje hrane vpliva na zdravstveno stanje prebivalstva. Slabo hranjeni ali pa nepravilno hranjeni ljudje lažje podlegajo boleznim. Če se hranimo pred zimski posledicami vojne, ki divja okoli nas, z raznimi draginskimi in zaščitnimi odbori, tedaj se moramo za ohranitev zdravia svojemu narodu organizirati tudi zato, da bomo znali izvajati pravilno prehranbeno politiko vsega našega ljudstva. Tako bomo preprečili med nami epidemije, ki so takoj po vojni uničile več ljudi po svetu, kot pa cela svetovna vojna.

Kaj nam bo dalo leto 1940?

To leto je v znamenju Marsa in Saturna

Poslednji dnevi v decembru so zmeraj primerni za različne preroke in napovedovalce bodočnosti, ki so: razlagalci iz stanja zvezd, prerokovalci iz kart, spiritisti in podobni. Ti dnevi so njihova »velika doba«, zakaj, človek hoče spoznati bodočnost vprav na pragu novega leta; to je pač njegova slabost in radovednost.

Seveda večidel ljudi ne verjame v nobene napovedi. In če človek na koncu vsakega leta pomisli, kaj so pred 12 meseci razni »jasnovodci« in »preroki« napovedovali, postane le še bolj maloveren in nezaupljiv sprito njih besed... Vendar so izjeme povsod — in so tudi tu. Lahko bi rekli, da je bilo to le naključje ali pa temeljito poznavanje političnih dogodkov, vendar je resnično, da je več prerokovalcev, ki so bili seveda v manjšini, lani napovedovalo, da se bodo jeseni leta 1939

razvile v Evropi velike bojne homatije in so celo imenovali države, ki bodo tu udeležene. Nad vse dvome vzvišen pa ostane najčudovitejši prerokovalec Nostradamus, ki je v svoji, pred 500 leti napisani knjigi, napovedal velike vojne za leto 1914 in 1939...

Glede na leto 1940 se napovedi raznih prerokovalcev manj razlikujejo druga od druge, kot so se v prejšnjih letih. Seveda izhajajo to iz dejstva, da je zdaj v središču mišljenja vseh ljudi — vojna — in da se zatorej vsi napovedovalci bodočnosti bavijo predvsem z vojno, z njenim bodočim razvojem in s koncem vojne. Strokovnjaki zvezdoznanstva pa razlagajo to povsem drugače. Tem je vojna le posledica dejstva, da zavzeta Saturn in Mars na nebesu tako stanje, ki ovira njuno medsebojno izžarevanje, in takšno nebesno stanje je vzrok vseh nesreč, ki so: vojna, prirodne neizgode in podobno. Če bi ne bila zdaj izbruhnila vojna, pa bi bila kje na svetu brez dvoma kakha huda epidemija ali potres (kot je zdaj tudi zares v Turčiji). Pravijo, da Mars in Saturnus to zahtevata.

Vendar, kar pomirimo se: ti dve zvezdi, ki prinašata toliko nesreče, se bosta v letu 1940 spet oddaljili druga od druge, seveda — šele v drugi polovici tega leta. Neka slavna francoska zvezdoznanka napoveduje zato konec vojne za mesec december 1940. Spiritistični »prerokovalci« so pa še bolj lahkoverni. Nič manj ko štirje od njih, eden v Parizu, drugi v Londonu in dva v Ameriki, so napovedali: konec sovražnosti za sredo meseca oktobra 1940 in sicer med 8. in 16. oktobrom.

Koledar dejstev

Skoraj vsi zvezdoznanci, spiritisti in prerokovalci iz kart pravijo, da bo konec vojne pospešila kakha epidemija spomladi 1940 ali smrt kakega visokega dostojanstvenika, in napovedujejo tozadnevno dneve: 11. februar, 16. marec, 31. julij — in 12. oktober, tisti 12. oktober, ki ga tudi spiritisti drugih dežel imenujejo kot usodni dan.

Mnogo je tudi napovedovalcev, ki govorijo o važnih političnih spremembah v Sovjetski Rusiji. Če skušamo napovedi raznih pomembnih »prerokov« skupno pregledati, tedaj dobimo tale koledar dejstev za leto 1940:

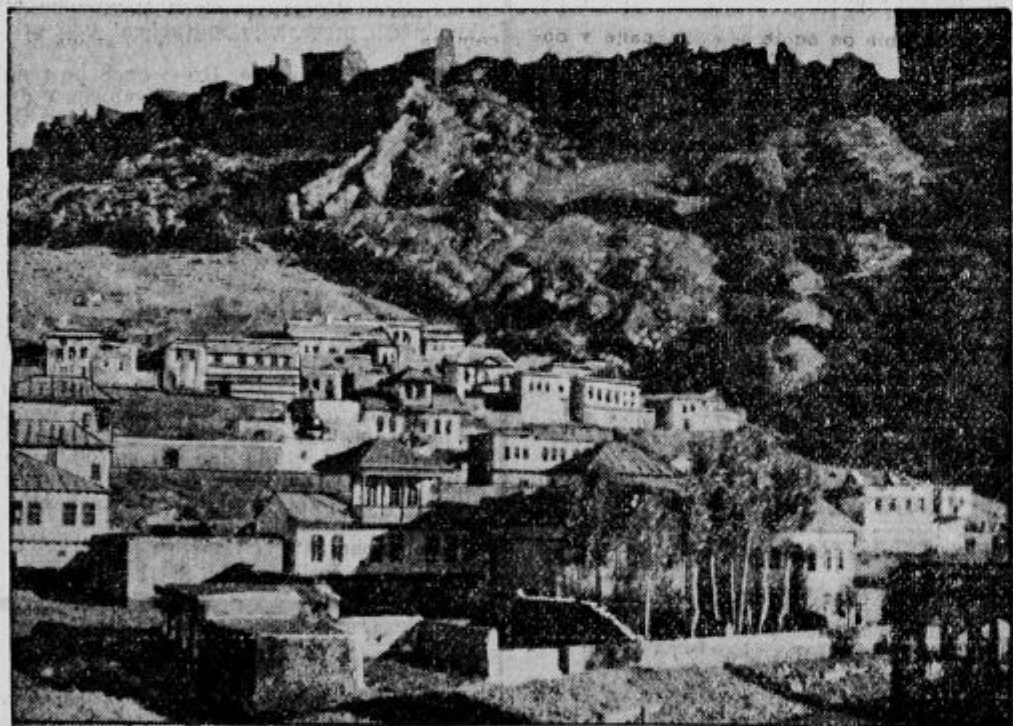
Januar: hudi položaji na frontah, ugoden preobrat za zvezne čete.

Februar: zmagovita bitka.

Marec: katastrofa na Oceanu — ali vojna ali civilna, ni dognano.

April: živahno bojevanje na vseh frontah. Velik uspeh Francije.

Maj: nič posebnega.

Tarško mesto Bajburt, ki je oddaljeno 40 km od Erzindjana in je v središču potresnega ozemlja in je zdaj tudi vse porušeno

CISTEK

Pariz danes

Konec.

V raznih javnih prostorih, kolodvorih, policijski upravi, nekaterih velikih obratih in trgovskih hišah, ki nimajo lastnega zaklonišča, više pod etropom velike puščice in napisi, ki označujejo smer in kraj najbližjega varnostnega prostora. V teh velikih lokalih, kjer je navadno izredno mnogo ljudi, se je treba kaj hitro podvzati, da se pravočasno prispe v zaklone.

Poleg zaščitnih prostorov v poslopih pa so pripravljeni tudi številni podzemni rovi, ki so izkopani v vseh pariških vrtovih in parkih. Tako so popolnoma podkopani Luksenburški, Tuilerijski, Montsnirski park in še vse ostali, kolikor jih je v Parizu. Jarki so izkopani celo pred monumentalno palačo Musée d'Art (Umetnostni muzej), nekdanjim Trocadéro-je in vzdolž vsega Marsovega Polja za Eiffelovim stolpom.

Stanovanjska in vsa ostala poslopja morajo imeti okna in sploh vsako odprtino, kjer bi lahko uhajala svetloba, popolnoma zatemnjeno. Zato so steklena okna in vrata ter izlozbe prepletkane v modro ali pa vsaj prepletkane s papirjem iste barve. Enako so zavarovane vse luči na vseh promet-

nih vozilih, avtih, avtobusih ter cestne svetilke in obločnice.

Sipe oken in vrat po privatnih in zlasti po trgovskih lokalih pa so preprežene z ozkim papirtrakovi, ki tvorijo čisto učinkovite ornamente in ki v slučaju bombardiranja zmanjšujejo zračni pritisk in s tem vsaj delno očuvajo steklo pred večjo poškodbo.

Vsa važna poslopja, portali znamenitih cerkva, spomeniki in druge izredne spominske dragocenosti Pariza na prostem, vse je obdano in zadalano z grmadami vrečic, napolnjenih s peskom, ki naj služijo v slučaju bombardiranja za zaščitnimi bombami, hitrejšemu lokaliziranju ognja. Tako je n. pr. do polovice odet v tako novo oblako slavnj, 23 m visok obelisk, ki ga je še Napoleon pripeljal iz svojega zmagovalnega pohoda v Egipt in ki stoji v sredini enega izmed najlepših trgov na svetu, na Place de la Concorde (Trg sloge).

Zelo strogi ukrepi vladajo glede zatemnitve vseh svetlobno prepuščajočih prostorov. Čim nastopi prvi mrak, in to je zdaj v zimekem času že okoli pol 5 popoldne, ne sme noben žarek svetlobe prodirati na cesto. Preko vseh oken in vrat se morajo spustiti temne zavesa in zapreti še pravi vsa zunanja »persiennes« ali rolet, kar velja zlasti za one privatne hiše, ki nimajo z barvo prepletkanih šip. Celo v notranjih stanovanjskih prostorih morajo biti po predpisih vse luči otvore v modro. O tem se vodi zelo velika skrb in strogo, ki se iz dneva v dan vedno bolj stopnjuje. Vsak prestop se po dvakratnem brezuspešnem opominu kaznuje z globlo.

Po cestah gore ne preveč številne modre ali rdeče luči, ki dajejo le malo svetlobe in še to samo v glavnih ulicah, dočim od stranske v popolni temi, kar je zlasti hudo v oblačnih in meglenih nočeh, ko ne vidiš niti korak pred seboj. Ni-

no ti je potrebna žepna svetilka, brez katere pač nihče ne sme biti.

Sploh pa se ulice ob večernih urah kaj hitro praznijo, vsakdo hiti po opravljenem delu, če je le moč, naravnost domov. Nihče si ne želi predolgo zadrževati se zunaj, vsakdo je rajši doma, kjer se čuti varnejša.

Vse predelave in prireditve morajo biti končane do pred enajsto uro in ob istem času morajo biti izpraznjeni tudi vsi ostali lokali in zabavišča. Po 11. uri mora vladati mir in red v vsem mestu. Toda to je že pridobitev zadnjega časa, kajti v začetku sovražnosti je bila 10. ura tisti čas, ki je tvorila mejnik med dnevom in nočjo.

Izredno mučen vtis in občutek nezavarovanosti in zapuščenosti zadobi tujec ob pogledu na domačine, ki vsi brez izjeme spola in starosti, nočijo povedo s seboj preko rame obešeno torbico s plinsko masko. Zlasti prvih 6 tednov po izbruhu vojne ni bilo človeka, ki bi se upal na cesto brez te zaščitne naprave.

Pozneje se je v tem pogledu precej popustilo in mask ne nosijo zdaj več tako zelo rigorozno kot prej. Vendar pa so jo obvezni nositi vsi šoloobvezni srednješolci in dijaki nekaterih višjih strokovnih ali znanstvenih zavodov. Marsikateri prebivalec pa je iznašel tudi drugo praktično vrednost maske, uporablja jo namreč kot torbico, v katero spravlja razne zavitke. Tako ni prav nič čudnega, če vidiš n. pr. v podzemski železnici mlajšo ali starejšo damo, ki čisto brezbrizno odpre pokrov maske in izvleče iz nje pletivo ali kakšno drugo ročno delo in plete, da tudi tu po nepotrebnem ne izgublja časa.

V eplošem je bilo v Parizu najhujše v začetku vojnih operacij, torej v septembru in prvi polovici oktobra, ko je začet skoraj ves promet in ko ni bilo za civilno prebivalstvo skoraj nikakih prometnih vozil na razpolago, razen podzemske

Dekanu Antonu Skubicu v spomin!

Sledeče skromne stavke sem nameraval spregovoriti ob odprtem grobu, ker sem pa zaradi pomanjkanja časa moral odhiteti na vlak, jih na željo nekaterih ribniških stanovskih tovarišev povem danes javno v »Slovenec«.

Dragi g. dekan! Poslavljam se od Tvojih telesnih ostankov v imenu ribniškega duhovskega naraščaja. Ko si kot kaplan prišel v Ribnico, si našel v fari tri bogoslovce, ko Te pa po 25 letih Tvojega plodonosnega dekanovanja polagamo v hladni grob, žaluje za Teboj okoli 25 ribniških rojakov-aktivnih dušnih pastirjev. Za eno samo faro je to izredno pomembno in lepo število, posebno v današnjih duhovsko mrzkih in duhovno mrzkih časih. Uverjen pa sem, da bi ta številka ne bila tako visoka, ako bi Tebe, g. dekan, ne bilo med nami. Najmočnejše vzgojno načelo, pravijo, je zgled, zato veli pregovor: besede mijejo, zgledi pa vlečejo. Naša učeta se mladina je v Tebi, g. dekan, imela oboje: prijazno očetovsko besedo in lep zgled. V ribniškem župnišču so se o političnih zgrinjali naši dijaki kot otroci pri svojem dobrem in skrbnem očetu. Zato si vse dobro poznal in tudi vse očetovsko ljubil. In ko je mlad fantaburiant, stal pred življenjsko odločitvijo, mu izbera bodočega poklica ni bila težka: v Tebi je zmiraj zrl vzornega duhovnika, vnetega kulturnega delavca in gorečega rodoljuba. Zato so naši dijaki v tako obilnem številu ubirali stopinje za Teboj. In ko so dokončali bogoslovne študije, so se zopet in zopet obračali na Te, prosili so Te za novomašniškega govornika, ker si kot izboren govornik slovel celo preko mej Slovenije. Tvoje blago srce ni odreklo nobenemu, četudi je ta ali oni celo v zadnjem trenutku potkal naniž.

Pa še nekaj je bilo, kar je našo dijaško mladino še posebno vlekel v Tvojo bližino. Kaj neki? Tvoje, saj smem tako reči, Tvoje zares ribniško mišljenje in čustvovanje. Že kot kaplan si spoznal pošteno ribniško dušo, kot dekan si se pa bolj vanjo poglubil. To so dobro čutili ribniški farani, zato so pred 25 leti govorili in prosili takratnega škofa dr. Jegliča: »Skubica nam dajte!« To je pa še bolj zavestno čutila tudi naša ribniška dijaška mladina, zato Te je tako ljubila. Saj skoraj ni bilo našega ribniškega, dijaškega sestanka, ko bi ne bil Ti kaj povedal iz slavne ribniške preteklosti. In to si poznal, kakor malokateri, ker si ves prosti čas posvetil raziskovanju krajevnih ribniških zgodovine. Če si le zvedel za kakšno novo zgodovinsko drobtinico, si brž pobrskal za njo doma v župnišču, v grajskem arhivu ali v Ljubljani v škofijskem arhivu. Sad Tvojega neumornega prizadevanja je znanstveno sestavljen rokopis Ribnice in Nove Štiftice. Več let si nosil v svojem plečnem sru iskreno željo, da bi slavno ribniško preteklost tudi v tiskani knjigi pokazal svojim ljubljanim faranom. Zelja se Ti ni spolnila, ker si nas prerano, tako hitro in nepričakovano zapustil. Toda ob Tvojem odprtem grobu Ti obljubljam, da hočemo po svojih močeh poskrbeti, da se Tvoja in naša želja čimprej uresniči. Gospod dekan! Odpočij se od svojega tako zaslužnega dela in počivaj v miru v družbi svojih dragih staršev, počivaj v miru v krogu svojih ribniških dekanov, o katerih si vedno s ponosom govoril, počivaj v miru v naši ribniški grudi, ki Ti je bila zmiraj ljuba in draga. Tvoje telo je umrlo, Tvoj duh ne bo umrl, Tvoj duh bo v Tvojih delih med nami živél večno!

Dr. Fr. Trdan.

— Proti trdi stolici in zlati žili, združeni z navalom krči, atipiranjem srca in glavobolom je naravna »Franz-Josefova« grenka voda že od davnine preizkušeno domače sredstvo. Prava »Franz-Josefova« voda milo učinkuje in sigurno odvarja. A vrhu tega tudi v zastarelih slučajih ne odreče.

Ogl reg S br 30474/35

Junij: važna prijateljska zveza.
Julij: huda epidemija — kje?
Avgust: hude izgube na zahodni fronti.
September: nič novega.
Oktober: važna znanstvena iznajdba; sred. meseca odločilen preobrat v vojni.
December: mir; nepričakovan konec sovražnosti.

»Kraljica napovedovalcev«, neka jako priznana in cenjena francoska napovedovalka, Madame F., pravi: »Mislimo, da bo do konca vojne padlo malo ljudi. Vojna se bo odločila na gospodarski fronti in vrsta velikih pomorskih bitk bo to odločitev pospešila. Vendar mir ne bo še tisti, ki bi bil trajen. Človeštvo bo prestalo še eno dobo, v kateri bosta diplomatsko in vojaško udeleževanje jako močna. Potem šele — to pa bo še preko leta 1940 — se bo človeštvo slednjič moglo oddahniti za trajen mir.«

Tako govorijo ljudje, ki menijo, da kaj vedo. A najbolj res je, da »človek obrača, Bog pa obrne«. Upajmo, da obrne tako, da v letu 1940 zares zasije mir.

železnice, ker je vse bilo v službi vojke, za prevažanje vojaštva in hrane na fronto. Kar je bilo nemobilizirano prebivalstva, je v veliki večini zapustilo prestolnico, kajti določena je bila evakuacija in številni Parižani so se izselili na deželo. Že v novembru pa so se začeli mnogi Parižani vračati spet v mesto in začeli normalno življenje. Spoznali so namreč, da je Pariz dobro zavarovan in pripravljen na vse eventualnosti iz sovražne strani in da mu torej tako lahko priti do živga. Vendar pa je še vedno velik del meščanov v provinci, kar dokazujejo v Parizu mnoge hiše s popolnoma zabitiimi okni in vrati in pa mnogostevilne tablice po teh hišah z napisi, da se oddajajo stanovanja, trgovski in pisarniški lokali in da se je za informacije obrniti do najbližje obljubene hiše. Vsa ta razna vabila in priporočila pa ostajajo brez odmeva, kajti nihče se ne želi preveč izpostavljeti in riskirati po nepotrebnem svojega premoženja v tem burnem in nesigurnem času.

Čudovito je, kako je vse prebivalstvo mirno. Nič razburjenja, nič komentiranja po gručah. Vsakdo sicer nosi povsod s seboj dnevne časopise in zanimivo sledi političnim dogodkom po svetu, zlasti onim na francosko-nemški fronti, toda vsakdo tudi prav dobro ve, v kakšni težki situaciji je momentano njegova domovina in zato z zaupanjem gleda v njeno bodočnost in udano prenaša vse, kar je nemila usoda prinesla na pot njegovi državi. Resignirano pričakuje vsak francoski državljani prihodnjih dogodkov in pripravljen je na vse.

Ta mir ki vlada med ljudstvom, gre predvsem na račun dobre, vsestranske poučenosti prebivalstva vseh slojev. Vsakdo se zaveda resnosti položaja, toda nikogar ni, ki bi begal sebe in druge z vznemirljivimi vestmi.

Pariz je torej pripravljen in kot tak mirno čaka na prihod nemških bombnikov, za katere pravijo Parižani, da bodo prišli neizogibno. D. K.

Drobne novice

Koledar

Cetrtek, 11. januarja: Higin, papež; Pavlin, Ogilejski škof.
Petek, 12. januarja: Alfred, opat; Arkadij, mučenec.

Novi grobovi

† V Ljubljani je mirno v Gospodu zaspala gošpa Alojzija Trink. Pogreb bo danes ob 2 popoldne izpred mrtvašnice splošne bolnišnice na pokopališču k Sv. Križu. — Naj v miru počiva! Zaljubljenim naše iskreno sožalje!

† V Ljubljani je v splošni bolnišnici umrla v starosti 40 let gđ. Albina Pritekelj, hčerka znanega ljubljanskega gasilskega veterana gosp. Antona Pritekija, ki ga je rajna kljub dolgotrajni bolehnosti skrbno negovala in skrbeli zanj. Pokopali so jo pretekli ponedeljek na pokopališču pri Sv. Križu. Naj ji sveti večna luč. Zaljubljenim naše iskreno sožalje!

Osebnosti

— Poroka. Na praznik sv. Treh kraljev sta se poročila v Sv. Juriju ob j. ž. g. Franc Butara iz Cerkelj, uslužben pri poštarnem ravnateljstvu v Ljubljani, in gđ. Tilka Kačičnikova iz Nove vasi pri Sv. Jurju. Bog daj srečo!

— Konkurni in poravnalni sodniki. Po razporedu poslov pri ljubljanskem okrožnem sodišču so določeni za konkurzne in poravnalne sodnike tile sodniki: Alojzij Žigon, dr. Josip Šušelj, dr. Fran Kotnik, Milan Orožen, Josip Baričević, dr. Josip Senk, dr. Edvard Vračko, Fran Gorečan, dr. Jakob Svet, dr. Stanko Štrukelj, dr. Vladimir Rupnik, dr. Aleksander Grobelnik, Joža Kokalj in Anton Sporn.

— Obrtno sodišče na ljubljanskem okrožnem sodišču je zaznamovalo preteklo leto prav mnogo pravnih zaradi meznih sporov. Kot predsednik obrtnega sodišča fungira s. o. s. dr. Vladimir Rupnik, za namestnika je določen Karel Javoršek. Pisarniške posle obrtnega sodišča vodi viš. pis. oficial Anton Ukmar.

Ravnateljstvo Trgovskega učilišča Robida

sporoča, da se prične danes šestmesečni tečaj za stenografijo in strojepisje. Pouk po priznani Robidovi metodi, ki prinaša najboljše uspehe. — Pojasnila: Trnovska ulica št. 15.

— Duhovne vaje za moške bodo v »Domu« v Ljubljani, Zrinjskega cesta 9, od 15.—19. januarja. Priglasite se prav kmalu. Prehrana in oskrba za vse 3 dni 100 din. Zbere naj se, če mogoče, več mož iz enega kraja. Duhovne vaje so ravno v teh težkih časih prav potrebne, ker potrebujemo odločnih, neustrašenih in borbenih mož. — Vodstvo »Domu«.

— Razsodišče za spore v zadevi plina in elektrike. Na okrožnem sodišču v Ljubljani obstoja posebno razsodišče za razsoje sporov med plinarji in elektrarnami ter njih odjemalci o cenah za plin in električno energijo. Delokrog tega razsodišča obsega območje okrožnega sodišča. Za predsednika tega razsodišča je postavljen s. o. s. dr. Stanko Štrukelj, za namestnika pa s. o. s. dr. Vladimir Rupnik.

— V »Službenem listu« kralj. banske uprave dravske banovine od 10. t. m. je objavljena »Uredba o spremembah in dopolnitvah zakona o neposrednih davkih«, dalje »Navodila o izplačilu nagrade honorarnih uslužbencev in dnevnice, vpoklicanih na vojaške vaje«, »Pravilnik o oblaštenju odrejenemu bivanju osebe«, »Pravilnik o opravljanju logarskega izpita za čuvaje nedržavnih gozdov« in »Popravek v uredbi o oprostitvi mož od vojaške službe«.

NESTLE MOKO

otroke dobite zopet v Drogeriji Gregorič, Ljubljana, Prešernova 5.

— Vremensko stanje v Sloveniji. Vreme je bilo večer kaj različno. Pihal je povsod mrzel severnik, na Notranjskem je brila burja. Splošno je bilo oblačno, tam okoli Trčiča in Jesenic pa že jutraj jasno. Mnoge postaje so javljale, da je jutraj snegilo. V Ljubljani je bila jutranja najnižja toplota — 7, na aerodromu pa — 8,2. Splošno se je jutranja temperatura gibala med — 8 do — 13. Gorenjsko: Boh. Bistrica — 13, oblačno; Bled (jezero) — 13, oblačno; Jesenice — 10, oblačno; Kranjska gora — 10, oblačno, snega 25 cm; Kamnik — 6, sneži; Trčič — 9, jasno. Na planinah je bilo lepo in jasno. Stajersko: Maribor (gl. kol.) — 8, sneži; Ljutomer — 8, oblačno; Celje — 7, sneži, snega 10 cm; Dravograd — 9, sneži, snega 6 cm; Brežice — 10, sneži. Dolenjsko: Novo mesto — 6, sneži, snega 10 cm; St. Janž na Dol. — 8, oblačno; Kočevje — 10, snega 35 cm. Notranjsko: Rake — 8, sneži, burja.

Boljši ovd
lažje delo in večja
spasobnost pravilna
pomernostni očali
od

LJUBLJANA
PASAJNA
NEBOTIČNIKA

— Komaj so ga rešili smrti. Anton Judež, posestnik z Milin, je bil za pogrebom svojega prijatelja Jožeta Brinovca z Gore pri Vačah, ki so ga pokopali na župnijskem pokopališču na Vačah. Po pogrebu je ostal do mraka v gostilni, nakar se je podal proti domu. Naporna pot navkreber čez Slemšek je Judeža silno utrudila. Sedel je v sneg in zaspal. Prav gotovo bi zmrznil, če ne bi po naključju prišel mimo Albin Ilaš, ki je bil namenjen na Vače. Ker Ilaš ni mogel sklicati Judeža, ki je bil že skoro čisto mrzel, je hitel do sosedne hiše po pomoč. Prihitiel so s saniti in ga hitro prepeljali na Vače, kjer so se dolgo časa trudili, da so ga spet oživili in spravili k zavesti.
— Pri saprtju, močnej v prebavi, vzemite jutraj še na prazen želodec en kozarec naravne »Franz-Josef« grenčice.

— Sedem tisočakov je odnesel. Službujočemu orožniku se je zdel v brzovlaku, ki je vozil iz Zagreba proti Mariboru, sumil nek osemnajstletni fant. Ko je zahteval legitimacijo, je spoznal v njem brezposelnega fanta iz Litije, ki so ga že teden dni iskali s tiralcem, ker je odnesel trgovcu Cerarju pred božičnimi prazniki sedem tisočakov, ki bi jih moral izročiti na razne naslove v Ljubljani. Pri fantu so našli še nekaj nad 2000 din. Fant je najprej potoval v Zagreb, nato v Belgrad, odkoder se je vrnil v Kranj. Od tam se je peljal naravnost v Skopje, nato nazaj do Zagreba, kjer je prestopil v splitski brzovlak. Iz Splita se je peljal nazaj proti Mariboru, pa ga je med potjo na Zidanem mostu zalotil orožnik.

— Pozabljeni potnik. V vlaku Kotoriba-Maribor je neki potnik iz Gornjega Medmura pozabil svojo torbo, v kateri je imel več važnih spisov in 25.000 din gotovine. Potnik je izstopil v Čakovcu, toda na torbo se je spomnil šele, ko je vlak odpeljal že naprej. Hitro so telefonirali na naslednjo postajo, kjer so torbo našli v vlaku na klopi nedotaknjeno. Z naslednjim vlakom so jo odposlali v Čakovec, kjer jo je z velikim veseljem sprejel pozabljeni potnik.

— Konj je udaril posestnika Jožeta Hitejca z Iga. S hudimi notranjimi poškodbami je bil posestnik prepeljan v ljubljansko bolnišnico.

— Zaradi dveh kokoši pred mali senat. Vinko Weinberger, rojen 1900 v Zagorju ob Savi, brezposeln brivski pomočnik, oženjen, je 30. maja lani na Jesenicah vplnil v zaprti kurnik Andreja Globočnika ter odnesel domov 2 kokoši. Zaradi teh dveh kokoši, ker je bila tatvina kvalificirana kot vplna tatvina, je Vinko prišel pred tri sodnike. Vinko je sodnikom v bistvenem zagovoru dejal: »Sem kriv. Bil sem tisto noč tako vpijen, da sploh ne vem, kako sem prišel v kurnik. Šele drugo jutro mi je žena povedala dužde, da sta prišli v kurnik dve tuji kokoši, da sem jih jaz od nekje prinesel.« Bil je obojen po §-u 166 kaz. zak. na 300 din denarne kazni ali 5 dni zapore.

— Obojen po avtomobilskem paragrafu. Mnogi avtomobilisti in šoferji so začeli akcijo, da bi se takozvana avtomobilski paragrafa 204 in 205 kaz. zak. odpravila, če, da ne odgovarjata duhu časa in tempu dela. Drugi zahtevajo, da bi sodišče pritegnilo kot izvedence k razpravam tudi poklicne šoferje-strokovnjake, ki naj bi od slučaja do slučaja podajali svoja mnenja, v koliko gre krivda na avtomobilski nesreči v breme šoferja. Pravde zaradi karambolov pa se vedno množe. Sodnik-posestnik na okrožnem sodišču dr. Leon Pompe je večerj sedit samskega uradnika Janka S., ki je bil obtožen prestopka po avtomobilskem paragrafu, da je iz malomarnosti in nagle vožnje spravil v nevarnost življenje in zdravje več oseb. Janko S. je 30. julija lani vozil okoli 2015 na Ljubljanski cesti proti Trčiču z veliko hitrostjo in z neprimernimi lučmi in ni dajal signalov, vozil je tako nevarno, da je podrl Antona Kuharja in hčerko Anico ter opazil njegovo ženo Ano. K sreči so vsi trije dobili le lahke telesne poškodbe. Obtoženec se je izgovarjal, da je vozil z zmerno hitrostjo in da ni imel prižganih luči, ker se je nameraval zadržati okoli 19, ko je bil takrat še dan. Bil je obojen na 1 mesec zapore, pogojno za 2 leti.

Po državi

• Dvanajst dni že niso zapustili tovarne. Uprava znanega podjetja Šipad je koncem preteklega leta ustavila delo na svoji žagi v Dobrljuni pri Bosanski Kostanici in je svojim delavcem ter nameščencem, ki jih je 362, odpovedala na 14 dni. Delavstvo in nameščentvo tovarne se je znanlo eredi zime na cesti. Toda ni se dalo kar tako ugnati. Sklenili so, da ne odidejo iz tovarne, dokler se na kakšen način ne »reši njihov položaj«. Zdej je preteklo že dvanajst dni, odkar delavci niso zapustili tovarne. Nastanili so se v dveh barakah, v katerih so praznovali tudi katoliško novo leto in pravoslavni božič. Medtem so se na vseh koncih vrstili intervencije zanje, toda dolejš se vse brezuspešno.

• 4000 ton žita za Italijo je naložil v terek v Splitu italijanski parnik »Hilda«. Žito pošilja Pri-zad.

• Stoletnik umrl. Te dni so v Valpovem pri Belovarju pokopali 100 letnega Josipa Farkaša. Starec je bil do zadnjih dni svojega življenja pri zdravi pameti in je vse do zadnjega po malem pil žganje. Ko je umiral, je bila njegova zadnja beseda »majčice«. Tako je klical svojo ženo, ki je umrla pred petimi leti in s katero je slavil celo železno poroko. Starca, ki je vedel mnogo pripovedovati iz svojega dolgega življenja, je na zadnji poti spremljala ogromna množica pogrebcev. V epovedu so nosili na blazini tudi 13 njegovih odlikovanj.

• Dan svoje smrti je napovedal. V Kopački restavraciji v Daruvarju je bil že več let uslužben 55 letni Ivan Vitasek, doma s Češkega. Večkrat je pripovedoval svojim prijateljem, da bo umrl na dan poroke svojega gospodarja Ivana Klobučarja. Pretekli terek se je Klobučar poročil. Vitasek je stregel gostom. Ko je hotel nesti iz kuhinje jedila v prvo nadstropje, mu je na stopnicah spodrsnilo in je padel. Z glavo je udaril na kamenito stopnico s tako silo, da mu je počila lobanja in je bil takoj mrtev. Tako se je njegova napoved točno izpolnila.

• Če ne bi ubogal svoje žene... Ejub Alajbegović v Sarajevu ne bi danes ležal smrtno nevarno ranjen v bolnišnici, marveč bi bil čil in zdrav, če ne bi ubogal svoje žene. V terek zvečer je prišel domov in zahteval večerjo. Žena pa mu je naročila, da mora prej svoje čevlje temeljito osušiti. Alajbegović je ubogal in šel v predebo, kjer mu je pa spodrsnilo in je padel tako nevarno, da je z obema rokama razbil steklena vrata, ki vodijo iz predebo v jedilnico. Pri tem si je pa na obeh rokah prerazil žile. Prepeljali so ga takoj v bolnišnico, vendar pa je že toliko krvi izgubil, da se boje za njegovo življenje.

• Snežni viharji v Južni Srbiji. Zadnje dni divjajo po Južni Srbiji silni snežni viharji, ki zelo ovirajo promet. Avtobusni promet skoro popolnoma počiva. V Skoplju je zapadlo nad pol metra snega. V Belgradu je temperatura zopet padla in pihala huda košava. Začelo je tudi snežiti.

• Volčja nadloga v Bosni. Zaradi hudega mraza so se v Bosni pojavile trope volkov. Volkovi nimajo več nobene hrane v gozdu in so se začeli približevati naseljem in hlevom. V vasi Pozariču pri Sarajevu so se klatile tri tolpe volkov v bližini hiš. Nekaj volkov je vdrl v stajo in poklalo 11 koz, drugi so raztrgali vola, tretji pa napadli kmetje, ki so se sekali v gozdu drva. K sreči so se kmetje ubranili volkov s sekirami. Ljudje nastavljajo volkove zastrupljeno meso.

• V banovini Hrvatski bodo dobili karte za bencin. Dosedanji predpisi za omejitve avtomobilskega prometa ob nedeljah in praznikih so pokazali, da prinašajo več škode kakor koristi. Lastniki avtomobilov kar trumoma odjavljajo svoja vozila, prizadeta so pa tudi podjetja, ki so rabila avtomobile za prevažanje blaga. Proti sedanjim predpisom so pa zlasti poklicni šoferji, med katerimi je že nastopila huda brezposelnost. Zato je banska uprava menila, da bi bilo bolje, če bi se dosedanja prepoved vožnje ob nedeljah in praznikih ukinila in bi se uvedle bencinske karte. Vsak bi dobil odmerjeno količino bencina, ki bi ga smel porabiti po svoji volji. Da bi se pa prodaja avtomobilov spet pospešila, bo banska uprava uvedla dvojne količine bencina za lastnike novih avtomobilov. Pravijo, da bo nova uredba za banovino Hrvatsko uveljavljena že za drugo polovico januarja.

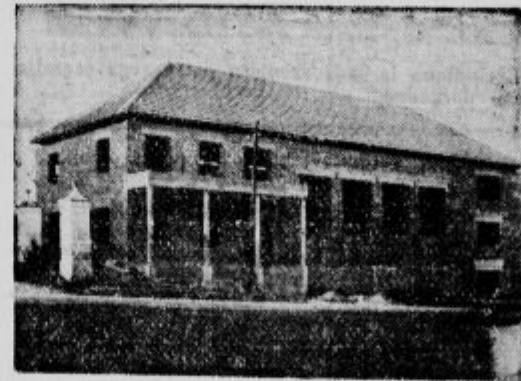
• Zagrebški časnik oropan sredi mesta. Urednik zagrebških »Novosti« Ivica Šiprak se je preteklo nedeljo ponoči vračal proti domu, ko je po vsem mestu ležala gosta megla, da niso videli nit par korakov pred seboj. Nenadoma ga je ustavil močan človek z visoko zavihanim kožuhom in etim ovratnikom in mu pomolil samokres pod nos: »Niti besediče!« Šiprak je hotel sprva poklicati na pomoč, ker je v neposredni bližini videl, kako se luči avtomobilov pomikajo skozi meglo po cesti, pa se je premislil. Če bi klical na pomoč, bi ropar gotovo ustrelil. Zato je na roparjevo zahtevo potegnil iz žepa listino. Roparju mu je pobral vse do zadnje pare, nato pa mu je ukazal, naj se obrne in izgine. Tudi ropar je brez sledu izginil v megli.

• Šef davčne uprave ustrelil svojega naslednika. V pisarni davčne uprave v Jajcu se je, kakor smo na kratko že včeraj poročali, v terek, okrog 9 dopoldne odigral nenavaden zločin: Dosedanji šef davčne uprave Djordje Radivojiša je z več revolverskimi strelami ubil višjega davčnega inšpektorja Fuada Dervića, ki je bil nedavno premeščen iz Banjaluke za šefa davčne uprave v Jajcu. Glavni motiv tega zločina, v katerem je padel kot nedolžna žrtev eden petro otrok in eden najposobnejših davčnih uradnikov Fuad Dervić, je v tem, da je na mestu šefa davčne uprave v Jajcu sedel leta in leta človek, ki so ga štili dosedanjim režimi in leta človek je na mestu, s katerega je mogel odločilno vplivati na politične razmere v okraju Jajce, nekaj let tiraniziral okraj, vse pritožbe pa, ki so bile poslane finančnemu ministru v drugim političnim činiteljem, so ostajale brez odmeva in so redno romale v koš. Za Radivojišem, čigar postopanje je iz dneva v dan zbuvalo tedaj večje ogorčenje pri prebivalstvu, so stali močni politični ljudje, ki so ga zmerom štili in s svojo avtoriteto krili njegovo postopanje. S padcem prejšnjega režima pa so se razmere spremenile in prva zahteva prebivalstva v okraju Jajce je bila ta, da se proti Radivojiši izvede preiskava. Finančni minister dr. Šutej je na zahtevo prebivalstva pred nekaj dnevi poslal v Jajce nekoga višjega uradnika finančnega ministertva, da napravi preiskavo. Delegat finančnega ministertva se je mudil v Jajcu več dni in ugotovil velike zlorabe, ki jih je počel Radivojiša za časa svojega službovanja v Jajcu. Radivojiša pa je med tem poskušal pri ljudeh, ki so danes politično vplivni, doseči, da bi se nadalje ostal na svojem mestu in radi tega ni hotel izročiti svoje dolžnosti novemu šefu davčne uprave Derviću, ki je že prišel v Jajce. Ko se je delegat finančnega ministra vrnil v Belgrad, je poročal ministru dr. Šuteju, nakar je takoj izdal nujni nalog, da se mora vodstvo davčne uprave v Jajcu brezpozgovno izročiti Fuadu Derviću. Šele nato je Radivojiša izročil svoje posle Derviću, toda vse do torka mu ni hotel izročiti blagajniških knjig in ključev od blagajne. V terek ob 8 je prišel v Jajce ponovni brojavni nalog finančnega ministra, da mora Radivojiša takoj izročiti ključve novemu šefu. Radivojiša je nato prišel v pisarno, kjer je Dervić zahteval od njega ključve. Toda mesto ključev je Radivojiša potegnil iz žepa revolver in z več strelami ubil Dervića. Zločin je izval med muslimanskim prebivalstvom silovito ogorčenje. Ko so ljudje zvedeli za zločin, se je zbrala pred davčno upravo množica, ki je hotela morilca linčati.

• Gostilničar — vodja vlomilske tolpe. V zadnjem času se je v Somboru pod skrivnostnimi okoliščinami pripetilo več drznih tatvin in vlovov, tako da je med prebivalstvom že zavladal strah pred vlomilci. Po golim naključju pa so prišle oblasti na sled vodji vlomilske tolpe v osebi znanega gostilničarja gostilne »Dvije rode« Imbra Pappa. Pri Papu so našli ukradenega blaga v vrednosti okrog 50.000 din. Pap je pod težo indicij priznal vlovne, policija pa išče zdej še njegove pajdase.

Ormož zida nov prosvetni dom

Slika nam kaže zgradbo novega Prosvetnega doma v Ormožu v surovem stanju. Februarja lani so zapele lopate in krampi, ko so člani Prosvetnega društva in Fantovskega odseka začeli z iz-

kopom za temelje in spodnje prostore. V nedeljo pred božičem pa je bila blagoslovljena telovadnica in s tem izročena svojemu namenu, medtem ko ostali deli zgradbe čaka dogotovitve v letu 1940.

G. župnik Remigij Jereb je z velikim razumevanjem odstopil stavbišče s prostorom za lepo letno telovadnico na enem najlepših prostorov v Ormožu, tik župne cerkve. Ormož je gospodarsko šibek kraj ter je zato tem bolj hvale vredna požrtvovalnost posameznikov, ki so darovali za dom v denarju po 5000 in 6000 din, drugi pa v materialu kot lesu itd. tudi v isti vrednosti. Velik je doprinos v brezplačnem delu in vožnjah, sodelovala je v tem pogledu vsa župnija. Tudi domače zadrage, zavodi in občina so podprle gradnjo doma prav požrtvovalno in izdatno.

V domu je telovadnica 15,3 krat 7 metrov, dvorana 18 krat 10,5 m, oder 10,5 krat 7 m, dve garderobi, tri sobe za seje in sestanke, stanovanje za hišnika ter vse potrebne pritlikline. Zgradba je deloma enonadstropna, deloma dvonadstropna. Zazidan je prostor nekaj nad 400 kv. metrov.

Za popolno dovršitev je potreben še zelo znaten znesek ter se pripravljajni odbor tem potom obrača na vse, katerim je poslal prošnje, da po svojih močeh prispevajo. Podprli bodo s tem res potrebno in vredno stvar!

Ljubljana, 11. januarja

Gledališče

Drama: Cetrtek, 11. januarja: »George Dandine«. Red B. — Petek, 12. januarja: Zaprt. (generalka). — Sobota, 13. januarja: »Profesor Klepec«. Krstna predstava. Premierski abonma. — Nedelja, 14. januarja ob 15: »Kozarec vode«. Izven. Znižane cene 20 — Ob 20: »Kupčija s smrtjo«. Izven. Znižane cene 20.

Opera: Cetrtek, 11. januarja: »Werther«. Gostovanje Josipa Gostiča. Red Cetrtek — Petek, 12. januarja: Zaprt. — Sobota, 13. januarja: »Traviata«. Gostujeta Zlata Gjungenec in Anton Dermota. Izven. — Nedelja, 14. januarja ob 15: »Pri belem konjčku«. Izven. Znižane cene ob 20: »Frasquita«. Izven. Gostuje Zlata Gjungenec.

Radio Ljubljana

Cetrtek, 11. jan.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Slovan. orkestralna glasba (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Harmoniko igra Ed. Kovač — 14 Poročila — 18 Pester spored Radij. orkestra (18.40 Slovenščina za Slovence (dr. R. Kolarič) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura — 19.40 Objave — 19.50 Deset minut zabave — 20 Reproduciran koncert simf. glasbe — 21.15 Samospevi Zorke Levčnikove, pri klavirju prof. P. Šivic — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Veseli zvoki Radij. orkestra.

Prireditve in zabave

V franciškiški dvorani vprižori v nedeljo 14. januarja zvečer ob 20 igralsko osebje Stolne Prosvete veseloigro »Gugalnica«. Vstopnice za to predstavu se že dobe v trafikah Soukal Pred škofijo.

Tenorist Anton Dermota je v zaporednih minulih letih ponovno sodeloval pri slavnostnih igrav v Solnogradu, kjer je posebno visoko cenjen kot pevec tenorskih partij v Mozartovih operah. Tako piše kritik o njem o vlogi Don Ottavio, da mu nudi ta vloga veliko prilike, da se pokaže kot pravi mojster Bel Kanta in profinjenih koloratur. Ostale ocene o njegovih opernih nastopih so prav take ali pa še bolj laskave. Opozarjamo na Dermotov koncert, ki bo v ponedeljek, 15. t. m. ob 20 v veliki Filharmonični dvorani. Vstopnice v Matični knjigarni.

Mrakovo gledališče vprižori drevi ob 20 v franciškiški dvorani Mrakovo tragedijo »Stari Rimljan«. Tragedija, ki je pri krstni predstavi odlično uspela, prikazuje v 5, skrajno razgibanih slikah, tragičen razpad ljubljanske meščanske rodbine. Poskrbite si vstopnice v predprodaji, ki je danes od 10 do 13 in od 15 do 18 pri blagajni franciškiške dvorane. Zvečer pa uro pred predstavu.

Predavanja

Sadarsko in vtrnarsko društvo na Viču ima drevi ob pol 8 v ljudski šoli predavanje. Predaval bo g. prof. Verbič: o pijačah, ki se lahko pripravijo iz sadja ali grozdčevja. Poskušali bomo lahko sladosok.

Sestanki

FO Sv. Peter ima drevi ob 8 redni sestanek s predavanjem g. Rudolfa Smersuja o makiavelizmu. Udeležba za vse člane strogo obvezna. K aktualnemu predavanju so vabljeni tudi prijatelji odseka.

FO Ljubljana-mesto. Drevi ob 8 bo redni sestanek s prav zanimivim predavanjem v dvorani št. 1 na porti franciškiškega samostana. Predaval bo duhovni voditelj g. Zabkar.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva c. 20, in mr. Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

Poizvedovanja

Črna jopica brez rokavov se je izgubila od Kocenove do Škrabčeve ulice. Pošten najditelj se prosi, naj jo vrne v Škrabčovo ulico št. 17.

Najdena je bila damska zapnesta ura. Dobi se pri Hren Jos., Ciglarjevo ul. 5, Moste.

Izgubljena je bila dne 9. t. m. od Poljanske ceste do cerkve sv. Jožefa boja (črna lisica). Najditelj naj jo izroči na Poljanski cesti 11 v trafiki, kjer dobi tudi nagrado.

Doberman, 60 cm visok, se je zatekel v Mengeš, kjer ga lastnik dobi pri pismonoši.

Anekdota

Poveljnik topničarke »Ilitis« je prišel v nasprotje s takratnim najvišjim računovodstvom v Berlinu. V svoji preveliki birokratski natančnosti je računovodstvo naredilo vprašanje zaradi tega, ker je topničarka na svojem zadnjem potovanju porabila pet kubičnih metrov pitne vode več, kakor je bilo predvideno. Poveljnik topničarke je nazadnje naredil konec temu smešnemu prepiru, ko je računovodstvu predložil sledeče:

»Zaradi velike vročine za časa našega zadnjega potovanja smo res porabili več vode, kakor je mislilo računovodstvo. No, jaz sem pripravljen, da vam škodo, ki smo vam jo naredili s svojo preveliko žejo, povrnem in Vas pozivam, da pridete prihodnji terek v moje stanovanje, Berlin, Französische Strasse 19, da vam izročim pet kubičnih metrov vode iz vodovoda.«

»Oprostite, gospodična — ali se nisva nekoč že srečala?«

LJUBLJANA

Mestna elektrarna v letu 1939

Mestna elektrarna ljubljanska je v zadnjih letih glede na porabo električnega toka lepo napredovala. Zadnje leto pa kaže, da je Ljubljana preživela dobo velikih skokov in prešla v normalen razvoj. Poraba električne energije to lepo osvetljuje, posebno zaradi tega, ker v Ljubljani nimamo večjih industrij, ki bi mogle nastopiti kot izreden konsument električne energije. Poraba električne energije je v preteklem letu sicer narasla, vendar ne več tako močno kakor prejšnja leta. Vsega skupaj je ljubljanska mestna elektrarna oddala 13.174.000 kw ur. Predlanskim pa je proizvedla 13.003.000 kw ur. Od lani porabljene električne energije so dobavile največ KDE, in sicer 6.737.890 kw ur, malo manj je dobavila elektrarna Česenj, ki je to leto dosegla oddajo 6.494.840 kw ur. Izredno malo pa je mestna elektrarna proizvedla v lastni elektrarni, namreč le 221.208 kw ur. Glede na predlansko leto je dobava električnega toka od KDE narasla skoraj za 1 milijon kilovatih ur, mestna elektrarna pa je oddala v omrežje KDE vsega skupaj le 45.865 kilovatih ur.

Zadnja leta mestna elektrarna, kolikor le more, izloča nerentabilni istosmerni tok in ga nadomešča z izmeničnim. Kako lepo je s tem uspela, dokazuje najljepše malenkostna električna energija, ki je bila oddana še v obliki istosmernega toka. Lani je oddala mestna elektrarna le 798.808 kw ur istosmernega električnega toka, izmeničnega pa 12.375.279 kw ur. Javna razsvetljava je predlanskim zahtevala 945.220 kw ur, lani pa že 986.580 kw ur, kar je pomemben dokaz, da se javna razsvetljava v Ljubljani temeljito popravlja. Le malo še manjka, pa bo zahtevala na leto milijon kilovatih ur, ki jih mestna elektrarna kot mestno podjetje dobavlja mestu zastonj. Tudi vodovod je porabil lani precej več električne energije kakor prejšnja leta. Leta 1938 je šlo za pogon vodovodnih naprav v Klečah 1.474.724 kw ur, lani pa že 1.583.519 kw ur. Izredno močno pa je poskočila ljubljanska cestna železnica, pri kateri je bila lani prvič skozi vse leto v obratu nova proga do Sv. Križa in podaljšek do Rudnika. Od tod izvira tudi velika razlika v porabi električnega toka, ki je leta 1938 znašala 1.494.000 kw ur, leta 1939 pa že en četrto milijona kilovatih ur, namreč 1.755.340 kw ur.

Mestna elektrarna je lani tudi lepo razširila svoje krajevno električno omrežje, čeprav bi tega iz celotne porabe električnega toka ne mogli sklepati. Zasebniki namreč kar najbolj varčujejo z električnim tokom, zato se novi priključki ne poznajo tako izrazito. In vendar je bilo v Ljubljani 1. aprila 1939 že 26.187 števecov, do konca leta pa je to število naslo še za okrog 850, tako da ima ljubljana že nad 27.000 števecov. Pri teh novih priključkih je bilo priključenih okrog 5.000 novih žarnic. Veliko pa je bilo tudi število priključenih električnih motorjev in aparatov. Priključki so narasli zlasti proti koncu leta, ko je bilo dograjeno precejšnje število stanovanjskih hiš. Tako se je gradbeno delavnost lanskega leta izkazala tudi pri mestni elektrarni.

Malo draginjske računice

Vsi križem vprek zabavljamo čez draginjo in čez tiste, ki jo delajo, pa tudi čez tiste, ki vseh, ki cene navijajo, ne primejo za ušesa. Mnogo nas hodi tudi v kavarno, po stari ljubljanski navadi. V kavarni namreč dobimo za malo denarja naprstnik kave, brez katere ne moremo živeti in pa cel koš časopisov, iz katerih iščemo snov za večerne debate ob cvčku. Pa so nas vse tiste, ki hodimo v kavarno brat ali pa se gret, presenetili kavarnarji z novim draginjskim cenikom, ki je seveda povišal cene vsem dobrotam za 50 par ali 1 dinar. Saj ne moremo zameriti lastnikom kavarn, če tudi oni skušajo izkoristiti konjunkturo in zaslužiti na račun draginje malo več kakor prej. Ne smemo pa nam starim kavarniškim gostom zameriti, če se znamo poštevanki, ki nam črno na belem dokaže, da so kavarnarji vsaj črni kavi grdo pretirali cene. Po najnovjši tarifi stane skodelica črne kave 4 din, in sicer brez napitnine. Tam, kjer napitnino vračunavajo, obračunu dodajo potrebni odstotek, tam, kjer je pa ne, so pa gostje nekako moralno obvezani, da natakarijo, ki se z njimi trudi, pustijo na krožniku delež, ki mu po starih navadah pripada. Skodelica črne kave se je podražila za 50 par. Če računamo, da iz enega kilograma surove kave, ki se je podražila za 20—30 din, nakuhamo okrog 101 črne kave, potem vidimo, da je deset litrov črne kave, ne upo-

števajoč vso ostalo režijo, ki je bila tudi vračunana že prej in se ni podražila, dražjih recimo za 30 din. Ker kavarniški naprstniki za črno kavo držijo zelo malo, je mogoče z desetimi litri kave napolniti 180 do 200 skodelic. Ker je vsaka skodelica za 50 par dražja, pomenja to za kavarnarja 90 do 100 din več dohodka, dočim je imel zaradi kave 20 do 30 din več izdatkov. Ta enostavna računica pokaže, da bi bilo več kot dovolj, če bi kavarnarji zvišali ceno kavi za 25 par, pa bi bili še na dobičku.

Se marsikatero podražitev, ki ni upravičena, bi lahko našli v kavarniškem ceniku. Radovedni smo le, če bi le ena kavarna lahko opravičila cene s tem, da je stvarno izboljšala dohodke svojim uslužbencem. Mislimo, da jih ni. Pač pa drži dejstvo, da bodo v vseh kavarnah, kjer se napitnina ne računa v ceno, udarjeni zlasti vsi člani strežnega osebja, ker bodo gostje skušali preveriti zvišanje cen na strežno osebje, kateremu ne bodo dajali več do sedaj običajnih napitnin. In tako se je posrečilo kavarnarjem dvoje: preveriti povišanje cen na konsumenta in poleg tega vtakniti dobiček v žep. Drugič pa so udarili svoje uslužbence, ki jim s svojim delom pomagajo do zaslužka in bogastva. Ali ni to enostavna računica?

I. Pravosodni minister dr. Laza Markovič v Ljubljani. Pravosodni minister dr. Laza Markovič je prebil božične počitnice na Bledu in se je, vračajoč v Belgrad, včeraj dopoldan ustavil v Ljubljani. Obiskal je najprej vrhovno sodišče, zatem pa apelacijsko sodišče. Opoldne je bil na kosilu pri banu g. dr. Marku Natlačnu, kjer je bil tudi senator g. dr. Franc Kulovec. Ob štirih popoldne je g. minister obiskal g. dr. D. Puca. Ta zadnji obisk je najbrž v zvezi z nesoglasji, ki vladajo zadnje čase v radikalni stranki. Z večernim brzovlakom, ki odhaja iz Ljubljane ob 8, se je g. minister odpeljal v Belgrad.

I. Družabni večer ljubljanskih častnikov. V proslavo rojstnega dne Nj. Vel. kraljice Marije so častniki ljubljanske garnizije priredili slovesen družabni večer v Kazini. Na večer je prišel poveljnik dravske divizijske oblasti general Dragoslav Stefanovič, podban dr. Stanko Majcen, župan dr. Adlešič z gospo, generali Glisč, Dodič in Janež ter skoraj polnoštevilni častniški zbor z gospami. Tudi mnogo odličnih predstavnikov ljubljanskega javnega, gospodarskega in kulturnega življenja je prišlo na zabavo. Prav tako pa so v lepem številu prišli tudi rezervni častniki. Zabava se je začela s kraljevim kolom, nato pa se je razvilo prijetno razpoloženje.

I. Ali je resnično pravilo, da je narod večer? Kakšna je bodočnost slovenskega naroda? Kako se pripravljamo nanjo? Potegnimo črto pod preteklost, seštejmo in videli bomo, kaj nas čaka: na predavanju s skopičnimi slikami »Naroda rasti — zdravje družine«, ki ga bo oddržal dr. Ivo Ristič v petek 12. t. m. ob 20 na prosvetnem večeru v frančiškanski dvorani. Predprodaja vstopnic pri Prosvetni zvezi in v trgovini Stiligoj.

I. Modernizacija ljubljanske bolnišnice. Pred nedavnim sta bili na tehničnem oddelku banke uprave dve licitaciji in sicer za nabavo diagnostične röntgenske aparature in za nov parni kotel centralne kurjave. Druga licitacija za dobavo diagnostične röntgenske aparature ljubljanski bolnišnici je uspela. Preračun za aparaturo je znašal

Kino Sloga Telefon 27-30

Danes ob 16, 19. in 21. uri

GRANDIOZEN FILM IZ CIRKUSKEGA ŽIVLJENJA

Maneža

Alb. Matterstock, Attila Hörbiger, Anneliese Uhlig

Scala-girls, odlične trupe in sijajne dressure! — Usoda lepe artistke ki jo opisuje navedeni film, se je pripetila v resnici dvakrat: leta 1912 v Parizu in leta 1937 v Atenah. — Izvirni posnetki iz sijajnega cirkusa »Krone« v Müncheu.

250.000 din, tvrdka inž. Hübel iz Zagreba je ponudila na preračunano ceno 21.73% popusta in prevzela dobavo za 181.081 din. Licitacija za dobavo parnega kotla centralne kurjave pa ni uspela, ker se ni javil sploh noben ponudnik, kar je glede na evropske razmere razumljivo.

I. Z Zaloške ceste prihajajo pritožbe zaradi redko zasnega hodnika pri stari remizi, češ da je zato tam brozga do kolen. Seveda pa tudi za ta hodnik velja predpis, da ga mora osnažiti lastnik, oziroma najemnik hiše ali posestva, torej v tem primeru vojaška uprava, ki ima v stari remizi svoje skladišče. Mestno cestno nadzorstvo je zato ukinilo vse potrebno pri vojaški upravi, da pritožbe ne bodo več potrebne.

I. Namesto venea na grob pokojnega banskega svetnika g. Wrischerja so darovalce društvu »Dom slepih« v Ljubljani 190 din tovarišice in tovariša njegove sestre gospe Bizjakove, za kar se najlepše zahvaljuje odbor društva. — V počastitev spomina pokojne gospe Marije Pleškove, nadsvetnikove vdove in posestnice na Vrhniki, je darovala društvu »Dom slepih« v Ljubljani gospa Minka Skaberne, prof. v p., 100 din, za kar ji izreka svojo zahvalo odbor društva.

I. Ziviski trg. Zaradi mraza je bil včerajšnji tržni dan srednje živahen in tudi srednje založen z vsemi potrebščinami. Opažati je, da sta se zelenjava in povrtnina podražili, to zato, ker primanjkuje domače povrtnine oziroma zelenjave in je treba sedaj zelenjavo uvažati iz gorjskih krajev. Kmetice goje domači radič v zaprtih prostorih, posebno v hlevih, kjer je vedno primerna toplota za uspevanje radiča. Domači radič je bil po 1.50 din merica. Gorjskega so prodajali po 15—18 din kilogram. Evdinja je po 12 din kg. Iz Dalmacije je bilo uvoženo mnogo cvetače, ki je po 7 din kg, poprej je bila po 9 din. Prava redkost je bil novi krompir iz Dalmacije. Bil je po 8 din kg, domači krompir pa po 1.75—2 din, po kakovosti. Prav draga je špinata, ki jo prodajajo po 18—20 din kg. Za 10 din je 7—8 jajc, pred božičem jih je bilo 8—10. Perutnine je bilo na trgu malo. Na sadnem trgu sedaj prevladujejo jabolka vseh vrst, ki so od 3—7 din kg.

I. Mraz in ptice. Letošnja zima je hudo zadela vse ptice pevke, ki ostanejo že zimo pri nas, in druge ptice. Prav nenavadno je, da so ostali pri nas mali grlički, ki so podobni strnadom. Na dan sv. Treh kraljev se je pojavila večja skupina grličkov ob progi na dolenski postaji. Kosi, ščinkovci in senice trpe mraz in težko preživljajo. Včasih so bili na Vilharjevi cesti v velikem številu zbrani škrjančki. To leto so prav redki.

I. Suknja išče lastnika. Te dni je ljubljanska pošta aretirala 36 letnega delavca I. J., ki je bil osumljen, da je v ljudski kuhinji odnesel dvema dijakoma suknje. Pri preiskavi sicer niso našli pogrešanih suknj, pač pa nekaj jedilnega orodja, ki je bilo odneseno že leta 1938 iz neke gostine na velesojmu. Med temi sta bili tudi dve srebrni kavini žlički, ena z monogramom C. M., druga pa s črko B. Pri tem so tudi našli sivo moško zimsko suknjo s svetlosivo podlogo, ki je prav gotovo tudi ukradena. Oškodovanci naj se javijo na upravi policije v sobi št. 24.

MARIBOR

V Mariboru narašča poraba tobaka

Lani so Mariborčani spihali v zrak nad 27 milijonov dinarjev

Maribor, 10. januarja. Zanimivo, kako narašča v naših krajih od leta do leta poraba tobaka izdelkov. Nazorno vidimo to pri vsakoletni statistiki, ki jo ob zaključku leta napravimo za mesto Maribor. Številke nam pokažejo, da narašča potrošnja tobaka izdelkov v Mariboru povprečno vsako leto po vrednosti za 1 milijon dinarjev. Ni ta porast toliko v zvezi s priraščkom prebivalstva, kakor menda s povečanjem kadileke strasti — pa tudi kupne moči prebivalstva. V letu 1939 je potrošil Maribor tobaka izdelkov v skupni vrednosti 27.281.928 din. Predlansko leto 1938. je znašala potrošnja 26.501.439 din. Razlika v enem letu je tedaj 780.479 din. Se večja pa je bila razlika med leti 1937. in 1938. ko se je dvignila vrednost pokajenega tobaka kar za 2 milijona 145.832 din. Res, da je bil ta ogromen ekološki navzgor precej v zvezi z ukinitvijo eksportnih cigaret, katerih se je večših v Mariboru potrošilo skoraj več, kakor monopolskih. Ker pa smo dobili

lansko leto spet eksportnih cigaret, ki že najdemo pot tudi med navadno »smrtneke« v mestu, zato je tudi razlika v vrednosti med lanskim in predlanskim nekoliko manjša, kakor bi bila sicer.

Na posamezne tobačne vrste v potrošnji odpadejo sledeče količine: najmanj se pokadi v Mariboru cigaretnega tobaka. Trebinjca so spuhali Mariborčani samo 2 in pol kilograma, neretvanca 115 in pol kilograma, zetekega 287 in pol kilograma, savekega pa 8547 kg. V modo je zadnja leta prišla med kadilci spet pipa, pa za to narašča potrošnja teh vrst tobaka. Tobaka za pipo I. vrste nekdanji »amerikanec« so mariborski piparji porabili 1698 kilogramov, II. vrste pa 29.332 in pol kg. Najbolj se kadilo pač cigarete in sicer tiste cenejših znamk. Laneko leto so prišle iz prometa nekatere vrste najdražjih cigaret, tako Karagorgije in Jadran, ker jih pač nihče ni kupoval. Cigaret »Drina« brez nikotina so porabili v Mariboru 38.700 komadov, Hercegovina 57.600, Kosovo 8340, Strumica 4280, Sumadija 25.360, Minjon 13.910, Vardar brez nikotina 57.400, navadnih Vardar 137.100, Drina 451.100, Neretva 632.800, Mirjana 8.118.800, Zeta 14.381.200, Ibar 26.074.800, Drava 39.773.400, Bled pa 50.800 komadov. Zanimivo, kako se okus kadilcev — prav za prav menda kvaliteta cigaret izpreminja. Lani so cigarete Neretva še prekosile Minjon, letos pa je ravno narobe. Tudi število Morava je precej nazadovalo, svojo pozicijo je obdržala Zeta, Ibar pa se je že precej približal Dravi. — Precej se pokadi v Mariboru tudi cigar, pa le tistih bolj elabih in cenejših vrst. Dragih — Flor de Havana je šlo samo 280, Perla de kuba 180, Regalitas 9420, Trabuko 9980, Britanika 5700, Operas pa že 88.680, Kuba 90.300, Viržink 57.200, Portoriko 111.200, Brazilik 243.600, Viržinjov 26.000, mešanih inozemk 499.000, kratkih domačih 29.800, Cigarilos pa 36.150 komadov. Zanimivo, da so kadilci cigar najbolj konservativni ter se večinoma veak drži same svoje vrste cigare, četudi je med tem prišla v promet druga, morda boljša in cenejša vrsta. Malo se porabi sedaj že tobaka za zvečenje in nošenje. Prvega se je lani prodalo v Mariboru 493 in pol kg, drugega pa 381 in pol kg. Cigaretnega papirja so porabili Mariborčani za 301.800 din — namreč monopolskega, najmanj za toliko pa se porabi v Mariboru vtihoapljenega cigaretnega papirja, ki je cenejši in boljši, kakor naš in cigaretne stročnice, ki jih naša monopolska uprava ne izdeluje. Kakor že uvodoma rečeno, je znašala vrednost enoletne porabe tobaka izdelkov 27.281.928 din — vota, ki bi se lepo poznala, če bi mariborski kadilci namesto za cigarete in tobak dali ta denar za kakšne druge — recimo dobrodelne ali narodnoobrambene name-

blagoslovitvijo in otvoritvijo nove smučarske skakalnice Mariborske zimsko-sportne podzveze. Skakalnica je zgrajena po osnutku inž. Bloudka ter po načrtu domačega strokovnjaka, gradbenega tehnika Franca Semlerja. Pokroviteljstvo nad prireditvami je prevzel g. podban dr. Majcen. Iz Maribora bosta vozila v nedeljo jutraj v Ribnico na Pohorju dva avtobusa. Prijave se sprejemajo pri »Putniku« v gradu.

m Iz Nemčije prihajajo prazni osebni vlaki. Ze nekaj dni je ves osebni promet z Nemčijo ustavljen. Nemški konzulati v naši državi dajejo vizume za potovanje v nemško državo le osebam, ki prinesejo dokaz, da je njihovo potovanje v »interesu nemške države. Prav tako pa prihajajo tudi iz Nemčije k nam le osebe, ki potujejo v »interesu nemške države. Kakšni interesi so to, pa si lahko predstavljamo. So to ali zastopniki velikih nemških gospodarskih družb, ali pa potniki, ki inajo kakšno tajno misljo. V osebnih in brzih vlakih, ki prihajajo iz Nemčije, so ponavadi le službojuči železničarji, financarji in obmejni policisti, le redkokdaj so v njih še nekateri redki potniki. Baje je ta zapora osebnega prometa v zvezi z velikimi pregrupacijami nemških vojnih sil, ki se sedaj vršijo na sektorjih severno od Gradca in zapadno od Celovca.

m Poročili so se zadnje dni v Mariboru: Jožef Merdvas, učitelj, in Terezija Slaček; Božidar Brilli, mag. farm., in Anica Hasenöhrl, mag. farm.; Alojz Cafuta, poštini uradnik, in Neža Napast, učiteljica; Ignac Oman, učitelj, in Marija Kramarič, zasebna uradnica. Novoročencem obilo sreče!

m Prosveta v predmetjih. Meljsko prosvetno društvo bo imelo v nedeljo, 14. t. m. po večernicah seestanek v meljskem otroškem vrtcu. Predaval bo p. Anastazij Bajuk. — Studensko pevsko društvo ima v nedeljo po večernicah v samostanski dvorani predavanje o nevarnosti komunizma.

m Ubogi železničarji-zavirači! Ena najtežjih služb v železniški stroki je služba zavirača na tovornih vlakih, ki je hkrati tudi najslabše plačana. Silno trpijo zavirači pri izvrševanju svoje službe, posebno sedaj v najhujšem mrazu. Nazoren dokaz tega so številni slučaji, da so morali zavirače iz službe spraviti naravnost v bolnišnico zaradi ozeblin, ki so jih dobili med vožnjo. Posledica mraza so tudi primeri usodnih nesreč, ki so se pripetile na mariborskih in bližnjih kolodvorih ob priliki premikanja tovornih vagonov.

m Na ljubljanski univerzi bo predaval jutri dr. Lujo Thaller o razvoju medicine od prazgodovinske dobe do danes. Predavatelj je znan tudi izven naše države kot odličen poznavalec zgodovine medicine.

m Ljudski oder pripravlja znamenito Molierovo komedijo »Namišljeni bolnik«, ki je bila pri vseh dosedanjih uprizoritvah navdušeno sprejeta ter je pred leti v Ljubljani doživela največ ponovitev.

m Na naslov mariborske davčne uprave smo iz vrst mariborskih davkoplačevalcev prejeli upravičeno pritožbo. Pred blagajno te uprave se dan na dan zbira veliko strank, ki morajo včasih po celo ure čakati, da pridejo na vrsto. Skrajno neprijetno je pri tem čakanje, da so hodniki nezakurjeni ter zato čakanje v hudem mrazu, ki sedaj vlada, nikakor ni prijetno. Davkoplačevalci imajo pač pravico zahtevati, da davčna uprava žrtvuje malenkostni znesek, ki bi bil potreben za ogrevanje hodnikov.

m Reveža je pustil v sami spodnji obleki. Brezposelni delavec Stefan Kopáč iz Mednega je prišel v Maribor iskat dela. Prenočil je v neki na pol zgrajeni novi stavbi za artiljerijsko vojašnico, kjer mu je delal družbo neki drugi vojški, s katerim se je v Mariboru na ulici spoznal. Kopáč je v slamo zarit zaspal, ko pa se je prebudil, je videl, da mu je njegov sostanovalec odnesel vso obleko, čevlje, 150 din gotovine ter ga pustil na mrazu bosega in v sami spodnji obleki.

m Prijavljen, ker ni hotel prodati petroleja. Orožniki v Slov. Bistrici so prijavili nekega tamošnjega trgovca, ker se je branil, da bi kmetič prodal četrto litra petroleja, če ne bo kupila še kaj drugega.

m Avto na cesti zgorel. Na banovinski cesti v Hermanah se je vnel osebni avto znamke »Fiat« posestnika in soferja Matije Curina od Sv. Boltenka na Kogu. Avto je zgorel ter znašal škoda 12.000 dinarjev.

m Smrt kosi. Na Pobrežju v Malgajevi ul. 3 je umrla vdova po žel. Jožeta Fick, stara 76 let; v bolnišnici sta umrli 67-letna soproga zidarja Ana Divjak ter 64-letna trgovka Julijana Lepej. Naj počivajo v miru.

Gledališče

Cetrtek, 11. januarja ob 20: »Zaroka na Jadranu«. Red C.

Petek, 12. januarja: Zaprt.

Ptuj

Uradni dan Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani bo za Ptuj, okolico, Ormož, Ljutomer, Mursko Soboto in Dol. Lendavo, v četrtek, dne 25. januarja v prostorih Združenja trgovcev za mesto Ptuj, Narodni dom.

Oplotnica — Čadram

Preteklo leto je pokazalo, da našo župnijo po pravici imenujejo »rajski Čadram«. V župniji je umrlo le 25 ljudi. Redek slučaj za obširno faro. Tako malo mrljev ni bilo, odkar je bila leta 1762 župnija ustanovljena. Rojenih je bilo 74 otrok; poročenih pa je bilo 25 parov. Dne 7. januarja pa je umrl najstarejši mož naše župnije, Martin Krusič, star 97 let.

Rajhenburg

»Slovenski božič«. Na praznik sv. Treh kraljev so v Slomškovi dvorani izvajali rajhenburški cerkveni pevci pod vodstvom organista g. Moškana Adolfa Kurel-Tomceve »Slovenski božič«. Za prireditve vladalo v Rajhenburgu in okolici veliko zanimanje, kar se je videlo v dvorani, ki je bila nabito polna občinstva. Videli smo »Slovenski božič«, tako, kot so si ga predstavljali in doživljali naši predniki. Pevci in igralci so svoje vloge dobro izvedli, tako, da je prireditve nad vse lepo uspela.

Zvočni kino v Slomškovem domu predvaja v nedeljo, 14. t. m. »Kralj kraljev«. Občinstvo se opozarja, da si vstopnice pravočasno preskrbi.

»Narodov« dopisnik Rajhenburga in okolice bo najbrž kandidiral za predsednika napovedanega šakovskega kluba. Želimo, da s kandidaturami prodre, ker potem gotovo ne bo imel več časa dopisovati v »Slov. Narod«, kjer se je posebno z zadnjimi dopisi osmešil in na kar se niti odgovarjati ne splača.

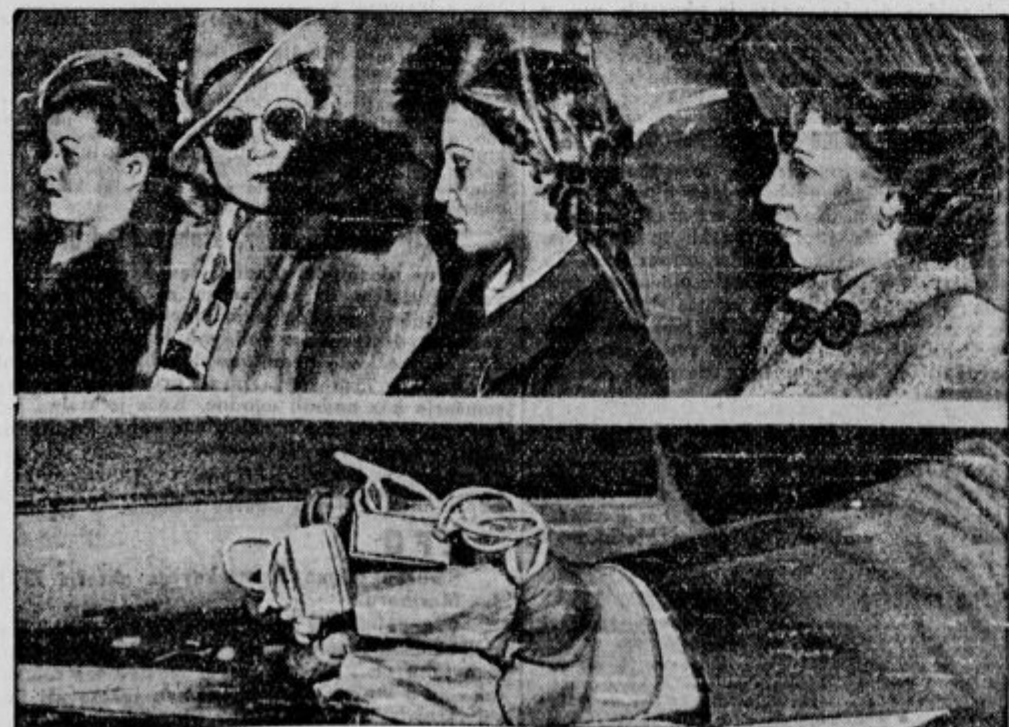
Pozor plesalci!

V zabavni komediji

KINO MATICA, tel. 21-24 — Ob 16., 19. in 21. uri

„AMANDA“

igrata v glavni vlogi Fred Astaire in Ginger Rogers, najboljši plesni par na svetu. — Godba Irving Berlin

Štiri gospodične in njih kostumi: Neki policaj je te štiri gospodične spravil v Filadelfiji na sodišče, češ da so v neki modni reviji nastopile premočno oblačene. V dokaz je prinesel scopus delice, namreč tiste kostume, ki jih je — glej spodaj del slike! — zianka spravil v skaflijo za vizualice. Prireditelj je bil kaznovan z globo 12.50 dolarja

KULTURNI OBZORNİK

Ljubljanska drama:

Averčenko: »Kupčija s smrtjo«

(Po prvi ponovitvi.)

»Kupčija s smrtjo«, edino odrsko delo ruskega emigrantskega pisatelja Arkadija Averčenko, je proizvod srednje vrste. Motiv življenjskega zavarovanja, ki si ga je izbral avtor za osnovo svoje tako imenovane komedije, poznamo že iz domače literature, saj nam je podobna snov dala pred leti Vombargerjevo satirično veseligr »Zlato tele«. Priznati moramo, da je pojav, ki nam odkriva veliko rano sodobne družbe, lahko ne le mikavna, ampak tudi hvalna snov za komediografa, zlasti še za satirika. Vendarle pa se je Averčenko slehernemu globljemu smislu izognil s tem, da je svojo nalogo pojmoval zgolj kot humorist. Prikazal nam je zgodbo, kako za kupčije vneti Taldikin zavaruje bolehnega pisatelja Kazanceva, a se mu ta kupčija s smrtjo ponesreči prav tako, kakor vse druge njegove spekulacije. Stvar se kljub temu zaključi srečno, ker se je medtem zadeva s Kazancevim uredila tako, da se je med ozdravelim avtorjem in Taldikinovo nečakinjo Zojo spetla ljubzenska zveza, ki jo podpira tudi nepričakovani literarni in denarni uspeh. Prav posebno pa je značilno za značaj Averčenkovega dela dejstvo, da slavi svojo zmago tudi življenjsko zavarovanje, za katero je postavil pisatelj na oder kar dva predstavnika, agenta Gliboviča in Notkina. S tem je pisatelj najjasneje pokazal, da mu njegova humoristična žilica, zaradi katere je neprenehoma na lovu za smešnimi situacijami, ne dovoljuje resnejšega in globljega etičnega prijema in umetniške rešitve.

»Kupčija s smrtjo« namreč kljub označbi, češ da se dejanje »godi v Rusiji po svetovni vojni«, ne razodeva nikakega svojkega okolja, tako da bi mogli govoriti o miljejno-karakterni komediji; prav tako pa dejanje ne raste iz etičnih konfliktov posameznikov in potem takem pogreša etičnega jedra tudi s te strani. Resda se tu in tam oglašajo modrovanja o lopovščini, o tem, kje je meja med kupčijo in svinjarijo, in da imamo v drugem dejanju celo razumljiv prizor, ko se odkrije »zadeva s Kazancevim« in ima mlada Zoja moralno pridigo. Toda ne glede na to, da je lekcija tega na pol kmečkega dekleta precej literarna, zlasti pa vsaj toliko izraz trenutnega ljubzenskega razočaranja kakor etičnega ogorčenja, se nam zdi tu odločilnega pomena dejstvo, da Taldikina komajda zadeva kak moralna krivda. Ta navidez poslovni človek, v resnici pa čudak, ki mu blodi po glavi neumne fantazije, je prav tako kakor Kazancev docela literarna ustvaritev, sprito katere je vsaka psihološko-etična oznaka nemogoča. Toda medtem ko Taldikin izvrstno služi pisatelju kot komično sredstvo, je Kazancev, ta »živi mrljč«, bliže tragičnemu pojmovanju. In ker tako delo, ki pogreša najosnovnejšega čuta za smiselno umetniške snovi, ni po svojih možnostih niti izrazito komično, a še manj tragično, nas osnovni motiv v tej zvezi le odbija. Povedati moramo, da je slovenski avtor kljub vsemu boljše zažel življenjsko pomembnost dane motivne, ko je zasnoval satirično komedijo. Razen neverjetnosti po motitju pri Averčenko tudi tehnične nerodnosti, zaradi katerih se zdi delo bolj zplepeno iz posameznih prizorov kakor pa zgrajeno po notranji

nujnosti dejanja. Poleg epizode med Kazancevim in Zojo je najboljša stran tega dela smešnost situacij, s katero je »Kupčija s smrtjo« prav tako bogata kakor z duhovitim domislicami. To pa je tudi vsa njena vrednost kot literarnega in še posebej kot dramskega dela. — Mimogrede naj omenim tudi to, da bi bilo treba prevod nekoliko natančneje pregledati. Če že ne na lepaku, kjer smo navajeni pomot, bi se bilo treba vsaj v besedilu izogniti takim površnostim, kakor je na primer označba Zoje kot Taldikinove sestrice, če pa mu vseskozi pravi stric, je v potemtakem njegova nečakinja ter le sestrčna njegovih dveh otrok.

Z uprizoritvijo, ki jo je pripravil režiser g. Osip Šest, je igra mnogo pridobila. Bila je skrbno pripravljena in je besedilo režijsko in igralsko izpopolnila tako, da smo bili s predstavo lahko zadovoljni. Bolj kakor poskus, da bi poudaril rusko okolje, je režiserju uspela podoba situacijske smešnosti. Prav tako je dobro izpolnil nekatere vrzeli in dal nekaterim precej literarnim mestom videz verjetnosti, če že ne resničnosti. Tudi razdelitev vlog je bila dobra. Čeprav so nekatere osebe dramsko kaj malo žive, nudijo vendarle igralcu precej možnosti. Tako je na primer g. Lipah, ki je igral Taldikina, pokazal neverjetno bogato zakladnico mišic in govorne spretnosti, ko je moral zapored izražati navdušenje in obup, užaljenost in dobroto, ironijo in začudenost, dejavnost in zmedenost in še mnogotere druge psihološke registre tega čudaškega poslovnega človeka, ki pa je v resnici bolj podoben »naviti igrači, ki se z glavo zaleta v zid«. Težjo nalogo je imel g. Jan, ki pa je vendarle ustvaril verjetno podobo nekoliko preveč literarnega književnika. Resnično radost nam je to pot pripravila tudi gđ. Levarjeva, za katero se zdi vloga Zoje kakor nalač napisana. Zlasti dobro je zadel kmečki ton in norčavost tega zdravega dekleta, ki pa mu vendarle ne manjka naivne kožetnosti. Zadovoljiva pa je bila tudi v težjem preokretu, v drugem dejanju, ki zahteva že več igralske umetnosti. Taldikinovo ženo Olgo, za katero sta značilni plehka kožetnost in narejeno moralno ogorčenje, je z veliko življenjsko verjetnostjo podala g. Gabrijelčičeva. Smešno dostojanstvena guvernantka Mina je bila ga. V. Juvanova. Dvoje posrečenih tipov sta predstavljala nadalje gđ. Presetnik in Daneš kot agenta Notkin in Glibovič; zlasti zadnji je prav dobro združil poslovni značaj in umetni patos agenta, ki samega sebe imenuje pesnika. Uspela in dobro premišljena podoba je bil zdravnik g. Jermana. Že kar folklorno tipična je bila služkinja Arisa g. Rakarjeve, močno teatralno poudarjena pa štacunar Haričkin g. Bratina in nosač g. Vertina.

Čeprav je delo namenjeno bolj zabavi kakor umetnosti, bo zlasti zaradi uspešne igranja nedvomno privlačilo mnogo gledalcev. Mi pa se vendarle vprašujemo, zakaj je vodstvo našega gledališča včasih tako malo izbircno pri izbiri tujih del, medtem ko je v odnosu do domačih del neredko tako zelo sramežljivo. France Vodnik.

»Samo za četrt ure...« — trenutni posnetek s krova nemške podmornice

ŠPORT

Višek hokejske sezone:

BKE : SK Ilirija v petek ob 20

Hokejsko moštvo Ilirije se lepo razvija. Temelj razvoju hokejskega športa je napravila Ilirija pred desetimi leti v tekмах s celovskim KAC-om, dvakratnim državnim prvakom bivše Avstrije. Mejniki v razvoju pa je postavilo lanskoletno svetovno prvenstvo v Švici, katerega se je udeležilo moštvo Ilirije kot jugoslovanska državna reprezentanca. Že v teku samega prvenstvenega turnirja se je divilo mednarodno športno občinstvo rapidnemu napredku jugoslovanske ekipe; posebno pozorni pa so postali na naše moštvo, ko je v zadnji tekmi z bivšim evropskim prvakom Belgijo izvajalo nedočen rezultat 3:3.

BKE je moštvo svetovnega slovesa, saj predstavlja skoraj kompletno madžarsko državno reprezentanco, ki je na vseh svetovnih prvenstvih v ospredju. Kakor v nogometu in waterpolu so tudi v hokeju na ledu izgradili Madžari edinstven obrambni sistem, katerega so osvojili vsi vodilni hokejski narodi vključno Kanade. Vsem poznavalcem hokejskega športa je še v spominu, s kako veliko težavo so lani Kanadčani šele v zadnji minuti izrgali Madžarom že skoraj sigurno zmago. Zelo pomemben pa je rezultat BKE, ki je postal kot reprezentanca Budapešte, zmagovalce nad Dunajem in Prago na letošnjem medmestnem turnirju na Dunaju.

Fenomenalen rezultat, ki ga je Ilirija izsilila od Madžarov ta ponedeljek v Belgradu (1:3) pa nam nazorno kaže naravnost nepričakovan napredek naših ledenih borcev. Vsa znamenja torej kažejo, da bomo v petek priče športnemu dogodku prve vrste in da bomo po dolgi pripravi videli tudi v Ljubljani vrhunski hokej na ledu. Naj nihče ne zamudi te izredne prilike!

Medklubske skakalne tekme

Ljubljanska zimskašportna podzveza razpisuje medklubske skakalne tekme na skakalnici v Mostcu za 14. t. m. ob 15.

Pravico starta imajo vsi verificirani seniorji, v juniorski skupini pa tudi neverificirani juniorji. Prijavnine ni. Prijave sprejema podzvezin teh. referent, g. Franc Sešelj, Ljubljana, Okrožni urad za zavarovanje delavcev.

Prvi trije v vsaki skupini prejmejo častna darila. — Tekmuje se po pravilniku JZSZ.

Nemška prvenstva v umetnem drsanju

Na Dunaju so se vršila prvenstva v umetnem drsanju dvojice in moških posameznikov za prvenstvo Nemčije za leto 1940. V tekmi dvojice je zopet zmagal par Herber-Baier pred dunajskim parom Ilse-Pausin. Tretje mesto pa je zasedel par Koch-Novack iz Berlina. Borba med temi tremi pari je bila zelo napeta, kajti vsi so se od lanskega leta precej popravili. Podali so prvovrsten program, da je bilo dunajsko občinstvo, ki je vajeno takih prireditev, presenečeno nad letošnjim izvajanjem.

Med moškimi pa se je vnela ljuba borba za prvo mesto med velikima mojstrima Horstom in Rado. Toda Horsta ni bilo mogoče premagati, četudi je pokazal Rada izredno fine in težke stvari.

Vse mednarodne drsalne tekme odpovedane

Mednarodna drsalna zveza je obvestila vse, v mednarodni drsalni zvezi vključene zveze, da odpadejo za leto 1940. svetovne in evropske tekme v umetnem drsanju na ledu ter isetotako v hitrostnem drsanju.

Tudi FIS-ine tekme bodo odpovedane?

Vrhovna športna organizacija Norveške je sklenila, da do nadaljnjega ne bodo povabljeni nobeni inozemski športniki na Norveško, na drugi strani pa je izdala ukrep, da tudi norveški športniki ne bodo dobili dovoljenja za start v inozemstvu. Ta sklep stopi takoj v veljavo. Pričakujejo se pa tudi skorajšnja odpoved svetovnih smučarskih tekem, ki bi se morale vršiti v času od 24. februarja do 4. marca v Oslu. Norveška smučarska zveza sama ne odpušča teh tekem in čaka, da pride pobuda od druge strani.

Velike hitrostne drsalne tekme v Oslu

Velike hitrostne drsalne tekme so bile v Oslu preteklo nedeljo končane. Tekme, ki so se vršile v koristi Finske, so takole izpadle: Na 150 m je zmagal Haraldsen v času 2:21, na 5000 m pa Mathisen v času 8:34,6 min.

Snežne razmere

Poročilo Tujkoprometnih zvez v Ljubljani in Mariboru, SPD in JZSZ 10. januarja 1940

Ratec-Planica 870 m	—30, jasno, vetrovno, 5 cm prašica na 35 podlage, skakalnica uporabna.
Peč-Petelinjek 1440 m	—30, oblačno, vetrovno, 5 cm prašica na 65 podlage.
Kranjska gora 81 m	—30, oblačno, smuško terišče sp. do 42, zgoraj 42 cm snega, prišč, sankalnice in drsalnice uporabne.
St. Križ nad Jesenicami 1000 m	—12, pooblačeno, vetrovno, 40 cm prašica na 40 podlage.
Bled 501 m	—18, jasno, 37 cm snega, prišč jezero tu in tam za drsanje uporabno.

Slovenski klubi in jugosl. plavalni šport

Vsi slovenski plavalni klubi zbrani na izrednem običnem zboru, dne 4. januarja 1940 so soglasno sklenili sledečo

RESOLUCIJO:

Redni obični zbor JPZ-e, dne 26. novembra 1939 je na inicijativno predlog plavalnih klubov soglasno sklenil izvesti reorganizacijo naše vrhovne plavalne zveze. Hrvatski plavalni klubi de facto organizirani v hrvatski plavalni zvezi, so si nadeli nalogo izvesti reorganizacijo na narodnem principu. Če so postavili to nadelo so ga morajo konsekvntno držati. Osnova tega načela pa je, da so si vse tri narodnosti naše kraljevine medsebojno ravnopravne. Nobena narodnost ne sme izvajati nad drugo kankorskega hegemonije.

Dasi predstavljamo Slovenci zgolj 15 odstot. prebivalcev naše kraljevine, smo vendar dali 37 odstot. t. j. več kot tretjino olimpijskih tekmovalcev ter smo z njimi dosegli Slovenci, ki so naši državni prinesli kolajno, katere je naša država sploh dobila pri olimpijskih igrah (3 zlate, 2 srebrni in 10 bronastih). Mi ne dovolimo nikomur, da ta dejstva preze in zato zahtevamo povsod te ker nam gre brez oziroma druge. Daloč smo od tega, da bi prosili, saj je to vsega. Daloč smo od tega, da bi prosili, saj je to vsega. Daloč smo od tega, da bi prosili, saj je to vsega. Daloč smo od tega, da bi prosili, saj je to vsega.

Ko so hrvatski klubi prevzeli inicijativno glede reorganizacije športnega življenja pri nas, morajo s tem delovati računati ter zlasti upoštevati tudi vse, za ne morja manj ugodne posledice izvajanja narodnostnega principa.

Zato zahtevamo:

A. glede rednega običnega zbora 26. novembra 1939: Na dnevnem izrednem običnem zboru, dne 14. januarja 1940 v Zagrebu je staviti kot prvo točko (po opravljenih formalnostih):

Revidiraj sklopov, storjenih po rednem običnem zboru, po upravi JPZ-e in po njej formiranih forumih v času od rednega običnega zbora do tega izred. obič. zbora v kolikor se tičejo program: tekmovalna in tehnična dela zveze v sezoni 1940 in to v smislu naslednjih točk:

a) Ponovna vzpostavitev juniorskega prvenstva države t. j. prvenstvenih tekem junorjev za vse teritorije JPZ-e. Ta zahteva ne izključuje možnosti, da poobline narodne zveze priredijo svoje juniorske prvenstva.

b) Liga tekmovalna naj bodo tekmovalna najmočnejših klubov za klubsko državno prvenstvo, t. j. pri sedanjem stanju Vitoriji, Jadranu, Jugu in Iliriji. Slovenski klubi pa nimajo nič proti temu, če sodeluje še kak peti klub.

c) Nova uprava zveze se mora posebno zavzeti, da poseli vse skrb napredku discipline skokov, ki je povsem zanemarjena in na tem, da popolnoma izumre. d) Dosedanje interno tekmovalne zveze zastopane tekmovalne pravok narodnih zvez, katerega zmagovalci si pridobi pravico izvesti poslednje liganje tega leta in se tako event. kvalificira za vstop v ligo za naslednjo leto.

B. glede pravil skupne vrhovne organizacije: 1. Pravičnost in ravnopravnost (1:1:1) v reševanju vseh vprašanj. Glede prenosa zveze, event. kon. potence in vseh vprašanj vprašani odloča obični zbor skupne vrhovne zveze, kjer bodo narodne zveze zastopane s toliko glasovi kot imajo članov (klubov). O teh vprašanjih morajo narodne zveze sklepati na lastnem običnem zboru. Če se na tem pojavi opozicija, se ji mora omogočiti zastopstvo v istem številu tudi na običnem zboru vrhovne zveze.

2. Tehnično delo zveze naj opravlja tehnični odbor, ki ga sestavljajo tehnični referenti treh narodnih zvez. Ta odbor sestavlja reprezentanca. Enako dovoli tudi tehnični vodjo reprezentance. Upravni odbor vrhovne zveze je vezan na mnenja in predloge tehničnega odbora.

3. Upravno vodstvo državne reprezentance v inozemstvu določa upravni odbor vrhovne zveze po turnusu, tako, da so tudi pri teh nastopih enako upoštevane vse tri narodne zveze. Narodna zveza, ki ne da za konkreten nastop nikakega tekmovalca, se tudi pri upravnem vodstvu ne upošteva.

4. Denarna sredstva vrhovne zveze naj se za enkrat delijo narodnim zvezam po številu njih članov (klubov), ki so izpolnili sledeče zahteve:

a) da so nastopili na prvenstvu narodne zveze v vsaj 5 tekmovalci, b) da so izvedli vsaj eno medklubsko tekmovalno v prošli sezoni, c) da niso bili diskvalificirani v prošli sezoni.

Slično naj se postopa tudi ob določanju članarine narodnih zvez vrhovni zvezi.

Slovenski plavalni klubi smatrajo, da so gornje zahteve v interesu napredka celotnega plavalnega športa v državi. Zanašajo se na to, da bodo hrvatski klubi to pravilo pojmovali, jih sprejeli in tako omogočili koristno delovanje JPZ-e. Ako se to ne bi zgodilo, tedaj odklanjamo slovenski plavalni klubi vsako odgovornost za posledice.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

Peca dostopna. Zadnji čas krožijo vesti, da Peca turistom in smučarjem ni dostopna zaradi meje. Sporočamo, da je planinec, članom SPD in zveznim društvom z veljavno legitimacijo dostop do Uletove kočice nemoteno dovoljen kot do sedaj. Na Peci je 75 m snega in so prilike za izveževanje smučarje kar najbolj ugodne. Koča je stalno oskrbovana in ima toplo zakurjene sobe. Pridite brez skrbi v kraljestvo Matjaževu.

Slov. t. zveza obvešča vse gr. odbornike, da bo seja v petek 12. t. m. ob pol 8 zvečer v prostorih SK Mladice. Prosimo sigurne udeležbe. — Tajnik.

ZFO

Smuške tekme Sloškega okrožja ZFO v Mariboru V nedeljo, dne 14. t. m. se vrše v okolici Kamnice smuške tekme Sloškega okrožja v patrolnem teku članih odsekovih moštev ter smuškem teku na 5 km za mlade. Pravico tekmovali imajo vsi člani in mladi odsekov Sloškega okrožja. Tekmovalci se zberó do pol 14 v Društvenem domu v Kamnici, kjer bo žrebanje startnih števil. Sodniški zbor sprejema prijave na licu mesta. Po tekmah bo v Društvenem domu razdelitev daril, nato pa čajanka. Vabljeni tudi ostalo članstvo.

Slovenski jezik, II. I., snopič 3-4

S snopičem 3-4 je zaključen drugi letnik Glasila Slavističnega društva v Ljubljani, »Slovenski jezik«, ki ga urejajo Janez Logar, Jakob Solar in dr. France Tomšič. Je to glasilo slovenskih slavistov in še posebej slovenistov, podobno, kakor razna glasila geografov, zgodovinarjev ali prirodozlovcov, prinaša ob rastočem zanimanju za slavistična vprašanja na naši univerzi razprave s področja te znanosti. Že prvi letnik, pa tudi drugi sta v polni meri pokazala potrebo takega glasila ter opravila njegov obstoj. Posebno mladi slavisti so se marljivo oprijeli dela ter prinesli v družbi s starejšimi nova in potrebna dopolnila k raziskavanju slovenske literarno-jezikovno-kulturne zgodovine. Ta zadnji snopič drugega letnika prinaša na uvodnem mestu nadaljevanje razprave dr. J. Grafenauerja o Stifirjih in stiftarskih narodnih pismih, s katero nadaljuje svoje študije o kulturno-zgodovinskih podlagah določenih narodnih pesmi, kakor jih je začel v Domu in svetu. V tem snopiču določa čas in pomen dveh stiftarskih narodnih pesmi, namreč Legende o zidanju cerkve sv. Uršule na Pleševu, na osnovi zapisa v Sloški zapuščini, ter o Novi Stifli na Štajerskem, kjer mu nudi veliko oporo pismo škofa Seebacha papežu o čudežnih prividih na Novi Stifli. Tako je prva pesem o cerkvi na Uršli gori, kateri ustanovitelji so celo tudi imenoma znani iz Hrenovih zapiskov (prav v zadnji številki ČZN piše Soklić o teh zapiskih!) nastala okrog leta 1609, druga pa v 16. stol. — Jezikoslovec dr. Fr. Tomšič je v svoji študiji o refleksivnih glagolih v slovensčini kritično prevrednotil vse dosedanje slovensko in tuje razglabljanje o njih, da je kot rezultat svojega študija podal v koncu svoje mnenje o njih, ki se precej loči od dotedanjega, preveč shematizirajočega, pa premalo notranje, psihološko diferencirajočega. Ta njegova, razmera kratka študija, prevrača naše šolsko pojmovanje refleksivnih glagolov in se bodo morali z njo ukvarjati vsi šolniki. Prof. Fr. Koblar priobčuje in razlaga *Kankarjeve zapiske* iz arhiva slavne »Zadrage«, ki se je našel. Tako so v tem snopiču podana Kankarjeva Framasonska brenkanta, to je pesmi Modrijan, Svoboda in Pred skofijo, ki jim je Koblar dodal komentar. Gradivo se bo nadaljevalo. — Prof. Janez Logar je prispeval novo gradivo k sporu med Bleiweisom in Levstikom v zadevi ustanovitve nemškega lista za slovenske stvari v Ljubljani, kakor ga je nameraval Bleiweis (pismo Ant. Škerjanca). — Prof. France Vodnik priobčuje dva prispevka k zgodovini Mencingerjevega literarnega snovanja. Prvi se tiče postanka *Moje hoje* na Triglav, ko na podlagi novih virov (zapiski Matice, Levčeva ostalo) proti Tomiškovim ohranjenim trditvam, določa čas postanka (leto 1897) ter čas izida: v začetku leta 1898. Drugi prispevek pa se tiče Mencingerjevih *moštvo* po izidu »Moje hoje«, ko je hotel popraviti in preurediti tudi Abadono za Matico, do česar pa ni prišlo. — Jernikar Martin priobčuje dobro seminarsko nalogo o prevodih del Krištofa Schmidta v slovensčino, izmed katerih smo Slovenci začeli z zgodbinami svetega pisma I. 1815 (Ravnika). Od tega začetka preko vseh drugih prevajalcev Smidovih povestit, igrice in celo pesmi, do Krajčevih 17 zvezkov, ter celo izide v časopisih, je Jernikar vse vestno zbral in ocenil ter tako napisal res lepo študijo. — *Vratiska Anton*, ki ga poznamo kot kritika, je tu prispeval študijo

o jezikovnih razmerah v severnem Prekmurju in slovenskem Porabju na Madžarskem, kakor jih je zajel na svojem letošnjem študijskem potovanju. Tu podaja metodo in rezultate svojega potovanja, na katerem ni nabral samo veliko novega gradiva, temveč popravil tudi več dosedanjih trditvev o našem rabskem narečju. — To bi bile glavne razprave tega snopiča, ki je bogat z mnogim znanstvenim drobižem. Prof. Kidrič ugotavlja, kje je Prekeren dobil vir za svojo ost — namigavanje proti Kopitarju glede njegove slovnice kot Zoisovega dela. Obenem isti tudi postavlja nasprotno mnenje glede postanka Prešernovega soneta Je od veselja časa, kakor pa ga je v prejšnji številki izrazil Grafenauer. Grafenauer določa Valjaverčev basni Miš-deklica indijski vir ter pokaže na neko srednjevisoko nemško prigodo kot predlogo pri Jurčiču. Jernikar govori o Ciglerjevi zapuščini v Višnji gori, Legiša pa išče snov za Vodnikovo basen Srake in mlade pri Grimmu, kar postavlja samo kot vprašanje. V zadnjem delu je ocenjenih več knjig: tako Fr. Tomšič ocenjuje Isačenkovo Narečje vasi Sele, Vodnikovo novo izdajo Mencingerjeve Hoje, Janez Logar pa nove gimnazijske čitanke ter kakor tudi meščansko šolske, izmed katerih pa nekatere odklanja kot pomanjkljive. Dr. T. Bajc je napisal topel nekrolog društveni blagajnici, slavistki prof. Vidi Vrtovčevi. — Časopis izdaja Slavistično društvo v Ljubljani in velja letno 70 din za člane, za nečlane pa 90 din.

Globus Tichona de Brache našli v Štokholmu. Časopisi poročajo, da so našli star kovinast globus znanega in slavnega zvezdoslovca Tichona de Brache, o katerem so mislili, da je izgubljen, sedaj v Štokholmu. Zgodovinarji so vedeli, da je imel Tichon de Brache dva taka kovinasta globusa, od katerih pa je novejši zgorel ob požaru Kodanija l. 1728, 35 let starejši pa, ki je bil mojstrsko delo praške kovnice in je zvezde izdobil slavnih holandskih bakrorezec Hondius, je veljal do sedaj za izgubljenega. In prav tega so po poročilih časopisov našli v Štokholmu, kar bo gotovo zanimalo zvezdoslovce.

Banovina Slovenija. Politična, finančna in gospodarska vprašanja. Spisal dr. Andrej Gosar. Ljubljana 1940, str. 40. — V založbi revije »Dejanje« je izšla ta brošura vseučiliškega profesorja dr. Andreja Gosarja o vprašanjih naše banovine. V brošuri so štiri razprave, deloma ponatisnjene iz revije »Dejanje«, in sicer: Sporazum in Slovenici, ki je bil tiskan že meseca septembra, kmalu po sporazumu med Srbi in Hrvati, ki pa ima še vedno važne in aktualne misli. Glavno vprašanje v brošuri, ki bo gotovo zanimalo naše narodne gospodarje, pa je »Finančna in gospodarska stran vprašanja v slovenski banovini«, ki obravnava finančno obremenitev in aktivnost Slovenije in gospodarsko stran vprašanja, tretji članek pa vsebuje pripombe k vprašanju o novi preureditvi državnih in banovinskih financ. Končuje pa te misli o novi banovini, ki se pripravljajo, nekaj splošnih smernic za sestavo, organizacijo in delo banovinskega zbora Slovenije. Brošura velja 6 din.

Knjigo o češkem glasbeniku Antoninu Dvořaku so izdali Nemci v Potsdamu (Akademska založba Athenaeon) v zbirki Unsterbliche Tonkunst. Življenje in delo Antonina Dvořaka je uredil in napisal dr. Herman Širp a ter prinaša veliko gradiva ter zgledov njegove velike glasbene umetnosti, ki spada med svetovno kulturno dediščino.

Nemška „Bela knjiga“

Pod naslovom »Listine k predgovodu« je nemško zunanje ministrstvo izdalo zelo obširno zbirko diplomatskih listin, s katerimi naj bi bil dopolnjen dokaz, da Nemčija s Poljsko ni iskala nobenega spora in da je na poljskem vprašanju prišlo do izbruhov vojne po drugih, predvsem po angleški krivdi. Nemška »Bela knjiga« objavlja na 344 straneh 482 diplomatskih dokumentov, kakor noč, spomenice, posla-niških in konzularnih poročil, navodil zunanjega ministrstva in zapisnikov raznih diplomatov.

Uvod h knjigi je napisal sam zunanji mi-nister von Ribbentrop, ki pravi, da je na-men te knjige, da se enkrat doprinese »neovrg-ljiv dokaz, da nosi na sedanji vojni vso krivdo izključno Anglija, ki je sklenila, da Nemčijo uniči«. Zunanji minister pravi, da je »volja za vojno pri Angliji postala jasna takoj po monakovski kon-ferenci in da je Anglija potem hitro izkoristila »poljske zaslepljenosti«, da je izvedla svoj že dolgo pripravljeni načrt, da napade Nemčijo. Minister pravi na koncu svojega uvoda, da »Nemčija ne bo odložila orožja prej, dokler ni dosegla svojega cilja, namreč da vojaško uniči nasprotnike in si zavaruje svoj življenjski prostor«.

Za tem pride kratek pregled dogodkov, o ka-terih so objavljene razne diplomatske listine. Pregled pričena prav pri versajskem miru in do-kazuje na podlagi nemških konzularnih poročil, kako so Poljaki trebili Nemce s svojega ozemlja, kako je potem prišlo do začasnega sporazuma med Poljsko in Nemčijo, ki sicer ni bil v polnem obsegu zadovoljiv, a je vendarle preprečil odprta nasprotja, ter kako se je potem vmešala angleška politika, ki je poljski odpor krepila in tako spro-žila vojno.

Diplomatične listine so razdeljene v štiri poglavja.

Prvo poglavje obravnava razvoj nemško-Poljskih odnosov od leta 1919 do 1933, ko so narodni socialisti prevzeli oblast v Nemčiji, ter dalje do izbruhov vojne leta 1939. Na podlagi 216 vsebinsko skrajno zanimivih dokumentov doka-zuje »Bela knjiga«, da se je položaj nemške na-rodne manjšine vedno slabšal. Nemški generali konzuli neprestano poročajo osrednji vladi v Ber-linu o vseh podrobnostih položaja nemške manj-šine, nemška vlada pa potem posreduje v Var-šavi. Narodni socialisti so se začeli truditi za ure-ditev odnosov in je tem prizadevanjem posve-čeno veliko prostora. Tudi po sklenitvi prijatelj-skega pakta med Nemčijo in Poljsko v letu 1934 se položaj ni zboljšal, marveč se je po poročilih nemških konzulov na Poljskem in v Gdansk u od dne do dne slabšal. Manjšinska pogodba med Poljsko in Nemčijo (leta 1937) na stvari ni nič spremenila. Tudi po zlomu Češkoslovaške so se odnošaji neprestano zaostrevali, dokler v oktobru 1938 nemški zunanji minister ni predložil poljske-mu veleposlaniku končno ureditev vseh sporov na osnovi povratka Gdanska v okvir Nemčije in pod-pisa nenapadnega pakta za dobo 25 let. Objav-ljeni so zelo zanimivi dokumenti, ki na primer prikazujejo, kako se je Poljska prizadevala, da bi Karpatska Ukrajina prišla pod Madžare, in da je k temu nagovarjala tudi Nemčijo, ki pa se ta-krat o tem vprašanju še ni hotela meniti. Zelo iz-črpno pa je podana zgodovina nemško-poljskih odnosov proti koncu leta 1938 in v začetku leta 1939, ko je vzplamtelo vprašanje Gdanska.

Drugo poglavje se v podrobnostih (107 dokumentov) peča z angleško politiko napram Nemčiji v letih 1938 in 1939, govori o »angleškem oboroževanju in hujšanju proti Nemčiji«, o za-držanju Anglije pri razdelitvi in končnem uniče-nju Češkoslovaške, ter opisuje angleško obkrože-valno politiko od februarja 1939 dalje. Če Poljska ni sprejela nemške ponudbe za poravnavo, »po-tem smemo smatrati, da je njen: Ne! prišel iz Anglije«.

Tretje poglavje nosi naslov »Nemška prizadevanja za zavarovanje mirnih odnosov s sosednimi državami in objavlja k temu predmetu 27 dokumentov, ki naj dokazujejo, kako miroljubna politika je bila nemška takrat, ko jo je začela obkroževati angleška nevarnost.

Četrto poglavje nosi naslov: »Poljska kot orodje angleške volje za vojno« (133 doku-mentov). Razdeljeno je na dve poglavji, od ka-terih obravnava prvo posledice angleške obkrože-valne politike za zadržanje Poljske tako napram Gdansk u kakor napram narodnim manjšinam, med tem ko podaja drugo podpoglavje sliko zadnjih

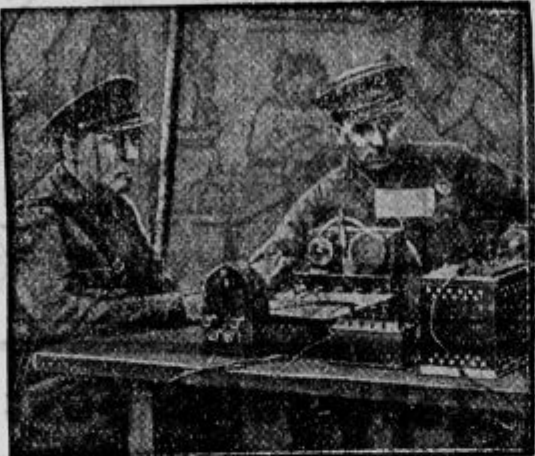
tednov, ko so se začeli gostiti oblaki in je postal izbruh vojne neizbežen. Vso to poglavje je tako sestavljeno, da meče vso krivdo za odklonilno za-držanje Poljske napram nemškim zahtevam na Anglijo, in so v njem zelo zanimiva poročila nem-ških konzulatov na Poljskem, ki pričajo, kako resno je nemški konzularni zbor vzel vso zadevo v roke in kako vestno je stal na straži in obveščal svojo osrednjo vlado o vsem, kar se je dogajalo.

Nemška »Bela knjiga« konča z objavo brzoja-va nemškega zunanjega ministra ha vse nemške diplomatske postaje v inozemstvu. Brzjav nosi naslov »V informaciji in zaradi zadržanja v be-sedici«. V tem brzjavu javlja nemška vlada, da je vsega kriva Anglija. »Žetev, ki jo je sejala An-glija, je s tem dozorela«, pravi brzjavka in daje s tem nemškim diplomatom navodilo za nadaljnje zadržanje v tem vprašanju.

Kdo je Grigorij Štern

Po poročilih iz Moskve je poveljnik sovjet-skoruske armade z Daljnega vzhoda general Gri-gorij Štern prevzel poveljstvo nad ruskimi četami, ki so na bojiščih proti Fincem.

Grigorij Štern je v 40. letu starosti. Njegovo ime se je večkrat navajalo v zvezi s preureditvijo

Grigorij Štern (na levi) in Semenovski, armijski komisar

daljnovzhodne Blücherjeve armade v jeseni leta 1938. Takrat je Stalin povelil Šternu, naj po raz-burljivem begu političnega vojnega komisarja Lučkova na Japonsko, očistiše daljnovzhodno ar-mado, nakar so bili skoraj vsi prejšnji sodelavci maršala Blücherja »likvidirani«. Štern je po pra-vem čiščenju razpolovil Blücherjevo armado. On sam je prevzel poveljstvo v bojih za grič pri Čang-kulengu od rusko-mandžurski meji.

Navzlic svojim letom pa Štern ni nobena nova zvezda na sovjetskem nebesu. Izhaja iz precej premožne, v Kijevu bivajoče židovske družine. Po prvem revolucionarnem letu, ko je Trockij vodil rdeče čete, je le malo Judov doseglo kako vplivno vojaško službo. Vseh pet »rdečih maršalov: Vo-rošilov, Budjennij, Jegorov, Tuhačevskij in Blücher so bili Velikorusi. Šele ko je bil Leon Mehliš imenovan za političnega višjega nadzornika in ko-munističnega vzgojitelja rdečih in je njegov vpliv prekašal celo Vorosilovega, so izginile narodne, velikoruske tendence v najvišjem armadnem vo-dstvu. Pri zasedbi visokih vojaških mest je bilo odslej samo pripadnost k stranki in zvestoba do nje merodajna in pa popolna vdanost Stalinu; šele na koncu je prešlo na vrsto strokovno znanje.

Že kot gimnazijec v Kijevu je Grigorij Štern med nemškoasedbo Ukrajine v svetovni vojni deloval kot komunistični agitator. Spomladi 1918 so ga zaprli in šele leta 1919, ko so boljševiki za-veljali Kijev, je bil izpuščen. Neposredno nato je vstopil v rdečo armado. Leta 1920 si je o priliki okrutnega konca krimske vstaje priboril kot vo-jaski komisar svoje prve krvave laurike. Čez nekaj let nato je postal vodja v borbi zoper pri-staše Enver paše v Srednji Aziji. Vodilni moške rdeče armade so spoznali Šternove organizatorske in strateške zmožnosti in so pospešili njegovo izo-brazbo, da je postal generalšabni častnik. V spo-

Rusi v Litvi

Na podlagi sporazuma, ki je bil po razsulu Poljske sklenjen med Litvo in Sovjetsko Rusijo, je Rusija dobila pravico, da sme na starih krajih Litve namestiti svoje čete. Te rdeče čete so zdaj prispele, in razmerje, ki je tako nastalo, je moči zdaj neko-liko pregledati. Moštvo je nastanjeno v vojašnicah, a častniki bivajo v zasebnih stanovanjih blizu vo-jajnic.

Med litvanskim civilnim prebivalstvom in so-vjetskimi četami ni skoraj nobenih stikov. Sovjet-ski častniki se ne ukvarjajo s politično propagando in se izogibajo slehernemu vmešavanju v notranje zadeve Litve. V Litvi je komunistična stranka slej ko prej prepovedana in komunistične celice, ki jih policija odkrije, so policijsko zasledovane in kaz-novane. To razmerje je presojati tako, da si Litva želi prijateljstva v Rusi, odklanja pa komunizem z vso odločnostjo.

ru med trockisti in stalinisti se je Štern trdno postavil za Stalina. Ta mu je odslej popolnoma zaupal in je povelil mlademu generalu večkrat jako važne naloge. Grigorij Štern je s svojimi 40 leti že jako preizkušen v bojih od blizu, v strateških operacijah in zlasti v poslih čiščenja. Nemara da je Štern zato postal zdaj poveljnik armade proti Finski, ker je tak strokovnjak v čiš-čenju in ima velike zmožnosti za »likvidacije«.

Iz Julijske Krajine

Novi prošt v Reki. Za prošta stolnega kapitlja v Reki, katero mesto je bilo izpraznjeno po smrti pok. prošta msgr. Mate Balasa, je bil imenovan od sv. Stolice msgr. dr. Ivan Regalati, do sedaj častni kanonik, škof. delegat in župnik župnije »Vseh svetnikov« (Kozala) v Reki, ter katehet na srednjih šolah. Novemu proštu, ki je znan kot moder, učen in goreč duhovnik ter uživa splošen ugled in spoštovanje ne le samo med duhovščino in verniki v Reki, ampak tudi med slovensko in hrvatsko duhovščino v škofiji — naše najprisrčnejše čestitke!

Prenaslanje župne cerkve pri sv. Luciji. Na praznik sv. Lucije, ko goduje župna cerkev, je pri sv. Luciji vsako leto velika cerkvena sloves-nost in dobro obiskani kramarski sejem. Letos je bilo cerkveno slavlje izredno svečano in tudi se-jem je bil nenavadno dobro obiskan, kajti obha-jali smo slavnost predelane in prenovljene župne cerkve. Naša župna cerkev je med zadnjo svetovno vojno mnogo trpela. Poškodovana je bila zunaj in znotraj. Tudi oltarji in oprema so bili razbiti. Koj po vojni so bile največje poškodbe za silo zakrpane. Ta popravila so bila pa zelo površna in skoraj kaznivna, kajti popraviljaci so marsikatero razpoko in ruševino zamašili namesto s kamenjem s cementom. Že pokojni g. Jože Abram je sklenil, da je treba cerkev temeljito obnoviti. Po njegovem naročilu je g. akad. slikar Tone Kralj napravil načrt, po katerem naj bi se notranost cerkve pre-dejala v enotnem stilu. V pravcu tega načrta je g. Kralj izdelal oltarne slike, dalje pa zaradi raz-nih zaprek ni prišel, delo se je ustavilo. Sedanji župnik g. Janko Premrl se je znova lotil težav-nega in košljivega dela, in sicer na podlagi že obstoječega načrta, in v zadnjih treh mesecih je bilo veliko delo v glavnem izvršeno. Ker cerkev ni zidana v enotnem slogu — ladja je romanska, prezbiterij pa gotski — je bila ena bistvenih na-log predelave v tem, oba dela z arhitektonskimi predelavami in remediumi povezati in spojit v harmonično enoto. Po tej zamisli sta izdelana novi tlak in nova obhajilna maza. Tlak je iz umetnega kamna. Sestavljen je iz belosivih in črnih štiri-oglatih plošč. Zdi se kakor da gre prelepa pre-proga izpred vrat do obhajilne mize. Obhajilna maza je zgrajena na motivu križa in hostije. Križ so iz nabrežinskega marmorja in se barvno skla-dajo s tlakom ladje, ki jo na ta način podaljšujejo in lepo zaključujejo, hostije in druge ornamen-talne sestavine se vežejo za barvno s tlakom prez-biterija, ki je v gorkejših tonih. Obhajilna oltarja sta popolnoma nova, izklesana iz belega marmorja. Posvečena sta: eden Materi božji, dru-gi sv. Valentinu. Sliki sta od prej, od takrat, ko se je bila pod pokojnim Abramom obnova začela. Iz tiste dobe je tudi slika sv. Lucije na glavnem oltarju, ki je tudi doela nov, samo menza je ostala. Povsem svojevrstni sta novi spovednici. Arhitektonično sta komponirani v zid in izpopol-njujeta v glavnem obe stranski steni. Vhod v spo-vednici je konstruiran na dveh stebrih z obokom, ki nosi mojstrsko izdelan simboličen lik, na eni strani Dobrega pastirja, na drugi Izgubljenega sina iz umetnega kamna. Nov je tudi krstni ka-men. Vhod v zvonik je zelo motil celotno notranj-ščino, bilo ga je treba zakriti. In nastala je ne-kaka kapelica s krstnim kamnom in z močno sliko sv. Janeza Krstnika. Ladja in prezbiterij sta poleg arhitektonskih popravkov tudi na novo preslikana. Ladja je slikarsko zgrajena na motivu 12 apo-stolov in 4 postolov narodov. Klasično izdelane slike, ki vsakega gledalca močno zajamejo, so za-mišljene kot zaključek štirih stebrov in nosijo strop. V prezbiteriju živi sv. Lucija, patrona žu-pnije. Celota dela vtis starokrščanske kapele. Strop je s perspektivno slikarjvo odprt in predstavlja poveljevanje sv. Lucije ob njenem prihodu v nebo. Okvir iz živobarvnih angelov daje osrednji, bolj umirjeni podobi poseben čar. Vendar ne odraža samo prezbiterij, temveč vsa notranjščina enotno misel, da je cerkev posvečena sv. Luciji. Vsa ladja je za obudovanja vredno razvrstljiva okra-šena z lučkami, ki gore na podstavku v zasnovi križa, celotni svetlobni aranžma toplo izpoveduje: si v božji hiši, v hramu sv. Lucije! Mostarji in

Močne lase tvorijo

Trilysin

Negujte lase s Trilysinom, da odpravite prhljaj in izpadanje las. Nova učinkujoča tvarina, dodana Trilysinu, čuva Vaše lase.

MASTEN ALI BREZ MASTI

vsil, ki so prenovljeno župno cerkev pri sv. Luciji že obiskali, so bili od lepote velikega dela pre-vzeti in vžihi. Nijamo namena spuščati se v strokovno kritiko. To prepuščamo sposobnejšemu peresu. Rečemo pa lahko, da so svetluciski žup-ljani bili svoje župne cerkve, ko so jo obudovali v njeni novi obleki, od srca veseli in so na mah pozabili na težke žrtve, ki so jih brez izjeme vsi doprinesli, da je postala pravi biser med cerkva-mi v naši deželi. Bolelo jih je, ko so videli svojo farno cerkev v nedostojnem stanju, zato so z vso vneto prisrčnostjo na pomoč svojemu župniku, ko je pogumno zastavil svoje moči v podjetje. Sedaj, ko je delo spretno, z velikim umevanjem in s še večjo ljubeznijo privedel do konca, so mu iskreno hvaležni. Tudi na gospoda, ki je napravil prvotni načrt, delo nadzoroval in tudi sodeloval, ne bodo nikoli pozabili. Naj končno še dodamo, da pre-novljenje v vseh podrobnostih še ni dokončano. Dopolnjevalna dela se bodo sedaj polagoma na-daljevala in bo celotna obnova zaključena v po-letju. Do takrat bodo odpadli tudi nekateri za-časni prizidki, ki bodo do poletja nadomeščeni.

Bitnje

Po dolgi in mučni bolezni v starosti 68 let je umrl g. Matevž Dolenc, posestnik v Spodnjem Bitnju. Bil je moč strogo katoliškega mišljenja, ka-terega je vedno in povsod javno izpovedoval in ga neustrašeno zagovarjal. V tem duhu je tudi vzgoil svoje otroke in vsakemu preskrbel prav lepo življenjsko eksistenco. S svojo vestnostjo in delav-nostjo je dvignil svojo domačijo na zavidljivo viši-no. Ustanovljena je bila največ po njegovi zaslugi kmetijska zadruga »Bitnje«, kateri je tudi skoro do zadnjega predsedoval. Daleč naokrog je bil znan kot tehnični strokovnjak, dasiravno samouk, je svo-jemu bližnjemu z umnimi nasveti pomagal iz mar-sikaterih zagate. Skratka, bil je moč dobrih del in molitve. Naj prejme za vse to pri Bogu zaslužno plačilo.

Marenberg

Marenberg je znan kot premožen trg, vendar je v šoli toliko revne dece, da vedno primanjkuje sredstev za božično obdarovanje. Starši naše slo-venske dece so dninarji, delavci, najemniki, ko-čarji, majerji, mali kmetje in le nekaj je večjih po-sestnikov, ki podpre niso potrebni. Le z velikim trdom in uvidenostjo spodaj navedenih uradov, društev in privatnikov se je posrečilo obdarovati 184 otrok (vpisanih 389) s perilom, obleko ali pa s čevlji. Smatramo za svojo dolžnost, da se tem po-tom javno zahvalimo vsem, ki so nas podprli v teh težkih časih. — V blagu so prispevali: Podružnica CMD Maribor in Ljubljana, Narodna odbrana in Rdeči križ iz Maribora, Slovenska straža, Zveza tr-govskih združenj, kraljevska banska uprava in trgovci Josip Langeršek iz Marenberga. — Z de-narjem so nas podprli: Gospa Tea Zuppanz, vele-posesnica, 1000 din; krajevni šolski odbor, 1000 dinarjev; občina 500 din; notarska pisarna 220 din; dr. Winterhalter 200 din, vsi iz Marenberga; ter kraljevska banska uprava 200 din za čevlje po meri. — Naj darovalcem ne bo žal. Pripravili ste otro-kom veliko iznenadenje in njihove od veselja rosne oči naj vam bodo v plačilo. Šolsko upraviteljstvo.

Gospode duhovnike

vljudno obveščamo, da dobe za župne urade potrebne tiskovine v podružnici Jugoslovanske knji-garne v Kranju, Majdičeva hiša, sodnija.

Štrup iz kač dobivajo s ščegetanjem

V zadnjem času so odkrili po enen zooloških vrtovih nov način pridobivanja kačjega strupa, ki ga potrebujejo za razna zdravila. S »ščegeta-njem« ga spravljajo iz kač. To se pravi: dotikajo se kačjih strupenih žlez z električno žico. Električni udarec prisili kače, da strup takoj izbrizgajo. Tekočino prestrežejo v posebno posodo.

Celjske novice

c »Via Mala« na celjskem odru. V petek, dne 12. januarja bodo uprizorili člani Narodnega gledališča iz Maribora v celjskem mestnem gledališču dramo »Via Mala«. Predstava je za abonma. Ne-abonentni dobe vstopnice v predprodaji v Slom-škovi knjigarni.

c Poverjenstvo železničarskega kluba JRZ v Celju ima v nedeljo, dne 14. januarja ob 10 do-poldne v Domu v Samostanski ulici 4 redni občni zbor z običajnim dnevnim redom. Na njem bosta poročala tudi delegata iz Ljubljane gg. Masič in Cimperman. Udeležba je za člane obvezna, vabljeni pa so tudi drugi prijatelji!

c Srečke efektne loterije Godbenega društva poštnih nameštencev v Celju se dobe v naši po-družnici na Aleksandrovm trgu. Glavni dobitek — avtomobil.

c Zadnja pot Ludvika Steblovnika. V Šmart-nem ob Paki so ob velikem spremstvu občinstva položili k večnemu počitku člana celjskega Fantov-skega odseka in člana našega nogometnega društva SK Jugoslavije, krojaškega pomočnika Steblovnika Ludvika iz Celja. Pri odprtem grobu sta sprego-vorila poslovinne besede vikar in provincialni ekon-om p. Anton Vovk iz Celja, in član SK Jugoslavije g. Albin Jegrišnik. Pevsko društvo je zapelo do-bremu Ludviku v slovo dve žalostinki. Naj Ludvik v miru počiva!

c Generalni konzul in posestnik v Šmarjeti g. dr. Novačan je prodal celjskemu tovarnarju gosp. Westnu svojo vilo za 580.000 din.

c Tombolske karte sta ponarejala. Dne 21. maja je bila v Sošanju gasilska tombola. Pri tom-boli sta bila navzoča tudi 20 letni Lorgor Franc in 23 letni Kaligaro Ivan. Ob priliki sklicevanja za drugi glavni dobitek, moško kolo v vrednosti 1000 dinarjev, je Lorgor Franc nalepil izklesane številke na tombolsko karto in jo izročil Kaligaru Ivanu, da jo nese komisiiji. Ta je opazil, da je karta po-narejena in jo je zato izročil Venišniku Rajku, ki jo je končno nese komisiiji. Finančni preglednik je takoj opazil, da je karta ponarejena in prijel Venišnika, ta pa je takoj izdal, kje je karto dobil. Sodisce je oba obsodilo na tri mesece zapore — pogojno.

c Vso našo javnost opozarjamo na prireditve Družabnega kluba v soboto, dne 13. januarja v Na-rodnem domu

Z zahodnega bojišča: Levo: Skrovišče vojakov v snegu. Desno: Vojaška postojanka v snegu

ČAJ ZA ŽELODEC Dr. Havlička

regulira prebavo, krvni pritisk, debelost, pospešuje izmenjavanje tvarin, izločanje pokvarjenih sokov itd. Zavitek Din 20". Poskusite takoj in pišite

GRADSKA LJEKARNA

Ogl. 8. br. 1500/1535

ZAGREB, Gornji grad, Kamenita 11.

MALI OGLASI

V malih oglasih velja vsaka beseda 1 din; ženitovanjski oglasi 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglas 15 din. — Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolonska, 3 mm visoka petlinasta vrstica po 3 din. — Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe iščejo**Prodajalka**

mlada, simpatična, išče službo v trgovini mesa, nega blaga na deželi. — Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »Simpatična« 20199.

Trgovska pomočnica

z večletno prakso - želi premeniti mesto v Ljubljano ali okolico. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 96.

Službo dobe**Trgovski pomočnik**

mešane stroke, vojašine prost, se sprejme v družnico na deželi s 1. februarjem. Ponudbe v družnico »Slov.« v Ptuj.

Pomožnega delavca

mladega, sprejme mehaničnega delavca, kateri ima veselje do tehničnih artiklov, po možnosti z znanjem nemščine. — Ponudbe v upravo »Slov.« pod »Pošten« št. 374.

Korespondentinjo

z dolgoletno prakso, perfektno v nemščini in slovenščini, po možnosti tudi v italijanščini in srbohrvaščini, išče večje podjetje v Ljubljani. Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »Vestna« št. 375.

Vajenci**Vajenca**

za krojaško obrt, sprejem takoj. Pavel Vrtačnik, Tyrševa cesta 47.

Kupimo

Vsakovrstno zlato srebro in brijante kupuje vsako količino po najvišjih cenah

A. Božič, Ljubljana
Franciškovska ulica 3.

Vsakovrstno

zlato kupuje
po najvišjih cenah
CERNE, juvelir, Ljubljana
Wolfova ulica št. 3

Cunje

krojaške odrezke, star papir, tekstilne odpadke ter ovčje volno, govejo dlako (arovec) — kupi vsako množino Arbetter, Maribor, Dravska 15.

Razno**Preproge**

in perzarske se jemljejo v strokovno popravilo, čiščenje in preceno na razstavi Sarajevske tkalnice preprog od 10.—15. jan. v restavraciji pri »Sestici«.

Posrestva**Hišico z vrtom**

v okolici Ljubljane, kupim. Ponudbe v upravo »Slov.« pod »Do 70.000.« št. 383.

Ograjeno stavbišče

v Črčičah pri Kranju — poceni prodam. Ogledati blizu cerkvice, vprašati: Josip Perkočič, Banja 57, Karlovac.

Posestvo

ali donosno hišo, v dobrem stanju, kupim na Gorenjskem, v Ljubljani ali bližnji okolici Ljubljane. Cena do 250.000 din. — Ponudbe poslati v upravo »Slov.« pod značko »Plačljivo takoj« 370.

Lepa vila

v Kamniku, 5 minut od glavnega trga, obstoječa iz treh kompletnih stanovanj, vodovod, elektrika, kanalizacija v hiši — ugodno napredaj. Ograjenega vrta 1000 m². Ponudbe v upravo »Slov.« pod »Ugodno 15« št. 301.

Vnajem**Večji trgovski lokal**

oddamo v centru Ljubljane, v prometni ulici. Pismene ponudbe v upr. »Slov.« pod »K. J. 16« št. 382

Prodamo**Perzijske preproge**

originalne, še nekaj komadov, prodamo na razstavi Sarajevske tkalnice preprog od 10. do 15. januarja v restavraciji pri »Sestici«.

Če še nimate

šivalnega stroja znamke »Jax«, kupite ga pri trdki Ivan Jax in sin, Tyrševa cesta 36, in zadovoljni boste. Stroji znamke »Jax« so znani kot najboljši. Rabilni stroji vedno na zalogi.

Denar**Hranilne knjižice****3% obveznice**

in druge vrednostne papirje kupuje in plača najbolje

BANČNO KOM. ZAVOD
MARIBOR

Aleksandrova cesta 40

Ženitbe**Trgovčev sin**

poroči gospodično s primerno doto za prevzem velike, dobro vpejane trgovske hiše v Ljubljani. Katera ima veselje do trgovine in lepega doma, naj pošlje ponudbe s sliko upravi »Slovenca« pod »Vestna« št. 209.

Otroški koticek**SLON SAMBO**

(227) Medtem so oba fanta oblekli v nove obleke in sam sultan ju je vodil po svojem razsežnem vrtu. A tu je bilo zdaj vse divje. Srečali so dva odposlanca, ki ju je bil sultan razposlal po vsej deželi, da bi prinesla zdravil. Težko obložena sta s škatlami in steklenicami zdravil prišla zdaj v sultanovo palačo.

(228) »Zdravila tu nič ne pomagajo,« je rekel Filip, in je sultanu do pičice vse natanko povedal, kako se je izvršila stvar s Sambom. Medtem so že odprli velike zabojne in so začeli jemati ven zdravila. Toda Filip, Jan in sultan so se temu le smejali, češ: »Haha, kakšen kup strupov!« Odposlanca sta bila v silni zadregi, saj nista vedela, kaj vse to pomeni.

Zahtevajte povsod »SLOVENCA«

Prisrčno se zahvaljujemo vsem, ki ste se spomnili najine ljubljene

mamice

v njeni bolezni, vsem, ki ste jo spremili na njeni zadnji poti in ki sočustvujete z nama.

Sv. maša zadušnica bo v cerkvi Mar. Oznanjenja dne 18. jan. 1940 ob 7. uri zjutraj.

Ljubljana, dne 10. januarja 1940.

Anica in Minka Očakar,
hčerki

Lov z letalom

30

»Čeden prostorček, kajne,« se zareže Jasper. »In upam, da bo tebe in tvojega prijatelja za nekaj časa obvaroval neumnosti. Hutton, odloži svojega paglavca!« Jasperjev tovariš, ki ni bil nihče drugi ko možek, ki ga je bil Tim z letalom tako lepo prekučnil, treščil na Tima na tla in mu sname odelo. Tim je bil v obraz bled, iz oči pa so mu švigale strele.

»Slišite Vi, kaj naj pa vse to pomeni?« je zavpil nad Jasperjem

Jasper pa se samo surovo zasmije. »Joj, joj, kakšen petelinček! Kaj pa, če bi ti jaz zastavil isto vprašanje: Kaj naj to pomeni, da takale dva paglavca ponoči vdirata v tujo hišo, a?«

»Nisva vdiral,« ga zavrne Tim. »Samo ukradeni blago sva hotela nazaj.«

»Oho, čujmo, čujmo!« se po svoje zasmije Jasper. »Kako sta pa mogla vedeti, da imamo pod drevesom ukradeni blago?«

»Opazovala sva Vas, ko, ste ga zakopavali!« zavpije Tim.

Jasper pa se zakrohota, da mu stopijo kar solze v oči. Krohota je bil surov, veselje pa čisto resnično.

»Aha, gledala sta me, ko sem ga zakopaval! Kajne, takoj sta si mislila: to so merepitski smaragdi, stavim, da je bilo tako. Ležala sta za hišo in oči so vama izstopale od gledanja, kako zakopavam škaflo s staro britvijo! Ha-ha-ha, izvrstna detektiva! Najbrže sta si mislila, da smo pri nas slepi in gluhi in ne moremo opaziti, kdaj letalo pristane v Gluduru, ha ha ha!«

Jock se je ugriznil v ustnice, Tima je obli-la žgoča rdečica. Nikoli ga še nihče ni tako hudo osramotil.

Jock pa je mirno vprašal: »Kaj mislite z nama napraviti?«

»Če bi hotel delati po zasluženju, bi vaju z letalom vzel v gore in vaju treščil med skale,« se je nesramno zarežal. »Slučajno pa imam dosti drugega dela in to je vajina sreča. Pustim vaju torej kar tukaj pod nadzorstvom Huttonovim. Kako dolgo bosta tu, zavisi od tega, kako bodo posli napredovali. Zdaj pa najprej poskrbim, da ne bosta preveč skakala in se s tem kako poškodovala. Hutton, imaš vrvo?«

»Tukaj je,« pokaže Hutton na tenko pa močno vrvo, zvito v klopčič na tleh. Jasper jo pobere in se okrene k Jocku.

»Zdaj pa kar lepo mirno roko sem!« ga povabi pomenljivo. »Vrata so zaklenjena in ključ imam v žepu, torej ne moreš ničesar začeti. Če ostaneš lepo miren, ti ne storim nič hudega; ako se boš pa upiral, te zvežem tako lepo, da boš še pred jutrom poskusil, kakšen je krč!«

»Prav,« odgovori Jock mirno. »Dobro se zavedam, da sem poražen.«

Tim ga je še debelo pogledal. Svojim lastnim ušesom ni mogel verjeti. Da bi se Jock udal in stal krotak kakor ovca! Ali to je še Jock?

Jasper je Jocku zvezal roke na hrbtu in mu jih privezal okoli telesa. Potem je stopil na levo in konec vrvi privezal za en konec tramu pod stropom.

»No,« je zadovoljno ogledoval sad svojega truda, brez noža se ne boš mogel osvoboditi.«

Preiskal je Jocku žepa in mu razen roba pobral sploh vse. »Zdaj pa še drugega.« Zvezal je na isti način še Tima, samo da ga je pritrdil na drugi konec tramu. Tako torej nista mogla priti skupaj. Tudi Timu je v žepih pustil samo roba.

»Mislim, da sta zdaj dobra,« reče Jasper Huttonu. »Lahko daš vsakemu en koc, zjutraj pa malo zajutka. A jaz moram zdaj oditi.«

Odšel je po stopnicah iz kleti, Hutton pa za njim. Zaloputnil je vrata, jih od zunaj zaklenil in fanta sta ostala v ječi sama.

34. Po divji pokrajini.

Tim v skrbeh vpraša: »Jock, si morda ranjen?«

»Ranjen?« ponovi Jock. »Da, ranili so moj ponos. Še nikoli nisem naredil take bedarije!«

»Misli sem, da si ranjen, ker si se vedel tako — oprsti — tako bojazljivo.«

»Kajne, misli si, da me je strah čisto zmešal?«

»Kaj sem si pa mogel drugega!« Jock pa se je nasmešnil. »Lim, si že bil kdaj zares zvezan? Menda ne. Jaz sem pa bil. Zato vem, kako je, ako te muči krč ure in ure. Zdi se ti, da te živega pečejo. Pa še to: če bi naju zares zvezali, se sploh ne bi mogla osvoboditi.«

»Ali se pa zdaj moreva? Vozlov ne morem doseči, vrvi pa je nova in močna. Precej dobre zobe imam, pa vendar ne vem, da bi jo mogel pregrizniti.«

»Ti tudi treba ne bo. Tim,« reče Jock, se sklone in potegne nekaj iz pete svojih težkih čevljev. Bilo je rezilo od britve.

Tim se začudi: »Potem si se pa pred Jasperjem samo potuhnil ali kaj?«

»Zdaj nimava časa govoriti. Hutton s koci bo zdaj zdaj tu.« In že prereže vrvi sebi in potem Timu.

»Kaj bova pa zdaj?« vpraša Tim hlastno. »K stopnicam!« pokaže Jock na stopnice, ki so od vrat vodile dol v klet. »Konec vrvi napeljava preko njih! Ako se potem postaviva lepo vsak na svoj konec trama, ne bo Hutton ničesar slutil. Daj mi rezilo, da odrežem primeren konec!«

Jock poišče v steni ob stopnišču obroč in pritrdi vanj en konec vrvi, drugega pa priveže za kol na drugi strani stopnic.

»Pst!« že gre. Skoči na svoj prostor in bodi pripravljen ko se bo prekučnil!«

Od razburjenja ves iz sebe steče Tim po prstih na svoje mesto in si vrvi dene okoli pasu,

Jock pa na svoje. Takoj nato je ključ škrtnil v ključavnici in vrata so se odprla. Prikazala se je visoka postava. Nesel je dva velika raskava koca, zvita v sveženj. Svetlobe je bilo tako malo, da sta bila fanta prepričana: nastavljeni pastni ne more zapaziti, vendar pa sta se komaj upala dihati, ko je stopal navzdol. Vrv je bila pritrjena nad četrto stopnico od spodaj. Prišel je nič hudega sluteč do nje, nejevoljno zaklel, ko se je zapletel v vrvi in treščil na kameniti tlak kakor je bil dolg in širok.

Pa toliko da je bil na tleh, že sta bila fanta na njem. Res sta koca obvarovala, da se ni prav grdo pobil, vendar pa se je v ključ svojih zajejti postavil skoraj onesvestil, in še preden se je mogel kakorkoli postaviti v bran, sta ga fanta čvrsto zvezala. Jock se je zravnaval in se globoko oddahnil.

»No, zdaj se pa že kar dobro počutim,« je rekel. »Hutton, vidva z Jasperjem sta si stvar prav lepo zanovala, a kaj pomaga, ko se pa kolo sreče obrača.«

»Dostoj je šlo kar dosti gladko,« pripomni Tim, ko sta vrata za seboj zaloputnila, »vendar pa še nisva na varnem, če je Jasper v hiši.«

»Šel je v gore.«

»V gore? Saj morda res. A gorá ni malo!«

»Tim, ti jih poznaš. Kje bi neki utegnil skriti dragulje? Saj to je gotovo, da jih mora skriti, dokler se ne snideta z Markom.«

»Še najlaže v kakem opuščnem rudniku. Morda v Curginsu.«

»Ili morava takoj za njim.«

»Potem pa vzemiva s seboj sveče in živeža! Pot bo dolga.«

»Prav. Kar poišči! Ako najdeš shrambo, dobiva lahko vsega potrebnega. Jaz bom pa tačas napisal Finchu listek. Zjutraj bo prav gotovo poslal Ballarda semkaj.«

V knjižnici je Jock napisal Finchu nekaj vrstic in že je vstopil Tim z dvema culama.

»Našel sem najine stvari.«